

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**SOSYAL HİZMET VE BASIN ETİĞİ İKİLEMİNDE
ADLİ VAKALARIN MEDYADA TEMSİLİ:
İZMİR ÖRNEĞİ**

HAZIRLAYAN
ALEV ANAYURDU KESKİN
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI

DANIŞMAN
Doç. Dr. GÜLTEN UÇAN

MANİSA-2019

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**SOSYAL HİZMET VE BASIN ETİĞİ İKİLEMİNDE
ADLI VAKALARIN MEDYADA TEMSİLİ:
İZMİR ÖRNEĞİ**

HAZIRLAYAN: ALEV ANAYURDU KESKİN
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
DANIŞMAN
Doç.Dr. GÜLTEN UÇAN

TEZ JÜRİSİ
Doç.Dr. GÜLTEN UÇAN
Doç Dr. Hakan BAYDUR
Dr. Öğr. Üyesi Celalettin ÇEVİK

MANİSA-2019

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

Referans No	10262362
Yazar Adı / Soyadı	ALEV ANAYURDU KESKİN
T.C.Kimlik No	31768300378
Telefon	5063369100
E-Posta	alevanayurdu@gmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	Sosyal Hizmet ve Basın Etiği İxileminde Adli Vakaların Medyada Temsili: İzmir Örneği
Tezin Tercümesi	Media Representation of Forensic Cases in the Dilemma of Social Service and Press Ethics: The case of İzmir
Konu	Sosyal Hizmetler = Social Services
Üniversite	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Anabilim Dalı	Sosyal Hizmetler Anabilim Dalı
Bilim Dalı	Sosyal Hizmet Bilim Dalı
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2019
Sayfa	146
Tez Danışmanları	DOÇ. DR. GÜLTEN UÇAN
Dizin Terimleri	
Önerilen Dizin Terimleri	Adli sosyal hizmet= Forensic social work; Press = Basın; Etik = Ethics; Hak savunuculuğu = Advocacy

05.07.2019

İmza:.....

YÜKSEK LİSANS TEZ SINAVI TUTANAĞI

Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Alev ANAYURDU KESKİN Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığı “Sosyal Hizmet ve Basın Etiği İkileminde Adli Vakaların Medyada Temsili: İzmir Örneği” başlıklı bu çalışma, jürimizce Lisansüstü Eğitim Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca değerlendirilerek “KABUL” kararı verilmiştir. 19/06/2019

Jüri Üyesi:

Doç. Dr. Gülten UÇAN (Tez Danışmanı)
MCBÜ, Sağlık Bilimleri Fak. Öğrt.Üyesi

Doç. Dr. Hakan BAYDUR
MCBÜ, Sağlık Bilimleri Fak. Öğrt.Üyesi

Dr. Öğrt. Üyesi Celalettin ÇEVİK
Balıkesir Ün. Sağlık Bilimleri Fak. Öğrt. Üy.

İmza

Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 29.06/2019 tarih ve...19/11.... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Bilal HABES GÜMÜŞ
Enstitü Müdürü Vekili

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından, veritoplanması ve yazımına kadar bütün safhalarda etik dışı davranışının olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmayla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışının olmadığı beyan ederim.

Alev ANAYURDU KESKİN

TEŞEKKÜR

Bu tezin hazırlanması sürecinde benden hiçbir yardımını esirgemeyen, her zaman güler yüzü ile bana yol gösteren tez danışmanım Doç. Dr. Gülten UÇAN'a sonsuz teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca, araştırma yöntemi konusunda bilgisinden faydalandığım ve tez savunma jürimde yer alan sayın Doç. Dr. Hakan BAYDUR'a teşekkür ederim.

Tez çalışmam sürecinde desteğini esirgemeyen çalışma arkadaşlarım Cem ÇAY, Engin KULA ve Osman TOPAL'a, stajer öğrencilerim Çağla AKSÜNGER ve Esra BABACIK'a, ders dönemi ve tez yazım aşamalarında bana destek olan sevgili , kardeşim Alper ANAYURDU'na, abim İsmail ANAYURDU'na, arkadaşlarım Rukiye Duygu KURT ve Ferda CİVELEK KANDEMİR'e çok teşekkür ederim.

Her zaman bana destek olan annem Elmas ANAYURDU ve babam Ahmet ANAYURDU'na benim için zorlu geçen bu süreçte her türlü desteği bana sağlayan sevgili eşim Deniz KESKİN'e, kızlarım Ada ve Su'ya teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TABLO LİSTESİ.....	vi
ŞEKİL LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	ix
ÖZET.....	1
GİRİŞ	3
1. GENEL BİLGİLER.....	5
1.1. SOSYAL HİZMET.....	5
1.1.1. Sosyal Hizmet Uzmanının Roller ve İşlevleri.....	7
1.1.2. Sosyal Hizmet Uygulamaları	9
1.1.3. Adli Sosyal Hizmet	10
1.1.3.1. Adli sosyal hizmetin gelişimi	12
1.2. MEDYA.....	15
1.2.1. Basın.....	16
1.2.1.1. Haber	17
1.2.1.1.1. Haberin genel özellikleri.....	18
1.2.1.1.2. Haber değeri.....	19
1.2.1.2. Basın özgürlüğü / ifade özgürlüğü	20
1.2.1.2.1. Yasal metinlerde basın özgürlüğü.....	21
1.2.1.3. Muhabir	23
1.2.1.3.1. Polis adliye muhabirliği	24
1.3. ETİK.....	24
1.3.1. Sosyal Hizmet Meslek Etiği.....	25
1.3.2. Basın Meslek Etiği	27
1.3.3. Adli Vakalarda Sosyal Hizmet ve Basın Etiği	29

2. YÖNTEM	32
2.1. ARAŞTIRMANIN TİPİ.....	32
2.2. ÖRNEKLEM	33
2.3. ARAŞTIRMANIN YAPILDIĞI YER VE SÜRESİ.....	35
2.4. VERİ TOPLAMA ARACI.....	36
2.5. VERİ TOPLAMA SÜRECİ.....	36
2.6. VERİLERİN ANALİZİ	37
2.7. ARAŞTIRMANIN GEÇERLİLİK VE GÜVENİLİRLİĞİ	37
2.8. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	39
2.9. ARAŞTIRMANIN GÜÇLÜ YANLARI	40
3. BULGULAR.....	41
3.1. KATILIMCILARIN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ.....	41
3.2. ANALİZ.....	43
3.2.1. Sosyal Hizmet	43
3.2.1.1. Adliye'de sosyal hizmet uzmanının sınırları	44
3.2.1.2. Sosyal hizmet etiği açısından basın.....	46
3.2.1.3. Basın ve sosyal hizmet uzmanı ilişkisi(zliği).....	48
3.2.1.4. Avukat ve sosyal hizmet uzmanı ilişkisi	51
3.2.2 Basın.....	57
3.2.2.1 Basının kamuoyu üzerindeki etkisi	58
3.2.2.2 Basının adli yargı süreci üzerindeki etkisi	60
3.2.2.3 Basının iki yüzü: hak savunuculuğu ve hak ihlali.....	65
3.2.2.3.1. Basın aracılığıyla savunuculuk	65
3.2.2.3.1.1 Düşünce ve ifade özgürlüğü = basın özgürlüğü.....	68
3.2.2.3.2. Hak ihlalleri	72
3.2.2.3.2.1 Kişisel verilerin gizliliği.....	72

3.2.2.3.2.2 Etiketleme	76
3.2.2.3.2.3 Sanık avukatlarının hakları	77
3.2.2.3.3 Haber üretim süreci.....	78
3.2.2.3.3.1 Adli haberin özelliği.....	80
3.2.2.3.3.1.1 İlgı çekici	82
3.2.2.3.3.1.2 Tarafsız	83
3.2.2.3.3.1.3 Magazinel	87
3.2.2.3.3.2. Araştırmacı gazetecilik.....	88
3.2.2.3.3.2.1 Haber kaynağı.....	90
3.2.2.3.3.2.1.1 Avukat - basın ilişkisi.....	93
3.2.2.3.3.2.1.2 STK-basın ilişkisi	94
3.2.2.3.3.2.1.3 Emniyet-basın ilişkisi	95
3.2.2.3.4. Denetim.....	96
3.2.2.3.4.1 Eşik bekçisi	98
3.2.2.3.4.2 Otosansür	98
3.2.3 Hukuk.....	100
4. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	102
KAYNAKLAR	109
EKLER.....	116
Ek 1. Tez Önerisi Onayı.....	116
Ek 2. Etik Kurul Onayı.....	117
Ek 3. Etik Kurul Onayı.....	118
Ek 4. Kurum İzni.....	119
Ek 5. Kurum İzni.....	120
Ek 6. Avukatlarla Yapılan Görüşmelerde Kullanılan Kılavuz Sorular.....	121

Ek 7. Sosyal Hizmet Uzmanlarıyla Yapılan Görüşmelerde Kullanılan Kılavuz Sorular	123
Ek 8. Gazetecilerle Yapılan Görüşmelerde Kullanılan Kılavuz Sorular.....	125
Ek 9. Örnek Vakalara İlişkin Haberler.....	127
Ek 10. Transkripsiyon İşaretleri.....	130
Ek 11. Benzerlik Raporu Bildirimi	131
Ek 12. Özgeçmiş	132

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Tez Süreci	35
Tablo 2: Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri.....	41

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Temalar.....	43
Şekil 2: Basında yer alan adli vakaların yargı kararları üzerinde etki oluşturma biçimi.....	105
Şekil 3: Basında yer alan adli vakaların müracaatçı haklarının savunulması ve hak ihlali açısından temsili.....	106

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AGO	: Adli Görüşme Odası
AIHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
ÇİM	: Çocuk İzlem Merkezi
CMK	: Ceza Muhakemeleri Kanunu
ÇKK	: Çocuk Koruma Kanunu
EGM	: Emniyet Genel Müdürlüğü
SHU	: Sosyal Hizmet Uzmanı
SHÇEK	: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
SSÇ	: Suça Sürüklenen Çocuk
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
SYDV	: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
IASSW	: International Association of Schools of Social Work (Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği)
IFSW	: International Federation of Social Workers (Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu)
TDK	: Türk Dil Kurumu
TCK	: Türk Ceza Kanunu
RTÜK	: Radyo Televizyon Üst Kurulu

Başlık : Sosyal Hizmet ve Basın Etiği İkileminde Adli Vakaların Medyada Temsili:
İzmir Örneği

Öğrencinin Adı : Alev ANAYURDU KESKİN

Danışman : Doç. Dr. Gülten UÇAN

Anabilim Dalı : Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı adli vakaların medyada nasıl yer aldığını, medyanın dava sürecini nasıl etkilediğini, özel hayatın gizliliği karinesi üzerindeki etkilerini betimlemek ve sorun alanını sosyal hizmet ile basın etiği çerçevesi içinde değerlendirmektir.

Gereç ve Yöntem: Bu çalışma, niteliksel bir örnek olay incelemesidir. İzmir İlindeki Adliyelerde adli yargı süreci devam eden ve medyada yer almış üç olgu, amaca uygun örnekleme tekniği ile örnek olay olarak seçilmiştir. Olgularda bahsi geçen tarafların avukatları, haberi yazan adli muhabirler ve Adliye’de çalışan sosyal hizmet uzmanları ile derinlemesine mülakat tekniği ile yüzyüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Verilerin işlenmesi ve analizinde MAXQDA programı kullanılmış veriler tümevarımsal tematik analiz yolu ile incelenmiştir.

Bulgular: Basının adli vakaları gündeme taşıyarak kamuoyu baskısı yarattığı ve mahkeme sürecini etkilediği, bu süreçte adli sosyal hizmet uzmanlarının, muhabirler veya tarafların avukatları ile iletişim ya da işbirliği içerisinde olmadığı tespit edilmiştir. Sosyal hizmet, hukuk ve basın etiğine aykırı olmasına rağmen kişilik haklarını ve kişisel verilerin güvenliğini tehdit eden haberlerin yayınlanabildiği, önleyici herhangi mekanizmanın olmadığı tespit edilmiştir.

Sonuç: Basın, haber üretim sürecinde sosyal hizmet, basın ve hukuk mesleğinin etik ilkelerine uygun tutum sergilenmesi durumunda müracaatçılarının haklarının savunulması açısından etkili bir araçtır; ancak uygulamada bu ilkelerin ihlal edilebildiği ve basının hak savunuculuğu yerine sansasyonel haber peşinde koşarak mahkeme sürecini olumsuz etkileyebileceği tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Adli sosyal hizmet, basın, etik, hak savunuculuğu.

Title : Media Representation of Forensic Cases in the Dilemma of Social Service and Press Ethics: The case of Izmir

Student's name: Alev ANAYURDU KESKİN

Supervisor : Doç. Dr.Gülten UÇAN

Department : Department of Social Work

ABSTRACT

Aim: The aim of this study is to describe how judicial cases take place in the media, how the media affects the process of a lawsuit. Its effects on the presumption of confidentiality of private life and to evaluate the problem area within the framework of social work and press ethics.

Material and Method: This is qualitative case study. Three judicial proceedings in the courthouses in Izmir province, which are in the media, have been selected as a case study with appropriate sampling technique. Face-to-face interviews were conducted with the lawyers of the parties mentioned, the lawsuit reporters and the social workers working in the courthouse. The semi-structured interview form developed by the researcher was used. MAXQDA program was used for data processing and analysis and the data were analyzed by inductive thematic analysis.

Results: It was seen that the press brought judicial cases to the agenda, exerting pressure on the public opinion and affecting the court process. The forensic social workers involved in this process did not engage in any communication or cooperation with reporters or lawyers of the parties. Although it is contrary to social service, law and press ethics, it has been determined that news that threaten personal rights and there is no preventive mechanism of personal data.

Conclusion: The press is an effective tool in defending the rights of its clients according ethical principles of the social service, press and legal profession are exhibited in the news production process.

Keywords: Forensic social work, press, ethics, advocacy.

GİRİŞ

İnsanların bilgiye ulaşma ihtiyacı insanlık tarihinin başından beri süregelenmektedir. Günümüzde bilgiye ulaşma işlevinin büyük yükünü medya üstlenmektedir. Medya, televizyon, radyo, gazete ve dergi gibi tüm kitle iletişim araçlarını karşılayan bir terim olarak karşımıza çıkmaktadır. Medya kanallarının daha kısa sürede daha geniş kitlelere ulaşma çabası kimi zaman etik sorunlar yaşanmasına neden olmaktadır.

Sosyal hizmet mesleği, mevcut rol ve sorumlulukları ile insanların yarımsız karşılayamadıkları ihtiyaçlarını karşılamalarına ve kaynaklar ile buluşmalarına olanak sağlamaktadır. NASW, sosyal hizmet mesleğini, birey, grup ya da toplulukların sosyal fonksiyonlarını artırmaya yönelik veya bu fonksiyonlarını koruma amaçlı toplumsal koşullar oluşturma amacı ile yardım eden mesleki bir aktivite olarak tanımlar (Selcik ve Güzel 2016).

Medya, yaptığı haberler ile kimi zaman toplumu aydınlatmayı, kimi zaman da kamuoyu oluşturmayı amaçlamaktadır. Adliye haberciliği ise insanlara adli vakalar ile ilgili bilgiler aktarmakta, bu bilgilere ilişkin olarak vakanın yargılanmasında da kamuoyu baskısı oluşturarak yargılamayı etki etmektedir. Bu da kimi zaman masumiyet karinesini, kimi zaman kişilik haklarını, kimi zaman da adil yargılamayı olumsuz etkilemektedir.

Sosyal hizmet mesleğinin savunucu rolü tam da bu noktada devreye girmektedir. Savunuculuk rolü sosyal hizmet mesleğinin hukuktan aldığı bir kavramdır (Zastrow 2015). Savunucu rolünün amacı bir kurum veya kuruluşu sansürlemek değil sunulan hizmetin kalitesini değiştirmeye veya artırmaya yönelik çalışmaları içermektedir.

Çalışmanın birinci bölümünde sosyal hizmet ve basın meslekleri ile ilgili bilgilere yer verilmiş bu mesleklerin dünya ve Türkiye'deki tarihsel gelişimlerine değinilmiştir. Her iki mesleğin de adli vakaların haberleşmesi sürecinde özellikle etik

bağlamında üzerilerine düşen yetki ve sorumluluklar ile yine etik bağlamda örtüşen noktaları ele alınmıştır.

Araştırma verileri İzmir ilinde olan ve ulusal medyaya yansıyan 3 örnek olay üzerinden toplanmıştır. Bu amaçla İzmir'deki adliyelerde görev yapan 3 SHU, örnek olaylardaki tarafların avukatları olmak üzere 3 avukat ve bu örnek olayları haberleştiren 3 gazeteci ile derinlemesine görüşme tekniği ile görüşmeler yapılmıştır. Her biri ortalama yarım saat süren görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Elde edilen ses verisi ve araştırmacının kaydettiği notlar yazılı metin haline dönüştürülmüştür.

1. GENEL BİLGİLER

Sosyal hizmet, müracaatçı sistemlerinin (birey, aile, grup, örgüt, topluluk ve toplum) psikososyal sorunlarını çözme, ihtiyaçlarını karşılama sürecinde destek olmayı bu sayede yaşam doyumlarını ve sosyal işlevselliklerini arttırmayı amaçlayan uygulamalı bir meslek ve disiplindir. Müracaatçıların adli süreçlerde yaşadığı sorunlar ve karşılanması gereken ihtiyaçlarla, mesleğin “adli sosyal hizmet” olarak anılan alanında ilgilenilmektedir. Adli sosyal hizmet bu bağlamda toplumsal adaletin tesis edilmesi ve vakalar medyaya konu olduğunda müracaatçıların çıkarlarının korunması görevini de üstlenmektedir. Medya ile hukukun kesiştiği noktada sosyal hizmet uzmanları, meslek etiği çerçevesi içinde müracaatçı sistemlerinin haklarını savunmakta ve mağduriyetlerinin giderilmesi için doğru kaynaklarla buluşmalarını sağlamaktadır. Bu bölümde sosyal hizmetin, hukuk ve medyanın çalışma alanlarının nasıl kesiştiğinin anlaşılabilmesi için genel bir kuramsal altyapı oluşturulmaya çalışılmaktadır.

1.1. SOSYAL HİZMET

Toplumda sunulan hizmetlerden ayırım gözetilmeksizin eşit olarak insanların yararlanması gerektiğine duyulan inanç, sosyal hizmet mesleğinin ortaya çıkışındaki temel nedendir (Kongar 1972). Sosyal hizmetin nasıl tanımlanması gerektiğine ilişkin pek çok farklı görüş bulunmakta (Altındağ 2011) kapsamlı betimleyici ve evrensel bir tanım yapılması güçleşmektedir. Bu durumun temel nedeni, insanların karşılaştıkları sorunları çözmeyi amaçlayan sosyal hizmetin, toplumsal gelişim ve değişim sürecinde farklılık gösteren birçok sorun ile ilgilenmek zorunda oluşudur (Kongar 1972).

Sosyal hizmet kavramındaki “sosyal” kelimesi, genel anlamı ile “toplumla ilgili”, özel anlamıyla ise “kişi, grup ve toplumların birbirleriyle olan günlük ilişkileri ve belirli toplumsal grupların iyilik halleriyle ilgili” şeklinde tanımlanabilir

(Tomanbay 1999). “Hizmet” kelimesi ise müracaatçı gruplarının psikososyal ihtiyaçlarına ve ilişkili hizmetlere işaret etmektedir. Sosyal hizmet fikri, ihtiyaç sahibi dezavantajlı grupların bakım ve korunma ihtiyaçlarının toplumsal sorumluluk ve görev olduğu fikrinin savunulmaya başlandığı Sanayi Devrimi’nden sonraki döneme rastlamaktadır. Bu dönemden itibaren sosyal hizmet; devlet eliyle veya gönüllülük temeline dayalı faaliyetlerle ihtiyaç sahibi gruplara yönelik bakım ve korunma görevini üstlenen insanların yardım almadan çözümleyemedikleri kişisel ve sosyal problemlerin, düzenli ve sürekli olarak oluşturulan etkinliklerle çözümü olarak tanımlanmıştır (Tomanbay 1999).

Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu (IFSW) ve Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği (IASSW) 2014 yılında sosyal hizmeti, “sosyal değişim ve gelişimi insanların güçlendirilmesini ve buna bağlı olarak özgürleşmelerini destekleyen, uygulamaya dayalı bir meslek ve akademik disiplin” şeklinde tanımlamış ve sosyal adalet, insan hakları ile farklılıklara saygı ilkelerinin önemini vurgulamıştır.

2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kanunu’nun 3. Maddesinde insanların kendilerinden veya içinde buldukları çevresel faktörlerden kaynaklanan maddi ve manevi yoksunluklarının iyileştirilmesini, toplumla ilgili sorunların çözümlenmesini ve bu konularda önleyici tedbirler alınmasını amaçlayan hizmetlerin tamamı sosyal hizmet olarak nitelenmiştir.

Bulut’a göre sosyal hizmet, bireylerin içinde buldukları toplumda kendilerini anlatabilmeleri, hayatlarını devam ettirebilmeleri için içinde buldukları koşulların iyileştirilmesi ve bireyler arasında sosyal adaletin sağlanmasını hedefleyen programlardan oluşan bir bütün ve aynı zamanda dezavantajlı ihtiyaç sahibi gruplara karşı sorumlulukları olan uygulamalı bir disiplindir (Özbeşler ve Bulut 2013). Yapılan tüm bu tanımlardaki ortak payda sosyal hizmetin insanların sosyal işlevselliklerini arttırabilmeleri için yardım etmeyi amaçlamasıdır (Selcik ve Güzel 2016). Sokakta yaşayanlar, yoksullar, yaşlılar, engelliler ve çocuklar gibi yaşamak için farklı ihtiyaç ve istekleri olan insanlar, sosyal hizmetin hedef grubu olarak ele alınmaktadır (Şeker 2011). Dezavantajlı gruplara mensup ve özel gereksinimleri olan bu bireylerin ihtiyaçlarının karşılanması, sağlık, eğitim ve adalet gibi temel hak ve hizmetlere erişimlerinin kolaylaştırılması gibi sosyal refah konuları, sosyal hizmetin çalışma alanına girmektedir. Temel amacı, ihtiyaç sahiplerinin insan haklarına uygun

biçimde yaşayabilecekleri bir toplumsal düzenin oluşmasına katkıda bulunmak (Aydın 2008); bireylerin kişisel özelliklerinden ya da toplumsal yapıdan kaynaklanan sorunlarla başa çıkmalarını ve sosyal işlevselliklerini arttırarak kendilerine yeterli hale gelmelerini sağlamaktır. Smalley'e (1967) göre, sosyal hizmet uygulamaları, kurumsal ve toplumsal örgütlenmeler ile sosyal iyileştirme (social improvement) ve bireysel doyum (individual satisfaction) yolu ile bireyin gücünü ve kendini gerçekleştirmesini mümkün kılan sosyal politikalar geliştirilmesini amaçlamaktadır (Smalley 1967). Ulusal ve evrensel değerleri benimseyen bir yaklaşım ile farklı sorun alanlarındaki bireylerin sorun çözme becerisi kazanabilmelerine ve geliştirmelerine yardım etmeyi arzulamaktadır (Yolcuoğlu 2012). Bu bağlamda sosyal hizmetler, gönüllü çabalar ya da özel ve devlete ait kuruluşlar eliyle yürütülen faaliyetlerin bütünüdür (Tomanbay 1999), güçlerini yasalardan alarak ihtiyaç sahibi kişilerin sorunlarını çözmeyi amaç edinen sosyal hizmet uzmanları, mesleki faaliyetlerini eğitim sürecinde elde ettikleri bilgi ve becerilerini görev aldıkları kurumun çalışmalarına ve yasal düzenlemeler yaparak yapmaktadırlar (Denney 1998). Aynı zamanda insanların daha iyi yaşam koşullarına sahip olması için gerekli yasal düzenlemelerin yapılması amacıyla savunuculuk ve lobicilik faaliyetleri de yürütmektedirler.

1.1.1. Sosyal Hizmet Uzmanının Roller ve İşlevleri

Sosyal hizmet uzmanının rolleri, işlevleri ve sorumlulukları toplumda meydana gelen değişmelere bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Sosyal hizmetin işlevlerinin hangi amaca yönelik olduğunun açıklanması amaçların gerçekleştirilebilmesi için önem arz etmektedir. İnsanların sorunlarını çözebilme, onlarla baş edebilme ve gelişme kapasitelerinin arttırabilmek için sosyal hizmet uzmanlarının yerine getirmesi gereken işlevleri değerlendirme, tanı, inceleme, destek, danışmanlık ve savunuculuktur. Kaynak, olanak ve hizmet sağlayacak sistemlerle müracaatçıların bağlantı kurabilmeleri için yönlendirme, örgütlenme, harekete geçirme görevlerini üstlenmektedir. Sistemlerin etkili ve isancıl olarak işlev görmesini sağlamak için yönetim, program geliştirme, mesleki yönetim, eşgüdümleme, konsültasyon, son değerlendirme ve personel geliştirme işlevlerini yürütmektedir. Sosyal politikaların gelişimi ve ilerlemesine katkıda bulunmak için

politika analizi, planlama, politika geliştirme, gözden geçirme ve politika savunuculuğu yapmaktadır (Duyan 2012).

Sosyal hizmet uzmanları, çalıştıkları alandaki müracaatçıların ihtiyaçlarını tespit etmeye ve gidermeye yönelik çalışmalar yaparlar. İhtiyaçlar doğrultusunda var olan sorunu çözmeye yönelik tüm kurumlar, program, proje ve hizmetler sosyal hizmetler alanını oluşturur (Koşar 1992). Shefor ve Horejsi (2003) bir mesleğin üyelerinden beklenen roller ve mesleğe özgü işlevlerin toplumsal normlar, tarihsel gelenekler, etkinliklere onay veren yasal kurallar ve yönetsel düzenlemeler, kurum politikaları ve işlemleri tarafından tanımlandığını belirtmektedir. Herhangi bir uygulama rolünde açıkça belirlenmiş işlevlerin yerine getirilmesi gerekir. Benzer şekilde belirli bir mesleki işlev birden fazla rolün yerine getirilmesini gerektirir. Sosyal hizmet uzmanlarının birbiriyle bağlantılı on temel rolü bulunmaktadır.

Müracaatçının durumunu ve kaynaklarını değerlendirme, havale etme, ilgili kurumlara yönlendirme ve bilgi verme işlevi için bağlantı kurucu rolü kullanılırken, müracaatçı, vaka veya sınıf savunuculuğu işlevi için savunuculuk rolü kullanılmaktadır. Toplumsal ve günlük yaşam becerilerinin kolaylaştırılması, temel koruma için öğretici rolü psikososyal değerlendirme ve teşhis, dengeyi korumaya yönelik bakım, sosyal tedavi, uygulama ve değerlendirme yapabilmesi için danışman rolü üstlenilmektedir. Müracaatçının belirlenmesi ve yönlendirilmesi, müracaatçının değerlendirilmesi, hizmet ve tedavi planlaması ve hizmetlerin eşgüdümü, takip ve hizmet sunumu gözleme, müracaatçının desteklenmesi işlevi için vaka yöneticisi, çalışma planı hazırlama, zaman yönetimi, kalitenin sürdürülmesini gözleme, bilgi işleme için iş yükü yöneticisi rolleri benimsenmektedir. Personel geliştirici rolü ile çalışanların oryantasyonu ve eğitimi, personel yönetimi, konsültasyon işlevi, yönetici rolü ile yönetim, kurum içi ve dışı eşgüdüm, politika ve program geliştirme ve program değerlendirme işlevleri kullanılmaktadır. Sosyal sorunların ve politikaların analizini yapmak toplumun ilgisini harekete geçirmek ve sosyal kaynakların geliştirilmesini sağlamak için sosyal değişme ajanı, kendini değerlendirme, kişisel ve mesleki gelişim ve sosyal hizmet mesleğinin güçlendirilmesi işlevleri için ise profesyonellik şeklinde adlandırılan rolleri yerine getirmektedir (Duyan 2012).

1.1.2. Sosyal Hizmet Uygulamaları

Sosyal hizmet uzmanı mikro düzeyde bireylerle, mezo düzeyde aile ve küçük gruplarla, makro düzeyde örgütler, topluluklar ve toplumla çalışır (Zastrow 2015).

- **Bireylerle sosyal hizmet uygulaması:** Bireylere karşılaştıkları çeşitli sorunların çözümü için yardımcı olmayı hedefleyen sosyal hizmet uygulaması, danışmanlık, rehberlik, koruyucu hizmetler sağlamak, denetlemek gibi görevleri kapsamaktadır. Bireyler destek almadan başedemeyeceği sorunlarla karşılaştığı zaman aile, akraba, arkadaş gibi yakın çevreden yardım alabilir ancak kriz anlarında veya yakın çevrenin yetersiz kaldığı zamanlarda alanda profesyonel ve doğru müdahalelerde bulunacak kişilere ihtiyaç duyulur. Sosyal hizmet uzmanları, danışmanlık ve rehberlik etme rollerini bu alanda aktif biçimde kullanmaktadır.

- **Ailelerle sosyal hizmet uygulaması:** Aile etkileşim içinde birbirine bağımlı üyelerden oluşan bir sistemdir. Bireyin yaşadığı problemler genellikle aile içindeki etkileşimden ortaya çıkar. Ailedeki bireylerde yaşanan değişiklikler her bir aile üyesini etkilemekte, müdahale sürecine aile bireylerinin tamamının katılımı gerekmektedir. Ailelerde boşanma, istenmeyen gebelik, alkol veya madde kullanımı, maddi yetersizlik, iflas, ölüm, hastalık, çocuk ihmal ve istismarı, kaza, kumar, sabıka durumu, ergenlik sorunları, aldatma, kısırlık vb. problemler yaşanabilir; bu sorunların çözümünde sosyal hizmete ihtiyaç duyulur. Koruyucu hizmet sağlamak, rehberlik etmek gibi roller bu başlık altındaki sorunlarla karşılaşıldığında üstlenilir.

- **Gruplarla sosyal hizmet uygulaması:** İlk olarak Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) sosyal grup hizmeti adı altında kurulan yerleşim evleri zamanla çeşitli sebeplerle bir araya toplanmış olan gruplara (eğitim, reform ve çevreyi düzenlemek, dini ve kültürel kimlikleri korumak, yurtdışından ve taşradan gelenlere) yardım etmek ve duygusal destek vermek için çalışmaya başlamıştır. Sosyal hizmet gruplarından bazıları sosyal söyleşi, uğraşı, eğitim, görev, problem çözme ve karar alma, kendi kendine yardım, sosyalleşme, terapi ve duyarlılık gruplarıdır.

- **Örgütlerle sosyal hizmet uygulaması:** Örgüt/kurum bir amaca hizmet için bir araya gelen bireylerin kolektif birliğidir. Bir kurum ya da örgüt belli bir amaç için bir araya gelmiş bireylerden oluşan gruptur. İnsanlar tek başınayken yerine getiremedikleri görevleri ve hedefleri örgüt ya da kurum içinde birlikteyken başarabilirler.

• **Toplumla sosyal hizmet uygulaması:** Yerel topluluğun ihtiyaçlarını karşılamak için değerlendirme, planlama ve koordinasyon güdüleme ve yerel toplumu değerlendirme planlama, toplumun sağlığı refahı ve eğlence ihtiyaçlarını koordine konusundaki yardım etme süreçleri olarak tanımlanmaktadır. Toplum uygulamasında en temel beceri insanlarla etkin olarak çalışmaktır. Öncelikli olarak bireylerle ve gruplarla çalışmayı gerektirir (Zastrow 2013)

1.1.3. Adli Sosyal Hizmet

Ceza sisteminde yapılan değişikliklerle 19. yüzyıldan itibaren özgürlüğü bağlayıcı cezalar, hukuk sisteminin temel yaptırımına haline gelmiştir. Cezanın infaz yöntemi açısından değerlendirildiğinde bu yaptırımın temel amacının hükümlüyü yeniden topluma kazandırmak olduğu düşünülebilir; ancak uygulamada daha çok suç işlemiş kişilerin toplumdaki uzaklaştırılmasına hizmet ettiği grlmektedir.

Son zamanlarda ceza adalet sistemi suç işleyen kişilerin cezaevlerine gönderilmesi yerine alternatif ıslah yöntemlerinin geliştirilmesi ile bu kişilerin iyileştirilerek topluma kazandırılmasını amaçlamaktadır. Yapılan bilimsel çalışmalar neticesinde suça ve suçluya psikolojik , sosyolojik ve psikiyatrik açıdan yaklaşılması ile ceza adalet sistemindeki uygulamaların insancılaştırılması amaçlanmıştır (Aslan 2012).

Ceza sisteminde suçluların da tabi oldukları koşullar nedeni ile suçun mağdurları olarak sayılabileceklerini ifade eden insancıl yaklaşımın etkisi ile sosyal hizmet uygulamaları önem kazanmış ve adli sosyal hizmet alanı ortaya çıkmıştır (Aslan 2012). Adli sosyal hizmetin, literatürde uygulama alanına ya da müracaatı grubuna göre betimlenen birçok farklı tanımları bulunmaktadır. Örneğin Barker ve Branson adli sosyal hizmeti, en geniş kapsamı ile “toplumun yasal ve insani hizmet sistemleri arasındaki arayüze odaklanan profesyonel bir uzmanlık” şeklinde tanımlamaktadır (Barker ve Branson 2000). Adli sosyal hizmet, müracaatı grubu ile ilişkili bilgi ve beceriler açısından “ocuk ve yetişkin suçlu ile mağdurlara yönelik sosyal hizmet uygulamaları ve refah politikaları” şeklinde de tanımlanabilir (Roberts ve Brownell 1999).Aslında Maschi ve Killian’ın (2008) ifade ettiği gibi çalıştıkları her refah alanında sosyal hizmet uzmanları, mracaatlarına yasal açıdan danışmanlık, savunuculuk hizmeti sunmaktadırlar (Killian ve Maschi 2009). Bu nedenle, sosyal

hizmet uzmanlarının tümünün uzmanlık alanlarını hukuk ile bütünleştirmesi zorunludur. Adli sosyal hizmet alanında görev yapan sosyal hizmet uzmanlarının önceliği ise yargısal süreçlerde müracaatçıların haklarını savunuculuk ve lobicilik faaliyetleri ile korumak ve aynı zamanda yaşadıkları psikososyal sorunlara çözüm bulmaktır.

Adli sorunları olan sanık, mağdur, suça sürüklenen çocuk sıfatı taşıyan birçok kişi, sosyal hizmetin uygulama alanına girmektedir. Suç, suçluluk, çocuk suçluluğu, mağduriyet, adalet, süreci ve sistemleri, bu sürece bir şekli ile giren kişilerin hakları ve uyumu, suçluluğun önlenmesi gibi konularda bireyi merkeze alan bir yaklaşım ile adli sosyal hizmet adalet mekanizması içerisinde önemli bir göreve sahiptir(Gönültaş 2017).

Rome'e (2008) göre adli sosyal hizmet, mahkeme sistemine doğrudan müdahale eden özel bir sosyal hizmet alanıdır. Mahkemelerde uzmanlık alanlarına giren konularda bilirkişilik, boşanma davalarında eş ve çocuk istismarı ile ihmali, çocukların velayeti ile ilgili uyuşmazlıklar, suça sürüklenen ya da mağdur olan çocuklar, suçluların ıslahı ve eski mahkûmların topluma yeniden kazandırılması gibi konularda hukuk sistemine yardımcı olmak adli sosyal hizmet uzmanının görevleri arasında yer almaktadır. Adli sosyal hizmet uzmanı adli süreçle ilişkili olan müracaatçısı ile yaptığı psiko-sosyal değerlendirme sonucunda müracaatçının risk faktörlerini, suça yönelme nedenlerini, ailevi durumunu, tanıkların suç ile ilgili düşüncelerini raporlaştırarak mahkemeye sunarak hâkimin karar verme sürecine destek olmaktadır. Aynı zamanda mahkeme kararında yer verilecek bir iyileştirme planı (treatment) hazırlamak da sosyal hizmet uzmanının görevleri arasında yer almaktadır. Bu bağlamda sosyal problem olarak tanımlanabilecek; ev içi şiddet, çocuğa kötü muamele, hükümlü, suç ve çocuk adalet sistemi, yaşlı istismarı, boşanma, koruyucu aile, evlat edinme gibi pek çok konu sosyal hizmet mesleğinin ilgi alanına girmektedir. Görüldüğü gibi mahkeme sistemine doğrudan müdahale edebilecek pek çok alanda sosyal hizmet uzmanlarına ihtiyaç duyulmaktadır (Patterson 2012). Adli sosyal hizmet uzmanları, bireylerin sosyal hakları olduğundan yola çıkarak bireyi çevresi ile ele alan ve geneli yaklaşım ile bireylerin karşılaştıkları güçlükler ile mücadele edebilmeleri için güçlendirme, savunuculuk ve sosyal aksiyon gibi teknikler ile çalışmaktadırlar (Tufan ve ark. 2009). Adli sisteme çeşitli sıfatlarla giren herkes için sosyal hizmet becerilerini uygulamakta ve adli sisteme yardım

etmektedirler. Sosyal hizmet perspektifine bağılı kalarak tüm bakış açılarına ve farklılıklara saygı çerçevesi içinde suçun ve mağduriyetin sosyokültürel belirleyicilerine odaklanmaktadır. Sosyal hizmet mesleğinin bilgi temelinden yola çıkarak müracaatçıların hukuk sistemi içerisinde karşılaştıkları sorunların çözümlenmesi için müdahalelerde bulunmakta taraflar arasında köprü vazifesi görmektedirler (Gönültaş 2017). Ülkemizde adli sosyal hizmet uzmanları, çocuk mahkemeleri, aile mahkemeleri, savcılık ve kolluğun çocuk birimleri, denetimli serbestlik ve Çocuk İzlem Merkezi (ÇİM) birimlerinde aktif görev almaktadırlar.

1.1.3.1. Adli sosyal hizmetin gelişimi

Adli sosyal hizmetin gelişimini ele aldığımızda adalet kavramının ve etik değerlerin nasıl geliştiğini kavramak kolaylaşacaktır.

Sosyal adalet ilkesi ve evrensel insan hakları, sosyal hizmet mesleğinin teori ve pratiğinin çekirdeğini oluşturmaktadır. Sosyal hizmet uzmanları, susturulmuş olanların sorunlarını dile getirebileceği koşulları yaratmaya çalışırlar. Bu bakımdan, adli sosyal hizmet, sosyal hizmet mesleğinin en eski çalışma alanlarından biridir ve tarihini sosyal hizmetin tarihinden ayırmak zordur.

Alanyazın incelendiğinde adli sosyal hizmet alanına ilişkin uygulamaların ABD’de başladığı görülmektedir. O halde adli sosyal hizmetin tarihsel gelişimine ABD ile başlamak yararlı olacaktır.

Sosyal hizmet uzmanları, ceza adalet sistemindeki bireylere cevap vermekte, mağdurlar kadar suça sürüklenenleri de savunmayı da kapsamakta ve içinde buldukları sistemi değiştirmeye çalışmaktadır. Örneğin ABD’de sadece federal yasalardan etkilenen kişilere yönelik hizmetler değil, aynı zamanda bu yasaları değiştirmeyi amaçlayan lobicilik faaliyetleri de adli sosyal hizmet uzmanının görevleri arasında yer almaktadır (Barker ve Branson 2000).

Adli sosyal hizmetin tarihini, ilk adımların atıldığı National Conference of Charities and Correction ile başlatmak mümkündür. Bu konferansta ilk kez çocuk suçluluğu ile ilgili istatistikler ile cezaevi şartlarının iyileştirilmesi gündeme gelmiştir (<https://socialwelfare.library.vcu.edu/organizations/national-conference-of-charities-and-correction-the-beginning/>Erişim tarihi: 7 Nisan 2019). Bu konferansın devamında Çocuk Koruma Hareketi (The Juvenile Justice and Delinquency

Prevention Act) ile çocuk adalet sistemine yönelik adımlar atılmaya başlanmıştır. 1800'lerin başlarından itibaren suça sürüklenen çocuklar ve gençler, yetişkinler gibi cezalandırılırlarken bu yasa ile çocuk ve gençler için ayrı kurumlar açılmıştır (<https://legalmatch.com/juvenile-justice-system-history.html>).

1899 yılında Çocuk/Ergen Psikopatik Kurumu'nun çabaları ile ABD ilk çocuk ve ergen mahkemesi açılmış olup, Çocuk/Ergen Psikopatik Kurumu, çocukların mahkeme öncesinde psikolojik sorunlarının olup olmadığı ile ilgili saptamaları, çocukların psikososyal değerlendirmelerini ve çocuk suçluluğu alanında araştırmaları yapmıştır. Suça sürüklenmiş veya duygusal sorunları olan çocukların tedavi edilmesi amacıyla 1930 ve 1940 yılları arasında psikiyatrik sosyal hizmet uzmanları çalışmaya başlamıştır. 1959 yılında ise sosyal hizmetin rehabilitasyon sürecini de kapsayan 13 ciltlik bir sosyal hizmet müfredatı yayınlanmıştır. 1940, 1950 ve 1960 yıllarında ise toplum merkezleri açılarak çocuk suçluluğunun engellenmesine yönelik çalışmalar yapılmaya başlanmış sosyal hizmet uzmanlarının sahada çalışmaları sağlanmıştır. 1960'ların ortalarında başlayan şartlı tahliye uygulaması ile birlikte sosyal hizmet uzmanlarına yeni roller verilirken, 1974 yılın da kabul edilen Suça Sürüklenen Çocuklar ve Çocukların Suça Sürüklenmesini Önleme Yasası ile çocuk suçluluğu alanındaki ilk resmi düzenleme yapılmıştır. 1984 ile 1997 yıllarında şiddet (aile içi şiddet, tecavüz, çocuğun cinsel istismarı vb.) suçlarına, mağdur veya tanığa yönelik yardımlar ve tedavi programlarına bütçe ayrılmıştır. 1990 yılında ise Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Yasası'na bağlı olarak bütçe ayrılmıştır. Kuzey Amerika'da adli sosyal hizmetin gelişimi böyle iken İngiltere'de tarihsel süreç sosyal hizmetin doğuşu sayılan 1601 Yoksulluk Yasası'na kadar uzanmaktadır. İlk adımlar Amerika ile paralel olarak çocuk ve genç ıslahı ile ilgili olmuş gençlerin ya da bu yaş gruplarının ıslahı yetişkinlerden ayrı olarak sağlanmaya çalışılmıştır. Aydınlanma felsefesi ile ıslahtan erken rehabilitasyon kavramına geçiş yapılmış mağdur ve suçlunun desteklenme ihtiyacı içerisinde olduğu ortaya çıkmıştır (Killian ve Maschi 2009).

ABD'de sosyal hizmet uzmanları halen hem davacı hem de davalılar adına mahkemede görüş bildirmek, kolluk görevlilerine destek olmak ve adalet sisteminin süreçlerini ve politikalarını iyileştirmek veya değiştirmek görevlerini üstlenmektedir (Barker ve Branson 2000).

Türkiye’de adalet sistemi içerisinde sosyal hizmete dair yayınlar 1970’li yıllara kadar uzanmakta olmasına karşın adli sosyal hizmete yönelik ilk çalışma 2003 yılında İl tarafından yapılmıştır (Baykara Acar 2014). Türkiye’de adli sosyal hizmetin tarihi sosyal hizmet eğitiminin başladığı zamana uzanmakta iken sosyal hizmet uzmanlarının adli sistemdeki ilk çalışmaları 1965 yılında ilk sosyal hizmet uzmanının Adalet Bakanlığı’na atanması ile başlamıştır. 1979 yılında kabul edilen ve 1982 yılında yürürlüğe giren Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile ancak 1987 yılında çocuk mahkemeleri fiilen faaliyete geçmiştir. 2005 yılında 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK) suça sürüklenen çocuk ve korunma ihtiyacı olan çocuk ile sosyal çalışma görevlisini tanımlarken, görev alanlarda sosyal hizmet müdahalesinin yapılmasını istemektedir (Baykara Acar 2014). Sosyal hizmet uzmanları ÇKK gereğince sosyal inceleme raporu hazırlayarak çocuk mahkemesinin çocuğun ihtiyaçları doğrultusunda karar verilebilmesini sağlamaktadır. Sosyal inceleme raporunda suça sürüklenen çocuğun sistem kuramı ve güçlendirme yaklaşımı dikkate alınarak psikososyal ve ekonomik durumunun değerlendirildiği ve müdahale planının yer aldığı bilgiler bulunmaktadır.

2003 yılında yürürlüğe giren 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev Yargılama Usullerine Dair Kanun ile 2005 yılında aile mahkemelerinde sosyal hizmet uzmanları görev almaya başlamış olup taraflar arasındaki anlaşmazlıklara göre inceleme ve araştırma yaparak rapor düzenlemeleri ve duruşmalarda hazır bulunarak görüş bildirmeleri beklenmiştir. Sosyal hizmet uzmanları aile mahkemelerinde boşanma, velayet, şahsi ilişki tesisi ve evlat edinme konularında görüş bildirmekte, İcra İflas Kanunu doğrultusunda “çocuk teslimi” uygulamasında görev almaktadırlar.

Emniyet Genel Müdürlüğü ve Çocuk Büro ve Şubeleri’nde 1994 yılında Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK)’ten geçici görevlendirme ile 2005 yılında ise kadrolu olarak sosyal hizmet uzmanları çalışmaya başlamıştır. Sonrasında ise 2013 yılına kadar herhangi bir kadrolu çalışan sosyal hizmet uzmanı olamamıştır (Baykara Acar 2014). Sosyal hizmet uzmanları bu birimlerde sokakta yaşayan, çeşitli nedenle suça sürüklenmiş veya suça sürüklenme ihtimali olan çocukların ifadelerinin alınması aşamasında görev yapmaktadırlar.

5402 sayılı Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanunu 2005 yılında yürürlüğe girmiş olup denetimli serbestlik uygulamalarında ise

sosyal hizmet uzmanları “denetim görevlisi” olarak görev yapmaktadırlar. Hükümlülerin iyileştirilmesi ve topluma kazandırılmalarına yönelik çalışmaları yürütmekle yükümlüdür.

2012 yılında Sağlık Bakanlığı’na bağlı hastanelerde ÇİM kurularak bağlı hastanelerde cinsel istismara uğramış çocuklara profesyonel olarak müdahale edilmesi amaçlanmıştır. Bu alanda eğitim almış olan sosyal hizmet uzmanı ÇİM’e başvuru olan olayın mağduru ile ilk görüşmeyi gerçekleştirir ve edinilen bilgileri ilgililer ile paylaşır.

Günün konjktöründe hangi alanda ihtiyaç duyulursa hizmet içi eğitimler o alandaki projelerle desteklendiğinden tek bir ihtiyaç alanı değil birden çok ihtiyaç alanında eğitim planlanmaktadır. Projelerin pilot bölgelerindeki uzmanlar bu eğitimleri alırken diğer illerde çalışan uzmanlar eğitimlere katılmamaktadır. Bu da her eğitimi her uzmanın aynı şekilde almadığını, eğitimde bir birlik olmadığını göstermektedir.

1.2. MEDYA

Zaman geçirmeyi eğlenceli kılan bir araç olmanın ötesinde bilgi ve fikirlerin aktarım aracı olarak medya, yeni iletişim teknolojilerindeki gelişimin ardından günümüz dünyasının temel referans noktası haline gelmiştir (Kırık 2017). Türk Dil Kurumu medyayı iletişim ortamı ve iletişim araçları olarak tanımlamıştır. Basılı olan (gazete, dergi, kitap, broşür vb.) ya da görsel-işitsel (radyo, televizyon, internet, bilgisayar oyunları, sinema vd.) iletişim araçlarını, bu araçların ürünlerini ve üretildikleri endüstriyi ifade etmektedir (Bülbül 2000).

Medyanın topluma haber ve bilgi verme işlevi en önemli işlevleri arasındadır. Eğlendirmek, eğitmek, denetlemek, eleştirmek, kamuoyu oluşturmaya katkı sağlamak, toplumsallaştırmak, olayların ve olguların tartışılacağı ortam imkânı sunmak gibi işlevleride bulunmaktadır. Medya verilen haberlerde insanların algılarına etki eder ve insanların yaşamadıkları olaylara ilişkin bakış açısı oluşturmalarını sağlar (Kaya 2001).

Medya iletişim çalışmaları içerisinde toplumsal yapıyla olan ilişkisi, insan yaşamı üzerindeki etkisi gibi birçok farklı yönden incelenmekte ve eleştirilmektedir. Kitle iletişim araçlarının yaygın olarak kullanılması ile ortaya çıkabilecek olan kişi haklarının ve özgürlüklerinin ihlal edilmemesi için devletin önlemler alması gerekmiş olup bu doğrultuda basın hukuku ve medya hukuku ortaya çıkmıştır (Dönmezer 1976).

1.2.1. Basın

Günümüzde basın, medya ve kitle iletişim kavramları birbirleri yerine de kullanılmalarına rağmen aynı anlama gelmemektedirler (Gedik 2008). Türk Dil Kurumu'nun (TDK) tanımına göre basın; “gazete, dergi gibi belirli zamanlarda çıkan yayımlarla haber ajansları ve bunların sahipleriyle çalışanlarının tümüdür”. Ancak yeni iletişim teknolojilerinin icadından önce gazete ve dergilerin oluşturduğu kamusal bir kurum olarak basın, “medya” kavramı yerine kullanılmıştır (Yüksel ve Gürcan 2001).

Kanunlarda ise basın, yazılı yayınları kapsayacak şekilde kullanılmaktadır. Basın Kanunu'nda basın özgürlüğü ve bu özgürlüğün kullanımının düzenlenmesinin amaçlandığı, kapsamının ise basılmış eserlerin basım ve yayımı olduğu belirtilmektedir. Bu bağlamda 1982 Anayasasında da basının hür olduğu, sansür edilemeyeceği, basımevi açmanın izin ve teminat yatırma şartına bağlanamayacağı belirtilerek devletin basın ve haber alma hürriyetlerini sağlamak için gerekli tedbirleri alacağı aktarılmıştır (Karaman 2018).

Basının en önemli görevi olan kamuoyuna haber vermek, öncelikle bir kamu hizmetidir. Bu görevini yerine getirirken basın aynı zamanda demokrasiyi, insan hak ve özgürlüklerini korumakta, halk adına devlet kurumlarının denetimini yapmaktadır. Basının sahip olduğu bu önemli görevler onu demokratik toplumda dördüncü kuvvet konumuna yerleştirmektedir (Çakır 2007). Basının, ayrıca haber ve bilgi verme, denetleme görevleri dışında, eleştiri (tartışma ortamı yaratarak kamuoyu oluşturma), eğitim, eğlence, toplumsallaştırma, bütünleştirme gibi birçok işlevi bulunmaktadır (Kaya 1985); (Zeytinli 1996);(Yüksel 2001).

Basın çok çeşitli görüşlerin ifade edebildiği ya da içinde taşıdığı için kamuoyu oluşturarak bir toplumun demokratik gelişimine büyük katkı sağlayan önemli

kurumlardan biridir. Günümüzde insanların dünyada gelişen olayları medyadan öğrenmekten başka seçeneği yoktur. İnsanlar, değişik olaylar ve sorunlar hakkında bilgileri ve bu bilgiler sonucunda oluşturdukları belli kanaatleri basın sunduğu olanaklar ile öğrenmekte, kendilerine ulaştırılan bilgi ile yetinmektedirler. Bu nedenle basının görevi öncelikle haberleri doğru ve güvenilir şekilde insanlara ulaştırmaktır (Girgin 2000).

Bu nedenle basının kamusal ve sosyal sorumlulukları haber ve bilgi aktarma işlevini en önemli görevi haline getirmektedir. Basının özel ya da ticari çıkarlar peşinde olmaması, olayları tarafsız bir bakış açısı ile nesnel bir biçimde aktarması beklenmektedir. Üstlendiği bu görevi, kamusal ve sosyal sorumluluğu yerine getirmemesi durumunda, basın özgürlüğü de anlamını yitirmektedir.

1.2.1.1. Haber

Haber insanların kendileri dışında gelişen olayları bilme isteği sonucu ortaya çıkmıştır (Oktay 1995). Haberin ilk tanımları “olan her şey haberdir”, “haber, okuyucuların öğrenmek istedikleridir” şeklinde farklı şekillerde yapılmıştır. Bu tanımların hepsinin insanların bilme, öğrenme isteklerini değerlendirmek için yapıldığı açıktır. Haber için kullanılabilir tam olarak kapsayıcı genel bir tanım yapmak zordur (Tokgöz 1994).

İngilizce’de “news”, Fransızca’da “information” kelimelerinin yerine Türkçe’de Arapça bir sözcük olan “haber” kullanılmaktadır (Yüksel ve Gürcan 2001). Sözcüğe Türkçe karşılık olarak “salık” veya “duyuk” gibi sözcükler önerilmiş ancak yaygın biçimde kullanılmamıştır.

Haberler, bireyin ve toplumların bilgi edinmesinde, sağduyu geliştirmesinde, iyi ve kötüyü ayırt edebilmesinde, genel ahlakın yerleşmesinde önemli rol oynar (Uğurlu ve Öztürk 2006). Bu nedenle her şeyden önce gerçek olmalıdır. Duyulan dedikodular veya söylentiler, doğruluğu ispatlanana kadar haber değeri taşımaz (Çakır 2007). Haber üretim sürecinde objektiflik ve doğruluk esastır (Uğurlu ve Öztürk 2006). Haberde bulunması gereken bir diğer önemli unsur zaman, yani güncelliktir. Geçmişte kalan ve toplumun gündeminin dışında olan bir olay haber yapılmaz. Habere esas olacak konular ve olaylar gerçek konularından daha önemli veya garip, beklenmeyen türden olmalıdır. Dikkat çekici olması için haberin bir olgu veya

olayla ilgili ve yeni, değerli ya da bir kişi ile veya şeyle bağlantılı olması gerekir. Bu özellikler haberi diğer yazınsal metinlerden ayırmaktadır (McQail 1994). Haber olacak olaylar, fikirler, olası değişimler ve sorunların belirli bir sistematığe göre düzenlenmesi ile oluşturulamaz. Haber farklı olaylarla, gelişmelerle ilgilenir ve ele aldığı konular birbiri ile ilişkisizdir. Olayların yorumlanması da gazetecinin görevleri içerisinde yer almaz. Haber, dayanaksızdır. Olay ve konu geçerli olduğu sürece haberin yaşama şansı vardır. Olayın gerçekliğini kaybetmesinden sonra konu haber olma özelliğini yitirir.

Haber vermenin basının en temel işlevi ve görevi olduğu düşünüldüğünde gazetecilerin basın ahlâk ilkelerine ve haber yazma tekniklerine ve uygun davranması kritik önem taşır.

1.2.1.1.1. Haberin genel özellikleri

Haberde olması gereken genel özellikler nesnellik, doğruluk, gerçeklik, inanılabilirlik, anlamlılık, kesinlik, hızlilik ve tutarlılıktır.

Bir haberin nesnel olması haberin doğru olduğu ve yansız olduğu anlamına gelmektedir. Haberin toplanmasından, kaleme alınıp yayınlanmasına kadar bütün aşamalarında nesnellik önem taşımaktadır .

Haberde hatalara düşülmemesi için, yapılan haberin doğruluğundan kuşku duyulmasının önlenmesi gerekir. Haberin doğruluğu, toplanan bilgi ve belgelerin doğruluğu anlamına gelmektedir. Habercilik hızlı bir uğraş olduğundan kimi zaman muhabirlerin elde ettikleri bilgilerin doğruluğunu teyit etmeden haberi yazdıkları ve yayınladıkları görülmektedir. Ancak gazetecilik sorumluluğu, hiçbir durumda, doğruluğu konusunda kuşkular bulunan bilgi ve belgelerin yayınlanmamasını gerektirir (Yüksel ve Gürcaan 2001).

Bir olayın var olması gerçek olduğu anlamına gelmekle birlikte, haberi yazan kişinin gerçeği ortaya koymayı amaçlaması gerekmektedir. Bir süreç olan gerçeğin, aktarılan haberin verilmesi sırasında olay ile ilgili durumla orantılı olması gerekmektedir.

Haberin anlamlı olması için açık, sade ve anlaşılır olması gerekmektedir. Yazılan metinde ki ifadeler yalın, anlamı ise kolay ve anlaşılır olmalıdır. Metnin

rahat anlaşılabilmesi için noktalama işaretlerinin kullanım yeri de önemlidir. Haberin rahatlıkla algılanabilmesi sade olması ile de ilgilidir. Metinlerin kolay anlaşılabilir ifadeler ile çok fazla detaylandırmadan yazılmaları önemlidir. Haberde kuşku uyandırmayacak doğrulukta bilgilerin olması kesinlik ilkesi anlamına gelmektedir.

Alınan bir haberin ilk verilmesi önemli olmakla birlikte, birçok medya kuruluşunun bulunması ile hızlilik ilkesi açısından sorun teşkil etmektedir. Kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması ile internet haberciliği de bu konuda çok yol kat etmiştir.

Yazılan metnin anlam bütünlüğü içerisinde olması için dilin kurallarına dikkat edilmesi gerekmektedir. Metinde yer alan haberin özünde tutarlılık olmaması halinde ise bu durum metinde karışıklığa neden olur. Bir haberin inanılır olması uzman ve güvenilir bir kaynağa dayanmasına bağlıdır. Haber kaynağı o konunun uzmanı ise verilen bilgi daha çok kabul görmektedir. Eğer ki kaynak aktardığı bilgide kişisel çıkar gütmeyen bir bilgi paylaşıyorsa ve kamuoyunda bu konularda olumlu yönlendirmeler yaptığı düşünülüyorsa güvenilir kabul edilir ve inanılır (Girgin 2002).

1.2.1.1.2. Haber değeri

Haber değeri, haberin okuyucuya sunumunda dikkat edilmesi gereken kurallar olup, haberin yayınlanma aşamasında öne çıkarılmak istenen veya istenmeyen bilgileri ortaya koymayı amaçlamaktadır (Kılıç 2005). Bir olayın haber değeri taşıması için gerekli olan öğeler zamanlılık, yakınlık, önemlilik, sonuç ve insanın ilgisini çekmesidir. Haber değerlerinin tamamının ya da bir kısmının kullanılması haberciliğin temel ilkelerine sadık kalınıp, kalınmadığının göstergesidir (Kars 2010). Zamanlılık, haberin yayınlanabilirliği için önemli olup, olayın öğrenilmesinin ardından kısa süre içerisinde haberin paylaşılması gereklidir. Haberlerde zaman güncellik, ivedilik ve geçerlilik olmak üzere üç şekilde ele alınır (Kars 2010). Günümüzde haberlerin hızlı verilmesi önemini yitirmesine neden olmaktadır (Tokgöz 1994).

Yakınlık, olayın nerede meydana geldiği sorusunun geçerli olduğu bir kavram olarak kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması ile birlikte kişilerin yaşadıkları çevrede meydana gelen olaylara karşı ilgisi daha çok olabilmektedir (Kars 2010). İnsanların

ilgisini çekebilmek için haberde önemli kişilerin, garip olayların ve sayıların olması etkilidir. Tanınmış kişilerin hayatlarında olan olayları merak duygusu ile takip eden kişiler olduğu kadar bazı ülkeler, iller, kuruluşlar da haber değeri olarak önemlidir (Tokgöz 1994).

Haberin önemli değerlerinden birisi de sonuçtur. Yaşanan olaylardan sonra ortaya çıkanları değerlendirmek haberin önemini göstermektedir (Tokgöz 1994). Çatışma, şüphe, kargaşa, olağan dışı olaylar genel olarak insanların ilgisini çeken durumlardır. Haberlerde kişinin ilgisine göre değişkenlik göstermekle birlikte bazı konular macera, aşk, heyecan insanların ilgisini çeken konuların başında gelmektedir (Kars 2010).

1.2.1.2. Basın özgürlüğü / ifade özgürlüğü

Türk Dil Kurumu'na göre basın özgürlüğü, basına, her türlü haberi yayabilme, her türlü düşüncüyü açığa vurabilme olanağını veren, sıkı denetimi ortadan kaldıran anayasal kural, basın özgürlüğü şeklinde ifade edilmektedir. Basın özgürlüğü ile ilişkili olan ifade özgürlüğü insanların düşünme, inanma, tutum ve duygularını barışçıl yollarla rahatça ifade edebilmesi anlamına gelmektedir (Erdoğan 2011). Basın özgürlüğü, basının kamuoyunu etkileme gücüne dayanmaktadır. Kavramsal açıdan, insanların fikirlerini özgürce ifade edebilme hakkı dışında toplumun sorunları hakkında insanların bilgi sahibi olmalarını, eleştirmelerini, siyasal kararları denetleme ve katılma hakkını da içermektedir (Dönmezer 1976).

Basın günümüzde teknolojinin gelişmesi ve ulaşılabilirliğin artması ile toplumu etkileyen, yönlendiren gücünü pekiştirmiştir. Temsili demokraside vatandaşların devlet yönetimi ile ilgili bilgi edinebilmesinin ve doğru karar alabilmesinin tek yolu “dördüncü güç” olan basının özgür çalışabilmesidir (Işık 2002). Medyanın, yasama, yürütme ve yargıdan sonra dördüncü güç olarak kabul edilmesi, devletin bu üç organının medya tarafından kamu adına denetlenmesinden kaynaklanmaktadır. Kamu -yani halk- kendi geleceği hakkında basın sayesinde bilgi sahibi olurken, devletin faaliyetlerini de denetlemektedir (Işık 2002).

Basın, aynı zamanda toplumsal yaşamdaki olayları, hak ihlallerini, yönetimde temsil edilmeyen farklı ve azınlıkta kalan düşünceleri de kamuoyuna aktarmaktadır. Bu nedenle basın özgürlüğü, demokratik toplumlarda bireysel özgürlüklerin

korunması, toplumsal huzur ve barış ortamını oluşturması ve bu sayede birlikte yaşama arzusunun devam etmesi açısından da önem taşımaktadır.

1.2.1.2.1. Yasal metinlerde basın özgürlüğü

Basının özgür olması demokratik bir rejim içinde yasal düzenlemeler ile mümkün olabilir. Örneğin ABD Anayasasında "kongre, ifade özgürlüğünü ya da basın özgürlüğünü kısıtlama altına alacak hiçbir yazı çıkaramaz" denilmektedir (İçel ve Ünver 2009). Uluslararası alanda basın özgürlüğünün temel yasal dayanağını 1789 İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi, 1948 İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi gibi düzenlemeler oluşturmaktadır. Basın ve ifade özgürlüğünün temel gerekçesi ve sınırları bu metinlerde çizilmiştir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi basın özgürlüğünü, düşünceyi açıklama özgürlüğü içerisinde değerlendirmiştir (Şahin 2009).

Temel hak ve özgürlükleri benimseyen ve koruyan toplumlar demokratik toplumlardır. Demokratik toplumlarda devlete düşen önemli görevlerin temelinde temel hak ve özgürlükleri korumak gelmektedir. Temel hak ve özgürlükler içerisindeki en önemli olanlardan biri düşünce ve düşünceyi özgürce dile getirme özgürlüğüdür. Basının, düşünce ve kanaatlerin açıklanmasında oynadığı bu önemli rol düşünülerek, demokratik anayasalarda basın özgürlüğünün, temel hak ve özgürlüklerinin özel bir türü olarak düzenlendiği görülmektedir. Başka bir ifade ile basın özgürlüğü, düşünceyi özgürce açıklama özgürlüğünün özel bir türünü oluşturmaktadır (Eren 1986).

1982 Anayasasının 12. Maddesinde herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere, 22. Maddesine göre ise haberleşme hürriyetine sahiptir. Ancak özgürlüğün sınırlanabileceği istisnai hallerin kanun ile belirlenebileceği ifade edilmiştir. Türkiye Cumhuriyet Anayasası'nın 28. Maddesi de basının hür ve sansür edilemeyeceğini devlet güvencesine alırken "devletin iç ve dış güvenliğine yönelik tehdit içeren, suça sevk eden nitelikte olan veya devletin gizli bilgilerine dair yapılan" yayının engelleyebileceği ifade edilmiştir. Yine Türkiye Cumhuriyet Anayasası'nın 141. Maddesinde mahkemelerde duruşmaların herkese açık olduğunu ancak gerekli durumlarda bir kısmının veya

tamamının kapalı yapılabileceği hükmü bulunmaktadır (T.C. Resmi Gazete,18 Ekim 1982, sayı 17863).

Basın özgürlüğünün belki de en önemli unsuru mevcut yönetimin, siyasi görüşleri farklı da olsa basına eşit davranmasıdır. Toplumdaki farklı tüm politik eğilimlerin kendilerini kamuda ifade edebilecekleri basın organlarına sahip olması gerekir. Basın bunları yayınladığı zaman onun bu özgürlüğü elinden alınmamalıdır. Basını engellemek, onu sıkıştırmak basın özgürlüğüne engel olmak demektir (Bostancı 1998).

Modern demokrasilerde, düşünce ve ifade özgürlüğü sınırlanamaz, bu nedenle bu özgürlüğün kullanılmasına aracılık eden medyanın da özgür olması gerekir. Bununla birlikte medyanın özgürlüğü, diğer hak ve özgürlüklere saygı gösterilmemesini içermez. Sınırsız bir basın özgürlüğünü istemek güzel bir düşünce ama demokratik toplumlarda sınırsızlık bazen kargaşalara da neden olabilir (Demirkent 1982). Bir sanığın haklarının korunması veya bir yargılamanın etki altında bırakılmaması, medyanın özgürlüğünün önüne geçer. Bugün medyanın ve dolayısı ile kamunun ilgi gösterdiği haberlerin başında suç haberleri gelmektedir. Medyanın suçun haberini yapması, suçu soruşturan ve yargılamasını yapan makamları ve bu makamların faaliyetlerini de haber yapması anlamına gelmektedir. Medya, kamuyu bilgilendirmek ve ihtiyacı olan bilgiyi insanlara aktarmak zorundadır. Bununla birlikte son yıllarda soruşturma ve kovuşturma aşamasında olan davalar açısından bir tehlikenin de ortaya çıktığı farkedilmiştir. Bu tehlike medyanın taraflı yayınlar ile önyargılı bir kamuoyu oluşturması, kamuoyu baskısının mahkemelerin tarafsızlığını etkilemesi ve sonuç olarak sanığın masumiyet karinesinin suçluluk karinesine dönüşmesi olarak özetlenebilir (Centel 2014). Medyanın sadece kişilik haklarını ihlal edebileceği endişesinin yanı sıra artık yargılamanın dürüstlüğünü de etkileyebileceği düşünülmeye başlanmıştır.

Basının gücünü sınırlamayı, kontrol etmeyi amaçlayan farklı uygulamalar bulunmaktadır. Bunlar hukuki, fiili, mali ve idari sınırlar başlıkları altında toplanabilir. Hukuki sınırlar, basının yayın yapmasını yargı organları ya da yasal düzenlemelerle sınırlandırmak şeklinde uygulanır. Fiili sınırlar, gazetecilerin fiilen haber kaynaklarına ulaşma imkânından yoksun bırakılmasıdır. Mali konularda idareyle olan ilişkilere fiili sınırlamalar getirilebilir. Örneğin, kâğıt fiyatlarının aşırı derecede artması, ithalata dayanan ofset baskı tekniğinde ithal imkânların

sınırlandırılması sonucunu doğurur. İdari sınırlamalar, gazete çıkarma hakkının sınırlanması, gazetelerin idari kararlarla toplanması, haberlerin yasaklanması gibi sınırlar olabilir (Bülbül 2001b).

Basının en önemli yükümlülüğü topluma hizmet etmektir. Basın, topluma doğru, tarafsız ve objektif haber vermelidir. Basının bu yükümlülüğünü yerine getirmesi ise onun özgürlüğünden geçer. Basın toplumsal sorumluluğunu ve sınırı bilerek her anlamda özgür olmalı ve hiçbir şekilde baskı altında tutulmalıdır. Basın özgürlüğünü kullanırken de, basın ahlâkından kopmamalıdır.

1.2.1.3. Muhabir

Haber toplayıcısının adı muhabirdir. Muhabir, dünyanın her yanında, yazılı ve sözlü basının temel direğidir. Bu yüzden sokakta olsun, meclisin koridorlarında veya bir hastane kapısında, muhabir dördüncü güç olarak tanımlanan basının kutsal askerleridir. Bir tanıma göre “günün her saatinde çevresinde olup bitenleri öğrenmek için çırpınan, meraklı ve dikkatli bakışlarla etrafı kollayan kendisi için kapalı kapı olmayan kişi muhabirdir” denilmektedir (Uyguç ve Genç 1998). Bir başka tanımda ise “gazetecilik yapan kitle iletişim araçlarında, habere ilk elden ulaşan, izleyen, gerekli bilgi, belgeleri değerlendirip düzenleyen fikir işçisi” muhabir olarak adlandırılmaktadır (Bülbül 2001a). Tanımların ortak özelliği, muhabirin zaman ile yarışan ve olayları gerçeklik ilkesi içinde araştıran ve aktaran kişi olduğudur. Muhabir, yazılı ve elektronik gazetecilikte mekanizmaya ilk devinimi veren ve bu işlevin yürümesini sağlayan, mekanizmanın çekirdeğindeki insandır (Bülbül 2001a).

Muhabirler, çeşitli birimlerde, çeşitli konu ve alanlarda uzmanlaşıp mesleklerini icra ederler. Bu alanlar cumhurbaşkanlığı muhabiri, başbakanlık muhabiri, parlamento muhabiri, siyasi partiler muhabiri, ekonomi muhabiri, polis-adliye muhabiri, harp muhabiri, işçi-sendikalar muhabiri, dışişleri muhabiri, diplomasi muhabiri, eğitim-üniversite muhabiri, spor muhabiri, serbest muhabir, kültür sanat muhabiri, vilayet-belediye muhabirliği şeklinde özetlenebilir (Girgin 2008).

1.2.1.3.1. Polis adliye muhabirliği

Haber merkezlerinde görevli istihbarat bölümüne bağlı olarak haberlere ilk ulaşan en önemli muhabirlerden biri polis-adliye muhabirleridir. Polis muhabirleri emniyet içinde, bağlı buldukları medya kuruluşuna basın özgürlüğü çerçevesinde edindiği bilgileri aktarır. Polis telsizi dinleyerek olaylardan anında haberdar olan polis muhabirleri Emniyet Müdürlüğü'nde görevli polisler ile sürekli iletişim halinde olarak olayları yerinde izleme sansına sahip olurlar (Rigel 2000). Basın kuruluşları bünyesinde çalışan muhabirlerin isimleri yazılı olarak emniyet müdürlüğüne bildirdiği için muhabirlerin emniyet müdürlüğüne giriş çıkışlarında bir sorun yaşanmaz.

Adliye muhabirleri, olayın adliyeye yansımından sonra davaları izleyerek sürece dahil olurlar. Duruşmaları takip eden, haber kaynakları hakim, savcı ve avukatlar gibi yargı çalışanlarından oluşan muhabirlerin haberlerini sağlıklı yazabilmek için hukuk bilgisine sahip olmaları gerekmektedir (Rigel 2000). Adliye muhabirleri, görev yaptıkları adliyelerdeki ilginç ve önemli davaları izleyerek, haberleştirirler. Bu nedenle adliyelerin duruşma listelerini düzenli olarak incelerler. Genellikle illerin merkez adliyelerinde bulunurlar. Çok önemli davalar olduğuunda ilçelerdeki adliyelere de giderek davaları izlerler.

Adliye haberlerinde objektiflik büyük önem taşır. Örneğin; haber hazırlanırken kamu adına hareket eden savcının suçladığı kişi veya kurumdan görüş alınması gerekir. Adliye haberciliğinde “fikri takip” büyük önem taşır. Muhabir daha soruşturma aşamasında takibe başladığı bir olayı, iddianame, duruşmalar ve karar sürecinde de izlemeye devam etmelidir. Adliye muhabirliğinin temel ilkelerinden biri olarak hakkında dava açıldığında haber yapılan bir bireyin davasının sonuçlandığında da hakkında haber yapılması sayılabilir (Hristidis Kılıç 2019).

1.3. ETİK

En geniş tanımı ile etik, bir toplumun uzun yıllar sonucunda edindiği ve toplumda kabul gören ahlaki değerlerdir. Toplumdaki bireylerin diğer bireylere karşı sorumlu davranışlarda bulunmasının sağlayan değerler bütününe etik ilkeler denmektedir. Etik, insanların toplum içindeki davranışlarını düzenlerken aynı

zamanda bireylere doğru ve yanlış ayırt edebilmesini ve kendisini denetlemesini sağlamaktadır (Akdal 2017).

Etik kavramı ile sıkça birlikte ele alınan bir diğer kavram ise etik kavramından türeyen ahlaktır. Etik, ahlaki ilkelerin felsefi çalışması olarak değerlendirilebilir. Ahlak disiplini, doğru ve yanlışın ne olduğu ile ilgilendiği kadar ahlaki görev ve sorumlulukların da ne olduklarını içermektedir. Shea, ahlak kavramının, ahlaki ilkeler bütünü, değerler topluluğunu veya ahlaki değerler sistemini ve ayrıca bir mesleği yönlendiren ilkeleri kapsadığını belirtir (Mahmutoğlu 2017). Kavram olarak ahlak bireyin veya topluluğun davranışlarının doğruluğunu, davranışı gerçekleştirenlerin iyi veya kötü yanlarını ve bu davranışın amaçları ile ilgili olarak insanlığın mutluluğunun unsurlarını araştıran, gerekli tutum ve davranışları açıklayan standartları, değerleri, ilkeleri ve kuralları açıklamaktadır (Özgener 2004).

Her ne kadar etik ve ahlak arasında bir çok benzerlik varsa da farklılıkları da barındırmaktadır. Ahlak, içerik olarak, bağlayıcı olduğu kabul edilen norm ve değerlerin soyutlanmış halidir. Bunlar daha çok buyruk ve yasak şeklindeki uyarı ve çağrı yapan norm ve değerlerdir. Her grubun ve toplumun ahlaki ayrı ayrı olarak ortaya çıkarken bu ahlak değerlerinden kapsamlı bir insanlık ahlakına da ulaşılabilir. Özgürlük, adalet, insanlık onuru, eşitlik gibi temel değerler dünyanın bir çok yerinde ahlakın temelini oluşturur. Esas zorluk ise ahlaki değerlerin insanların tercih ettikleri yaşam biçimlerine, toplumlara uyarlanmasında görülmektedir (Pieper 1999).

1.3.1. Sosyal Hizmet Meslek Etiği

IFSW tarafından 1994 yılında geliştirilen "Sosyal Hizmet Mesleğinin Etik İlke ve Kuralları (<http://ifsw.org/policies/global-standards/> Erişim tarihi: 10 Nisan 2018) ülkemiz Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği tarafından kabul edilmiş ve 2014 yılında "Sosyal Hizmet Mesleğinin Etik İlkeleri ve Sorumlulukları" adı altında yayımlanmıştır. Belgede yer alan etik ilke ve sorumluluklara bakıldığında öne çıkan ilke, sosyal hizmet uzmanlarının müracaatçıların sorunlarının çözümü, ihtiyaçlarının karşılanması için gerekli hakların savunuculuğunu yapmasıdır. Sosyal hizmet uzmanları demokratik düzen içinde yasal sistemdeki eksiklikleri müracaatçıların lehine değiştirmeye çalışırlar. Yasal savunuculuk, vaka savunuculuğu ve politik savunuculuk sosyal hizmet uzmanlarının vazgeçilmez işlevleridir. Sosyal hizmet

uzmanları mesleki tutum, karar ve eylemlerinde bazı temel ilkelerden hareket ederek insanlara hizmet verirler. “Her insanın kendine özgü bir değeri vardır ve bu değer onun saygı görmesini gerektirir”, ilkesi bu ilkelerden biridir. Her insanın, başkasının hakkını ihlal etmemek koşuluyla, kendisini geliştirme hakkı ve toplumun gelişimine katkı verme sorumluluğu vardır. Her toplum, yönetim biçimi ne olursa olsun, tüm üyelerinin en üst düzeyde yararı için işlev görmeli; üyelerinin kendilerini geliştirmeleri için gerekli koşul ve olanakları sağlamalıdır.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nde ve kaynağını bu Bildirgeden alan diğer uluslararası belgelerde ifade edilen, bireylerin ve grupların temel insan haklarına saygı gösterilmelidir. Sosyal hizmet uzmanları kendilerinin yardımına ve tavsiyesine gereksinim duyan herkese (cinsiyet, yaş, özürlü olma, renk, ırk, toplumsal sınıf, dil, din, siyasal görüş ve cinsel tercih durumuna göre ayırım yapmaksızın) mümkün olan en iyi hizmeti sunarlar.

Sosyal hizmet uzmanları mesleki tutum, karar ve eylemlerinde sosyal adaletsizlikle mücadele ederler. İncinebilir, baskı altındaki birey ve gruplarla birlikte ya da onlar adına toplumsal değişmeyi sağlamak için çaba gösterirler. Yoksulluk, işsizlik, ayrımcılık gibi toplumsal sorunlarda odaklaşırlar. Ayrıca toplumsal sorunlara ilişkin bilinç ve duyarlılık düzeyinin yükseltilmesini amaçlar ve karar sürecine etkin katılımı sağlamak için çalışırlar. Sosyal hizmet uzmanlarının nesnel olma, mesleki bilgi ve becerilerini geliştirme, uygulama yaptıkları alanlarda yetkin olma sorumlulukları vardır. Gizlilik, mahremiyet/özel hayatın korunması ve mesleki çalışmalarında elde ettikleri bilgiyi sorumlu bir biçimde kullanma ilkelerine uyarlar. Bu ilkelerle ülke mevzuatı arasında uyumsuzluk olduğu zaman bile gizlilik ilkesine bağlı kalırlar. Müracaatçılarıyla işbirliği içinde çalışır ve onları katılım için desteklerler. Müracaatçılarına çalışmalarının yararlarına ve olası risklerine ilişkin bilgi verirler. Çalışmalarında öncelikle müracaatçıların yararını gözetir; bununla birlikte üçüncü kişileri de gözardı etmezler. Müracaatçılarından, sonuçları onların yaşamlarını etkileyebilecek eylemlerin belirlenmesinde, kendileriyle işbirliğine girmelerini ve sorumluluk almalarını beklerler. Yasal zorlamanın gerekli olabileceği durumlarda, bir tarafın sorununun çözümü ilgili diğer kişilerin aleyhine sonuçlar doğuruyorsa, tarafların beyanları dikkatli bir şekilde değerlendirilmelidirler (<http://shsempozyum2014.baskent.edu.tr/files/shuetikSORUMLUGU.pdf> Erişim tarihi:10 Mayıs 2018).

Sosyal hizmet uzmanları sosyal hizmet mesleğinin etik ilkeleri ve sorumluluğunu kabul ederler ve çalışmalarını bu ilkeler çerçevesinde sürdürür ve etik ilkeler çerçevesinde karar verirler. Müracaatçıların ihtiyaçlarını gözetir, toplumsal sorumluluğunu gözardı etmeden müracaatçıların iyilik durumlarını artırılmasına katkı sağlarlar. İnsanların kendi kaderini tayin etme hakları olduğuna saygı duymak ve bu konuda kendilerini geliştirmek için çalışmalıdırlar. Güven, gizlilik ve özel hayatın korunması gibi elde edilen bilginin gerektiği yönünde ilişkiler kurmalı ve sürdürmelidirler. Gerekli olmadıkça mahremiyet içeren bilgi istememeli ve bu bilgileri kullanmamalıdırlar. Hizmet verirken sürece ilişkin müracaatçıların bilgilendirmeli ve bilgilendirme sonucu onayının alınması konusunda müracaatçıya soru sorma fırsatı sağlamalıdırlar. Müracaatçıların kendileriyle ilgili kayıtlara ulaşmalarını sağlamalıdırlar.

Sosyal hizmet uzmanları beklenmedik durumlar karşısında hizmetin kesintiye uğramaması için gereken önlemleri almalı, çıkar çatışmalarına karşı duyarlı olmalı ve hizmet sunumunda tarafsız davranmalıdır. Sosyal hizmet uzmanları mesleki uygulamalarında her konuda ayrımcılığa engel olmalı, ayrımcılığı kolaylaştırmamalı ve ayrımcılık yapanlarla işbirliğine girmemelidirler. Uzmanlar, kamuoyuna açıklama yaparlarken, bireysel mi yoksa temsil ettiği bir grup, kuruluş adına mı açıklama yaptığını belirtmek zorundadır. İçinde buldukları durumu değerlendirip müracaatçının uygun olmayan taleplerini yerine getirme konusunda taahhüt vermemelidirler (<http://shsempozyum2014.baskent.edu.tr/files/shuetikSORUMLUGU.pdf> Erişim tarihi: 10 Mayıs 2018).

1.3.2. Basın Meslek Etiği

Bilimde de teknolojideki gelişmeler insanlığa bir çok yarar sağlarken insanların geleceğine ilişkin kaygılarının artmasına da sebep olmaktadır. Bu nedenle de etiğe olan ilgi artmış, etik kodlar veya etik normlar oluşturulmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır (Çobanoğlu 2007). Siyasal, toplumsal ve ekonomik hayatın vazgeçilmez unsurlarından biri olarak gelişen gazetenin 20. yüzyılın başlarında çeşitli alanlarda kazanmış olduğu itibar onun aynı zamanda daha dikkatli kullanılması, yasal, mesleki ve ahlaki kuralların oluşturulması zorunluluklarını da beraberinde getirmiştir (Özgen 2006).

Basın ahlak ve etiğine ilişkin net bir tanım yapmak zordur, çünkü yeni iletişim teknolojilerindeki gelişmeler nedeniyle sürekli artan ve çeşitlenen haber aktarma süreçleri yeni ahlaki ikilemleri beraberinde getirmektedir. Buna rağmen gazetecilik mesleğinde temel etik ilkeler şu şekilde özetlenebilir: Gerçeklik, doğruluk, tarafsızlık, kamuoyunun bilgilendirilmesi, haber kaynağına saygı, özel yaşamın gizliliği, kişi hak ve özgürlüklerin korunması, mesleğin propaganda aracı olarak kullanılmaması, kamunun bilgilendirilmesi ve toplumsal faydanın özel çıkarların üzerinde tutulması, haberin tehdit ya da bireysel kazanç amacıyla kullanılmaması.

Etik ilkeler içerisinde yer alan “kamuoyunun bilgilendirilmesi” ve “toplumsal faydanın özel çıkarların üzerinde tutulması” ilkesi özellikle şiddet içerikli haberlerde önemli hale gelmektedir. Şiddet içeren bir olay haber olarak kamuoyuna aktarılırken kamuoyunun bilgilendirilmesi işlevi yerine getirir; ancak haberin öznesi olan veya olayın mağduru ve yakınlarının ifşa edilmesi bu kişileri zor duruma sürüklemekte, toplumdan dışlanmalarına hatta can güvenliğine ilişkin sorunlar yaşamalarına sebep olabilmektedir. Bu tür haberlerde kamunun faydası ile haberin öznesinin çıkarı arasındaki teraziye gazetecinin kurması gerekir (Akdal 2017).

Basının, kamuyu bilgilendirme görevi nedeniyle haberleri aktardığı topluma karşı yasalar ile belirlenmiş sorumlulukları bulunmaktadır. Basının kamuoyuna karşı üstlendiği sorumluluklar, hiyerarşik sorumluluk, topluma karşı sorumluluk ve bireysel sorumluluk olarak üç ana başlık altında toplanabilir (Bülbül 2001b). Halkı aydınlatmak, haberlerde dürüst olmak, doğruluk ilkesinden ayrılmamak, bireysel sorunlarını yansıtmamak ve objektif olmak, haber kaynaklarına karşı duyarlı ve özenli olmak, istismar etmemek, onlarda kesintisiz özgüven uyandırmak, devleti ve içinde bulunduğu toplumu desteklemek ve onun yanında olmak basının diğer önemli sorumluluklarıdır (Bülbül 2001b). Bu sorumluluklar bazı antidemokratik rejimlerde basının devletin bir organı gibi görülmesine ve çalışma usul ve esaslarının devlet tarafından belirlenip denetlenmesine neden olmuştur. Çağdaş demokratik toplumlarda ise, devlet basına kendi kendini denetleme sorumluluğunu vermiştir (Bülbül 2001b). Kendi kendine denetim düşüncesi ile kamu adına bağımsız bir gözlemci olan basın konseyi ortaya çıkmıştır. Basın konseylerinin ilki 1916 yılında İsveç’te kurulmuştur (Alemdar 1990).

Türkiye’de basın ahlâkı ile ilgili çalışmalar Basın Ahlak Yasası ve Basın Şeref Divanı uygulaması ile 1960 yılında başlamıştır. Daha sonra Basın Konseyi

kurulmuş bununla birlikte basın ahlâkı ile ilgili basın meslek ilkeleri, gazetecilerin hak ve sorumluluk bildirgesi ve gazetecinin hakları, temel görevleri ve ilkeleri çalışmaları gelmiştir.

Haberlere konu olan kişilerin hak ve özgürlüklerini garanti altına alan basın ahlak ilkeleri şu şekilde özetlenebilir. Yayınlarda hiç kimse; ırkı, cinsiyeti, yaşı, sağlığı, bedensel özü, sosyal düzeyi ve dini inançları nedeniyle kınanamaz, aşağılanamaz. Düşünce, vicdan ve ifade özgürlüğünü sınırlayıcı; genel ahlâk anlayışını, din duygularını, aile kurumunun temel dayanaklarını sarsıcı ya da incitici yayın yapılamaz. Kişilerin özel yaşamı, kamu çıkarlarının gerektirdiği durumlar dışında, yayın konusu olamaz. Soruşturulması gazetecilik olanakları içinde bulunan haberler, soruşturulmaksızın veya doğruluğundan emin olmaksızın yayınlanamaz. Saklı kalması kaydıyla verilen bilgiler, kamu yararı ciddi bir biçimde gerektirmedikçe yayınlanamaz. Kamusal bir görev olan gazetecilik, ahlâka aykırı özel amaç ve çıkarlara alet edilemez, kişileri ve kuruluşları, eleştiri sınırlarının ötesinde küçük düşüren, aşağılayan veya iftira niteliği taşıyan ifadelere yer verilemez. Suçlu olduğu yargı kararıyla belirlenmedikçe hiç kimse “suçlu” ilan edilemez, yasaların suç saydığı eylemler, gerçek olduğuna inandırıcı makul nedenler bulunmadıkça kimseye atfedilemez, gazeteci, kaynaklarının gizliliğini korur.(Kaynağın kamuoyunu kişisel, siyasal ekonomik vb. nedenlerle yanıltmayı amaçladığı haller bunun dışındadır). Gazeteci görevini, taşıdığı sıfatın saygınlığına gölge düşürebilecek yöntem ve tutumlarla yapmaktan sakınır. Şiddet ve zorbalığı özendirici, insani değerleri incitici yayın yapmaktan kaçınılır, Yayın tarihi için konan zaman kaydına saygı gösterilir, basın organları, yanlış yayınlardan kaynaklanan cevap ve tekzip hakkına saygı duyarlar şeklindedir (Tokgöz 1994).

1.3.3. Adli Vakalarda Sosyal Hizmet ve Basın Etiği

Adliyelerde aile ve çocuk mahkemelerinde memur kadrosunda çalışan sosyal hizmet uzmanlarının görevleri ilgili yasalar ile belirlenmiş olup bu doğrultuda görevlerini yapmaktadırlar. Adli sosyal hizmet alanında çalışan sosyal hizmet uzmanları uygulamalarında sosyal hizmet etik ilkelerine bağlı kalarak çalışmaktadırlar. Yayınlanan Sosyal Hizmet Mesleğinin Etik İlkeleri ve Sorumluluklarında, sosyal hizmet uzmanlarının müracaatçılara ilişkin etik

sorumlulukları da yer almaktadır. Buna göre sosyal hizmet uzmanı, “müracaatçıyla güven, gizlilik ve özel hayatın korunması; elde edilen bilginin sorumlu bir biçimde kullanılması temeline dayalı ilişki kurar ve sürdürür” ilkesi yer almaktadır. Uygulama sırasında ulaşılan bütün bilgilerin gizliliğini mesleki zorunluluklar dışında sağlamak zorunda olan sosyal hizmet uzmanı müracaatçının onayı olmaksızın gizli bilgiyi üçüncü şahıslara vermemelidir. Adli sosyal hizmet uzmanlarının öncelikli olarak dikkat etmeleri gereken maddelerin başında bu ilkeler gelmektedir.

Bununla birlikte Basın Meslek Etik İlkelerine baktığımız zaman “hiç kimse, suçlu olduğu kesin yargı kararıyla belirtilmedikçe suçlu olarak ilân edilemez; cezai soruşturma aşamasında veya devam eden davaların konusu olan olaylarla ilgili haber veya yorumlarda “Suçsuzluk” ilkesi ihlâl edilemez; soruşturma ve yargılamanın doğal ve yasal akışını, özellikle hâkimlerin kararını etkileyecek beyan ve yorumlarda bulunulamaz” denmektedir. Ayrıca kamu yararını ilgilendirmeyen durumlarda bireylerin özel hayatlarının gizliliği ihlâl edilemez denmekte olup bu iki madde sosyal hizmet mesleğinin etik ilkeleri ile benzerlik göstermektedir.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin 7. Maddesi ile Anayasanın 38. Maddesi suçsuzluk karinesini Türk Ceza Kanunu (TCK) 285. Maddesi soruşturmanın gizliliğini Ceza Muhakemeleri Kanunu (CMK) 182. Maddesi de duruşmanın kapalılığını yasal olarak güvence altına almıştır. O halde gerek sosyal hizmet etik ilkeleri gerek basın meslek ilkeleri gerekse yasal düzenlemeler incelendiğinde adli vakaya konu olmuş kişilerin basında kişisel bilgilerinin paylaşılmaması, özellikle sanıklar açısından etiketlenmemesi ve mahremiyetlerine özen gösterilmesi gerekmektedir. Var olan ilkeler ve yasal düzenlemelere rağmen uygulamada aksaklıklar yaşandığı görülmektedir. Sosyal Hizmet ve Basın Etik ihlallerini denetleyen bir mekanizmanın olmayışı uygulamadaki aksaklıkların artarak sürmesine ve mağduriyetlerin önüne geçilememesine neden olmakta ayrıca etik ihlalde bulunanlara bir yaptırımda uygulanmamaktadır. Etik ilkelere uymak kişilerin inisiyatifine bırakılmıştır. Yasal olarak da güvence altına alınan bu haklar şikayete bağlı olmaktadır.

Adli olayların medyada yer alması ve toplumun bu haber türüne göstermiş olduğu ilgi kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması ile birlikte olayın geniş kitlelere ulaşmasına ve sosyal medya aracılığı ile de toplumun olaya karşı görüşlerini rahatlıkla aktarabilmesine neden olmaktadır. Haberin yayınlanış şekli ile insanları

etkileme gücüne sahip olan basının devam etmekte olan davalara ilişkin yaptıkları haberlerde tarafların kişilik haklarına ve mahremiyetlerine özen göstermemesi halinde özellikle sanıklar açısından bir çok olumsuzlukların yaşanmasına neden olabilmektedir. Henüz cezası kesinleşmemiş biri için kamuoyunda suçlu ilan edilmek gerek o kişi gerekse yakın çevresi için sakıncalar doğurmaktadır. Etik ihlallerin bu nedenle denetlenebilir olması ve basının bu konuda daha özenli davranması gerekmektedir.

Adli alan da çalışan sosyal hizmet uzmanları ise memur olarak çalışmaları nedeni ile uygulamalarında gizlilik ve mahremiyete özen göstermek zorunda olup, gerek basın gerekse üçüncü kişilere hiçbir bilgi aktaramamaktadır. Bu durum etik ihlallerin dışında kanunlar nedeni ile ilgilidir. Bu alandaki uzmanların sınırlı alan içerisinde çalışması da diğer bir nedendir.

Sonuç olarak sosyal hizmet etik ilkeleri ile basın etik ilkeleri bu konuda birbirleriyle örtüşmekte ise de özellikle basın açısından kişilerin mahremiyetinin ihlal edilmesinden dolayı sosyal hizmet uzmanları basın ile işbirliği yapmayı istememektedirler.

2. YÖNTEM

Bu araştırma, adli vakaların medyada nasıl yer aldığını, medyanın dava sürecini nasıl etkilediğini, özel hayatın gizliliği karinesi üzerindeki etkilerini betimlemek ve sorun alanını sosyal hizmet ile basın etiği çerçevesi içinde değerlendirerek sosyal hizmetin bu alandaki işlevselliğini arttırmayı yönelik öneriler geliştirmeyi amaçlayan nitel bir çalışmadır.

2.1. ARAŞTIRMANIN TİPİ

Araştırmada niteliksel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Niteliksel araştırmada kuramsal bilginin ve pratiğin bir arada ele alınması ile bireylerin olağan yaşamları ile deneyimleri önem kazanmaktadır. Oluşturulan örneklem ile yorumlayıcı olan araştırmacının süreklilik ve bütünsellik özelliklerini kullanarak yorumlama yapması nitel araştırmaya özgü olan bir uygulamadır (Geray 2014). Bu çalışma, niteliksel bir örnek olay incelemesidir. Örnek olay çalışması, gözleme dayalı bir araştırma yöntemi olup, kendi gerçek yaşamında var olmaya devam eden güncel bir olgunun var olduğu ortamdaki sınırlarının belirgin olmadığı ve bir çok veriye ulaşılabilirliğin olduğu durumlarda kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek 1999). Çalışmalarda detaylandırmalar yapılarak sosyal gerçekleri daha iyi anlamayı sağlar. Çalışmaya katılanların sosyal durumlarının incelenmesi bakış açıları arasındaki değişkenliği ve tutarsızlıkların görülmesini sağlar. Anket, mülakat, gözlem ve doküman analizleri kullanılarak veriler toplanabilir (Vural ve Cenkseven 2005).

Nitel araştırmalarda içerik analizi kullanılan yöntemlerdendir. İçerik analizi kişilerin ifadelerinin esas değinmek istediği noktaları ortaya çıkarmak için kullanılır. Bu sayede görünen anlamı değil derinde yatan anlamı ortaya çıkarmak amaçlanır. Bu nedenle söylemden çıkarımlar yapılır. Sırasıyla araştırmanın hedefleri belirlenir, örneklem oluşturulur daha sonra da kayıt birimleri ile kategoriler oluşturulur. Son

olarak değerlendirme, çıkarsama ve yorumlama yapılır .Yapılan bu tez çalışmasında İzmir ilinde yer alan adliyelerde adli yargı süreci devam eden ve medyada yer almış üç olgu örnek olarak seçilmiştir. Olguda bahsi geçen tarafların avukatları, haberi yazan adli muhabirler ve adliyede çalışan sosyal hizmet uzmanları ile yüz yüze görüşmeler yapılarak fenomenolojik modele uygun olarak içerik analizi yapılmış olup bireylerin söylemleri değerlendirilmiş, çıkarsama yapılmış ve yorumlanmıştır.

2.2. ÖRNEKLEM

Araştırmanın örneklemini üç ayrı gruptan oluşmaktadır:

1. İzmir ilindeki Adliyelerde adli yargı süreci devam eden ve / veya bitmiş olan 2015 yılı ve sonrasında medyadaki haberlere konu olmuş üç farklı konudaki adli vakadaki taraf avukatları (3 kişi)

2. Söz konusu adli vakalarda görev üstlenmiş sosyal hizmet uzmanı ya da İzmir ilinde adliyede görev yapan sosyal hizmet uzmanları (3 Kisi)

3. Söz konusu adli vakayı medya gündemine taşıyan adli muhabir ya da muhabirler (3 Kişi)

Araştırmada örnek olay olarak amaca uygun örneklem yöntemi ile şu üç olay seçilmiştir:

- **Olay 1:** Çocuğun cinsel istismarı

İzmir'in Menderes İlçesinde 2014 yılında ilkokulda 6 kız çocuğuna cinsel istismarda bulunduğu iddiası ile tutuklanan okul müdürünün davası.
<http://www.hurriyet.com.tr/saadet-ogretmen-sagolsun-tacizciye-ceza-40519093>

- **Olay 2:** Kadına yönelik şiddet

İzmir Alsancak Semtinde motosikletli kişilerin tacizine uğrayan iki kadının; yardım istedikleri polis memuru tarafından fiziksel saldırıya uğradıkları gerekçesi ile şikayetleri üzerine polis memuru aleyhine açılan dava.
<https://www.cnnturk.com/video/turkiye/izmirde-polisin-dovdugu-2-kadin-yasanan-olayi-anlatti>

- **Olay 3:** Çocuk ihmali

İzmir'in Çiğli İlçesinde 3 yaşındaki bir çocuğun kreş servisinde ölü bulunması sonucunda kreş yönetimi, öğretmenleri ve servis şoförü hakkında açılan dava. <http://www.hurriyet.com.tr/alperenin-olumunde-gercegi-soyleyen-ogretmenler-dhaya-konustu>

Davaları devam eden ya da bitmiş olan adli vakaların dosyalarının incelenebilmesi ve araştırma yapılabilmesi için Adalet Bakanlığı'na başvurularak gerekli resmi izinler alınmış (Ek 5) ve örneklem grubunun belirlenmesi aşamasına geçilmiştir. Yüz yüze görüşülen katılımcılar gönüllülük esasına göre seçilmiştir.

2.3. ARAŞTIRMANIN YAPILDIĞI YER VE SÜRESİ

Araştırma İzmir ilinde yapılmış olup, çalışma verileri Ocak 2019 – Nisan 2019 tarihleri arasında toplanmıştır. Etik Kurul Onayı, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Etik Komisyonu'nun 30/03/2018 tarih ve 14866 sayılı kararı ile alınmıştır. Aynı zamanda Adalet Bakanlığı Hakimler Savcılar Yüksek Kurulu'nun 27/12/2018 tarih ve 935869998/32361/71576 Kararı ile ve İzmir Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Komisyon Başkanlığının 09/01/2019 tarih ve 2019/213 Muh sayılı yazısı gereği İzmir Adliyesi Yargı sınırları içerisinde bulunan Merkez ve Mülhakat Ceza Mahkemelerinde araştırmaya konu örnek olayların dava dosyalarının incelenmesi için izin alınmıştır.

Tablo 2. Tez Süreci

Aşamalar	Eylül 2017	Ekim 2017	Kasım 2017	Nisan 2018	Aralık 2018	Ocak -Nisan 2019	Mayıs 2019	Haziran 2019
Araştırma konusunun belirlenmesi	X							
Araştırma ile ilgili alanyazın taraması	X	X	X	X	X	X	X	X
Araştırma deseninin oluşturulması								
Yöntemin belirlenmesi		X						
Örneklemin seçilmesi								
Tez konusunun onaylanması			X					
Etik kurul onayı için evrakların hazırlanması			X					
Etik kurul onayı				X				
Kurumdan izin alınması					X			
Verilerin toplanması ve analize hazırlanması						X	X	
Analizlerin yorumlanması						X	X	
Tezin tamamlanması								X

2.4. VERİ TOPLAMA ARACI

Görüşmelerde araştırmacı tarafından geliştirilen ve tez danışmanı tarafından onaylanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme süreci iki aşamadan oluşmaktadır: İlk bölümde katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini tespit etmeyi amaçlayan doğum tarihi ve öğrenim durumunu sorgulayan sorular yöneltilmiştir. İkinci bölümde ise adli haberin üretilmesi ve yayınlanma sürecinin nasıl işlediği, adli vakaların haberlerde nasıl yer aldığı, adli vakaların medyada yer almasının davanın seyrini etkileyip etkilemediği, adli vakaların medya da yer alış şeklini sosyal hizmet mesleğinin hak savunuculuğu açısından değerlendirilmesi, özel yaşamın gizliliği çerçevesi içinde bakıldığında adli vakaların medyada yer alış biçiminin, basın ve sosyal hizmet etiği açısından yarattığı sorunları anlamayı amaçlayan sorulara yer verilmiştir.

2.5. VERİ TOPLAMA SÜRECİ

Bu tezde nitel araştırmanın veri toplama teknikleri arasında yer alan derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşmeler katılımcıların uygun buldukları gün, saat ve yerde, mahremiyet esasına dayalı olarak hazırlanmış mekanlarda yapılmıştır. Görüşmeler eşanlı çalışan iki ses kayıt cihazı kullanılarak kaydedilmiş, araştırmacının gözlemleri de (memo) notlar halinde veriler arasına eklenmiştir. Katılımcılara Gönüllü Katılım Formu imzalatılırken ayrıca ses kaydı yapılacağı konusunda bilgi verilmiş ve izin istenmiştir. Katılımcılardan elde edilen hiçbir verinin hiçbir yerde paylaşılmayacağı, çalışma yaşamları üzerinde olumlu ya da olumsuz hiçbir etkisinin olmayacağı, araştırmanın bir yüksek lisans tez çalışması olduğu özellikle vurgulanmıştır. Görüşmeler sonunda toplam 4 saatlik ses kaydı elde edilmiş, görüşmeler ortalama 30 dakika sürmüştür.

Ses kayıtları görüşmeler sonrasında transkripsiyon işaretleri kullanılarak bilgisayar ortamında yazılı hale getirilmiştir ve analiz edilebilmesi için Maxqda Programı'na aktarılmıştır.

2.6. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırma verilerinin analizinde “değişkenlere alternatif olarak tematik kodları, sınıflamaları ve düşünceleri analiz eden” (Neuman 2009) tümevarımsal tematik analiz yöntemi kullanılmıştır. Görüşmeler tamamlandıktan sonra elde edilen ses kayıtları yazılı metin haline dönüştürülmüştür. Her görüşme ayrı bir dosyaya kaydedilmiş, katılımcıların kimliğinin gizlenebilmesi için Avukatlara A1- A2-A3, Adli Muhabirlere B1-B2-B3, Sosyal Hizmet Uzmanlarına S1-S2-S3 kod isimleri verilmiştir. Görüşme dosyaları içerisindeki veriler Maxqda Programı'nın 2012 sürümü kullanılarak anlamlı ve ilişkili birimler halinde kümelendikleri kategorilere ayrılmıştır. İlişkili kategoriler biraraya getirilerek araştırma sorusu ile ilişkili temalar oluşturulmuştur. Tüm temalar araştırmanın amacı doğrultusunda ve alanyazın taraması ile edinilen kuramsal bilgiler ışığında yorumlanmıştır.

2.7. ARAŞTIRMANIN GEÇERLİLİK VE GÜVENİLİRLİĞİ

Bu çalışma, adli vakaların medyada nasıl yer aldığını, medyanın dava sürecini nasıl etkilediğini, özel hayatın gizliliği karinesi üzerindeki etkilerini betimlemek ve sorun alanını sosyal hizmet ile basın etiği çerçevesi içinde değerlendirmeyi amaçlayan nitel bir araştırmanın ürünüdür. Nitel çalışma metodunda araştırmacı alanda araştırma konusu ile ilgili bilgiyi birinci elden edinmeli, çalıştığı konunun değişkenlerini ve sosyal çevreyi önemsemeli, alanda araştırma konusuyla ilişkili vakit ayırmalı, değişkenleri ve sosyal çevreyi dikkate almalı, çalışma konusunu deneyimleriyle ve bağlantılı kişiler ile iletişim kurmalıdır. Nitel araştırmada olay ve olguların doğasına uygun bilgilere ilk elden ulaşmak önemlidir (Türkdoğan 1989).

Bilimsel araştırmanın en önemli ölçütlerinden biri sonuçların inandırıcılığıdır. Bu nedenle geçerlik ve güvenilirlik yaygın olarak kullanılan iki kıstastır. Nicel araştırmalarda kullanılan veri toplama araçlarının geçerliliği ve güvenilirliği dikkatle test edilmeli ve sonuçlarının raporlanması beklenir oysa nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik nicel araştırmalardan farklı olarak değerlendirilir (Yıldırım ve Şimşek 1999). Nicel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik kullanılırken nitel

araştırmalarda daha çok inanılrlık, sonuçların doğruluğu ve araştırmacının yetkinliği gibi ifadeler kullanılır (Krefting 1991).

Nitel çalışmalarda inanılrlığı arttırmak için pek çok yöntem bulunmaktadır. Bu yöntemler uzun süreli etkileşim katılımcı onayı ve uzman incelemesidir (Holloway ve Wheeler 1996). Eisner (1991) ise yapısal doğrulama, mutabık, geçerlik ve bilgi yeterliliği standartlarını oluşturmaktadır (Creswell 2013).

Nitel araştırmalar, nicel araştırmalardan farklı olarak araştırmanın sınırlarını katı bir biçimde çizen yönetmeden farklı olarak bir kurgu olduğu timeline dayandığından “gerçek”e ilişkin “doğru” bilgiye ulaşmanın kaygılarını taşımaz. Guba ve Lincoln, nitel araştırmalarda geçerlilik gvenirlikten ziyade inandırıcılık olmasına dikkat çekmiş hatta inandırıcılık için inandırıcılık, aktarılabilirlik, güvenilebilirlik (dependabilty), onaylanabilirlik (confirmability) ve özgünlük (authenticity) kriterlerini oluşturmuşlardır (Lincoln ve Guba 1985). Nitel çalışmalarda, geçerliği sağlamak için farklı yöntemler de önerilmektedir. Bunlardan en çok atıf olan yollardan biri ‘eşitleme’dir. Bu yönteme göre araştırma konusu olan olguyu veya olayı doğrulamak için asgari  yol aranmalıdır. alışmalarında araştırmacılar farklı ve çoklu kaynakları, teorilerini destekleyici olarak kullanmalıdır. Üçgenleme bu süreçte, farklı kaynakları bir tema ve olguyu açıklamak veya aydınlatmak için destekleyici olarak kullanma esasına dayanmaktadır. Farklı veri kaynaklarında elde edilen bir bilgi veya kodu veya temayı belgelendirmek için belge sunduklarında bilgiyi genlemiş olmaktadır (Creswell 2013).

Bu araştırmanın geçerliliği, veri toplama aracının oluşturulması, verilerin analizi ve raporlama aşamalarında şu şekilde sağlanmıştır:

Veri toplama aracının hazırlanması: Araştırmada katılımcılara yöneltilen sorular, pilot uygulama yapılarak sınanmıştır. Çalışmayan, anlaşılmayan sorular değiştirilmiş ve ihtiyaç durumunda derinlemesine görüşmenin ilkelerine uygun biçimde yeni sorular eklenmiştir. İçeriğe dayalı geçerlilik, soru oluşturma ve sınama aşamaları, tez danışmanının denetimi altında yürütülmüştür.

Verilerin analizi: Katılımcılarla yapılan görüşmelerin kaydedilmesi yoluyla elde edilen ses dosyaları yazılı metin haline getirilmiş, araştırmacı tarafından oluşturulan kategoriler tez danışmanı tarafından incelenerek metne ve gerçeğe uygunluğu denetlenmiştir.

Raporlama: Yazılı hale getirilmiş tüm görüşme metinleri, kategorilere ayrıldıktan sonra temalar oluşturulmuş ve rapor haline getirilmiştir. Raporlama aşamasından sonra tema ve yorumlar, tez danışmanı dışında uzman bir kişi tarafından da gerçeğe ve kavramsal çerçeveye uygunluk, anlamlılık, tutarlılık ve bütünlük açısından değerlendirilmiş, önerileri doğrultusunda analiz raporu yeniden düzenlenmiştir. Tez çalışması Enstitü'ye teslim edilmeden önce araştırma katılımcılarından birine sunulmuş, tespit edilen sorunlar ve çözüm önerilerinin gerçeğe uygunluk açısından değerlendirilmesi istenmiştir. Katılımcıdan alınan olumlu cevaba dayanılarak araştırma sonlandırılmıştır.

Nicel araştırmalarda süreç ve sonuçların tekrarlanabilirliği güvenilirlik olarak görülmekte iken niteliksel araştırmalarda epistemolojik nedenlerle bu durumun mümkün olmayacağından tutarlılığın sağlanması beklenmektedir (Neuman 2006). Niteliksel araştırmaların farklı zenginlik ve çeşitlilikte ancak benzer boyutlarda veri elde etmesi, değerlendirmesi ve yorumlaması beklenmektedir. Araştırma sürecinin, örneklem seçiminin, veri toplama tekniğini ve sürecinin, yapılan analizin iyi anlatılması, ayrıca verilerin arşivlenmesi araştırmanın güvenilirliğine katkı sağlamaktadır.

Araştırmacı, araştırmanın her aşamasını tez danışmanının değerlendirmeleri ışığında yürütmüştür. Tez verileri, ses kayıtları ve yazılı metinler halinde araştırmacı tarafından arşivlenmiştir. Araştırmacının adli sosyal hizmet alanında çalışması ve bir sosyal hizmet uzmanı olması bu bağlamda sorun alanına aşina olması güvenilirliği sağlayan unsurlar arasında yer almaktadır. Araştırmacının konu ilişkin bakış açısı, tezin Genel Bilgiler kısmında alanyazın taramasına yapılan atıflar ile özetlenmiş ve gerekçelendirilmiştir.

2.8 ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Savcı ve hakimlerle görüşülmek istenmiş olsa da araştırmaya katılmak istemedikleri için dışında bırakılmışlardır.

Sosyal hizmet uzmanlarının çekinceleri olduğu ve konuşmak istemedikleri gözlenmiştir.

Yasal süreç devam ettiği için mağdur ve sanıklarla konuşma olanağı bulunamamıştır.

Konu olan olayların medyada nasıl yer aldığına ilişkin niteliksel bir metin analizi yapılmamıştır.

2.9. ARAŞTIRMANIN GÜÇLÜ YANLARI

Sorun alanına sosyal hizmet, basın ve hukuk disiplinleri açısından üç boyutlu olarak ele almak araştırmanın güçlü yanını oluşturmaktadır.

3. BULGULAR

Bu çalışma kapsamında veriler üç bölüm olarak aktarılmıştır. Birinci bölümde sosyal hizmet, ikinci bölümde basın, üçüncü bölümde ise hukuk alanları ele alınmış, katılımcıların görüşlerinden yararlanılarak sosyal hizmet ve basın etiği ikileminde adli olayların medya nasıl yer aldığı betimlenmeyi ve yorumlanmaya çalışılmıştır.

3.1. KATILIMCILARIN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

Araştırmaya katılanların sosyodemografik özellikleri Tablo 1’de özetlenmiştir. Tabloda da görülebileceği gibi katılımcı adli sosyal hizmet uzmanları Sosyal Hizmet Lisans Programı’nı bitirmiş olup bu alanda en az 10 yıllık mesleki tecrübeye sahiptirler. Katılımcı avukatlar ise Hukuk Fakültesi mezunudur; alanda en az 19 yıllık deneyime sahiptirler. Adli muhabirler, üniversitelerin farklı bölümlerinden mezun olmuştur, en az 2 yıldır gazeteci olarak çalışmaktadırlar.

Tablo 2: Araştırmaya Katılanların Sosyodemografik Özellikleri

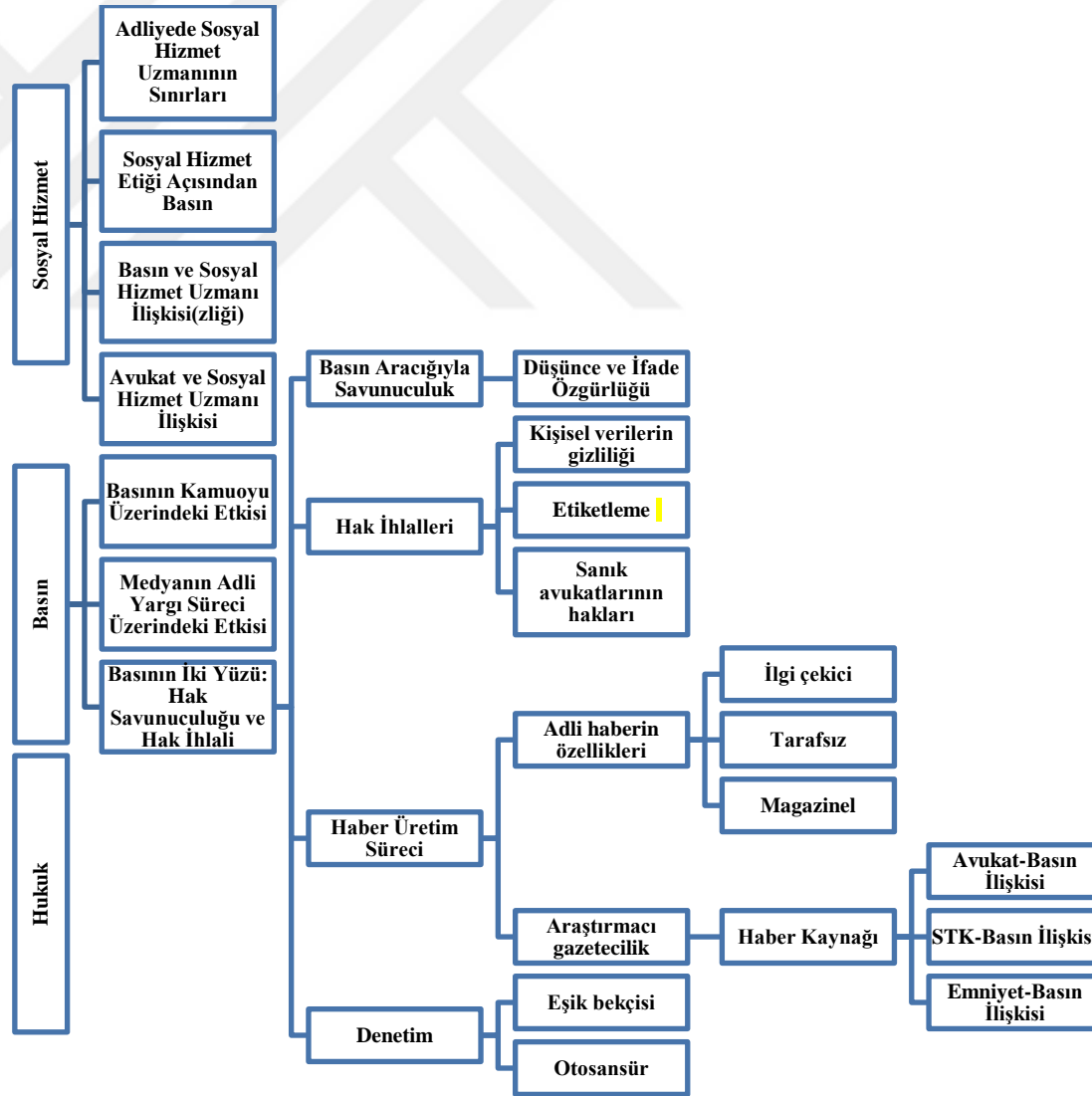
Katılımcı	Yaş	Cinsiyet	Medeni Durum	Çocuk Sayısı	Eğitim Durumu	Mesleki deneyim	Çalıştığı Kurum
S1	38	Erkek	Evli	0	Hacettepe Ün.	12 Yıl	Adalet Bakanlığı
S2	35	Erkek	Evli	1	Hacettepe Ün.	10Yıl	Adalet Bakanlığı
S3	39	Erkek	Evli	1	Hacettepe Ün.	12 Yıl	Adalet Bakanlığı
B1	40	Erkek	Evli	2	İstanbul Ün.	3 Yıl	Anadolu Ajansı
B2	32	Erkek	Evli	3	Ege Ün.	2 Yıl	Demirören Haber Ajansı
B3	31	Kadın	Bekar	0	Bilkent Ün.	6 Yıl	Anadolu Ajansı
A1	49	Erkek	Evli	2	Dokuz Eylül Ün.	27 Yıl	İzmir Barosu
A2	45	Erkek	Bekar	1	Dokuz Eylül Ün.	19 Yıl	İzmir Barosu
A3	53	Erkek	Evli	2	İstanbul Ün.	30 Yıl	İzmir Barosu

3.2. ANALİZ

Veriler, araştırma sorularına yanıt verecek şekilde tasnif edilerek kategorilere ayrıldığında “Sosyal Hizmet”, “Basın” ve “Hukuk” şeklinde üç temel başlık altında kümелendiği görülmüştür (Şekil 1).

3.2.1. Sosyal Hizmet

Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu (IFSW) ve Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği (IASSW) 2014 yılında; “sosyal hizmetin sosyal değişim ve gelişimi insanların güçlendirilmesini ve buna bağlı olarak özgürleşmelerini destekleyen, uygulamaya dayalı bir meslek ve akademik disiplin olduğunu, sosyal hizmette sosyal adalet, insan hakları ve insanların farklılıklarına saygı ilkelerinin önemini vurgulamıştır“. Adli sosyal hizmet ise kanun ile ihtilafa düşmüş çocuklar, yetişkinler ve suç mağdurlarına yönelik sosyal hizmet politikaları ve uygulamaları olarak tanımlanmaktadır (Roberts ve Brownell 1999). Aslında sosyal hizmet uzmanlarının tümü çalıştıkları alanlarda müracaatçılarında yasal danışmanlık yapmaktadırlar. Ancak adli sosyal hizmet uzmanlarının doğrudan ilgi alanı, kanunlar karşısında suçlu ya da mağdur sıfatı ile yer alan ve adli yargı sürecinden farklı şekillerde etkilenen müracaatçılardır. Türkiye’de sosyal hizmet uzmanı olarak nitelendirilebilecek meslek elemanlarının tamamı Adalet Bakanlığı’nda aile ve çocuk mahkemelerine veya cezaevleri ile denetimli serbestlik bürolarında devlet memuru kadrosu ile istihdam edilmektedirler. Bu bağlamda tamamı adli sosyal hizmet uzmanı olan katılımcılara mesleki uygulamaları, çalışma koşulları, hukukçular ve basın mensupları ile ilişkilerini anlamayı amaçlayan sorular yöneltilmiştir. Verdikleri cevaplar aşağıdaki temalar altında kümelenmiştir.

Şekil 1. Temalar

3.2.1.1. Adliye'de sosyal hizmet uzmanının sınırları

Adliye'de görev yapan sosyal hizmet uzmanlarının mesleki uygulamalarında yasal mevzuatın sınırları ve kurumsal uygulama pratiklerinin katılığı nedeni ile çeşitli sorunlar yaşadıkları anlaşılmaktadır. Sosyal hizmet uzmanları sadece aile ve çocuk mahkemelerinin talep etmesi durumunda ve kanunda belirtilen görev sınırları içinde çalışabildiklerini ifade etmiştir. Müracaatçıya mahkemenin isteği dışında ulaşmanın veya müdahale etmenin mümkün olmadığını, verilen görev dışında uygulama yapılamadığını dile getirmişlerdir. Sosyal hizmet uzmanlarının bu nedenlerle etik ikilemlerle karşı karşıya kaldıkları anlaşılmaktadır. Etik ikilem, mesleki görevler ve yükümlülüklerde ortaya çıkan çatışma durumu olup çatışma halinde mesleki görev ve yükümlülükleriyle bağlantılı olan değerlere karar vermesi beklenmektedir (Gökçearslan Çiftçi ve Gönen 2011). Katılımcıların tümünün, uygulama sürecinde mesleki rol ve sorumlulukları ile kurumsal yükümlülükleri arasında sıkıştıkları anlaşılmaktadır.

"... aile mahkemesinde çalıştığımız için, aile mahkemesinden, çocuk mahkemesinden ve ceza mahkemelerinden dosyalar gelir, ceza mahkemelerinde mağdur yada suça sürüklenen çocukların adliye de daha az zarar görmeleri çocuğu duruşma sürecine hazırlamak, çocuklarla ilgili rapor düzenlemek, aile mahkemelerinde boşanma davası, velayet, evlat edinme gibi davalarla ilgili sosyal inceleme raporu hazırlamakla ilgili görevlerimiz var. Mesleğimin ilk zamanlarında çocuk teslimlerine dahil oluyordum; ama son on yıldır kendi isteğimle çocuk teslimine gitmiyorum." (S1,38)

"Ben çocuk mahkemesi personeliyim. Çocuk mahkemesi aracılığıyla geliyor dosyalar. Genelde tedbir dosyaları elimize geliyor. Bu 12-18 yaş arası çocuklar yada 12 yaş altı çocuklar olabiliyor. 12 yaş altı çocuklar savcılık aracılığıyla geliyor. Yani ceza ehliyeti olmadığı için herhangi bir tedbir olup olmadığına dair savcılık dosyayı mahkemelere gönderiyor ve biz onlarla ilgili inceleme yapıyoruz. Onun dışında 18 yaş altı çocuklarla ilgili mahkemelerde mağdur ifadelerine çıkıyoruz, onları duruşmaya hazırlıyoruz. Yine 12 yaş altı çocuklarla, ceza ehliyeti olmayan çocuklarla ilgili yeniden suça karışmasını önlemek amacıyla ev ziyaretleri gerçekleştirip herhangi bir tedbire gerek

olup olmadığını tespit edip, kanaat bildiriyoruz ve bununla ilgili tedbir kararı alınıyor mahkeme tarafından."(S2,35)

"Adliyede bize vakalar hakimin yönlendirilmesiyle geliyor veya dışarıdan bize yazılan talimatlarla geliyor. Velayet konusunda taraflarla görüşerek velayete ilişkin görüş bildiriyoruz birde suça sürüklenen çocuklarla ilgili olarakta onlarla yine görüşerek çocuğun ceza hakkında bir değerlendirmede bulunuyoruz. Bu iki işi yapıyoruz adliyede."(S3,39)

İnsanların sorunlarını çözebilme, onlarla baş edebilme ve gelişme kapasitelerinin arttırabilmek için sosyal hizmet uzmanlarının yerine getirmesi gereken işlevler bulunmaktadır. Değerlendirme, tanı, inceleme, destek, danışmanlık ve savunuculuk bu işlevler arasında yer almaktadır (Duyan 2012). Katılımcılar yapılan görüşmelerde Adliyede yürürlükteki yasalar nedeniyle sosyal hizmet rol ve işlevlerine uygun çalışmalar yapılamadığını, genellikle çocuk odaklı dosyaların kendilerine geldiğini ifade etmiştir. SHU'ların sosyal incelemeye giderken ulaşım ihtiyacını karşılayacak araç olmaması, görüşme odalarının yetersizliği gibi çalışma koşulları ile ilgili sorunlar nedeni ile mesleki uygulamalarını yürütürken zorlandıkları ve istenilen düzeyde hizmet edemediklerini düşündükleri anlaşılmıştır.

"[teori ve pratik]bir noktada uyumlu geliyor; ancak bir noktada kurum kültürü buna elvermiyor.Sosyal hizmet uzmanları kişinin güçlü yönlerini ortaya çıkararak sosyal işlevselliğini sağlayan bir meslek aslında. Ama adliyede istenilen şey daha keskin.Yani çocuğu duruşma sürecine hazırlamak ve velayetle ilgili yada çocuğun bu süreçte daha az zarar görmesiyle ilgili rapor hazırlamak.Ama bu planlı değişim süreci değil öğretilenle uygulama çok farklı."(S1,38)

"[görevlendirildiğimiz dosyalarda] sadece dosyaya yansıyan süreci takip edebiliyoruz; rapor hazırladıktan sonraki süreçte uzman çok da etkili değil aslında, rapor hazırlandıktan sonra uzmanın yapacağı bir şey yok açıkçası.Görevi oraya kadar, görev tanımı o."(S1,38)

"[SHU rol ve işlevleri] uygulamada uyumlu geliyor. Biz sosyal inceleme raporuyla ilgili olarak eğitim aldık zaten.Aşağı yukarı bu yaş grubu çocuklarla yaptığımız şeyler de mesleki eğitimimizle ilgili. Teoriyle pratiğin tutmadığı yerler de var illaki."(S2,35)

"..mesleki zorluklarla karşılaşıyoruz.Bunlardan bir tanesi mesela duruşmaya çıkmadan önce mağdurla görüşme yaparken uygun koşulların sağlanmaması olabilir.Yada savcılıktan gelen çocuk için sosyal inceleme raporu istiyorlar, ancak hepsine ev ziyareti gerçekleştiremediğimiz için adliyede bu görüşmeleri gerçekleştiriyoruz.Bu da tam anlamıyla bir sosyal inceleme raporu olmuyor.Yaşadığı koşulları, en azından aile ortamını görmüyoruz.Yalnız başına geliyor çocuk buraya.Ailesiyle tanışma fırsatımız olmuyor.Bu tip teoriyle pratiğin tutmadığı zamanlar da oluyor"(S2,35)

"[Lisans eğitiminde]bize adliyedeki çalışma alanına yönelik bir konu öğretilmedi belki adli sosyal hizmet diye bir seminer dersi varsa orada böyle bir konu anlatılıyorsa onu bilmiyorum ben böyle bir ders almadım ancak sosyal hizmet uygulamalarıyla okulda gördüğümüz sosyal hizmet uygulamalarıyla adliyede yaptığımız çalışmalar benzemiyor."(S3,39)

3.2.1.2. Sosyal hizmet etiği açısından basın

IFSW tarafından 1994 yılında geliştirilen ‘‘Sosyal Hizmet Mesleğinin Etik İlke ve Kuralları’’ ülkemizde de SHUDER (Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği) tarafından kabul edilmiş ve 2004 yılında ‘‘Sosyal Hizmet Mesleğinin Etik İlkeleri ve Sorumlulukları’’ adı altında yayımlanmıştır (<http://shsempozyum2014.baskent.edu.tr/files/shuetikSORUMLUGU.pdf> Erişim tarihi: 10 Mayıs 2018). Belgede sosyal hizmet uzmanlarının müracaatçıların sorunlarının çözümü, ihtiyaçlarının karşılanması noktasında haklarını savunmak için yasal savunuculuk, vaka savunuculuğu ve politik savunuculuk yapması gerektiği ifade edilmektedir. Bu nedenle araştırmaya katılanlara temel savunuculuk kategorileri arasında yer alan’’basın/medya ile ilişkiler‘‘bağlamın da sosyal hizmet uzmanlarının yürüttüğü mesleki çalışmalara ilişkin sorular yöneltilmiştir. Yapılan görüşmelerde katılımcılar, SHU’nun savunuculuk rolü açısından basının önemini vurgulamış ancak müracaatçıların kişisel verilerinin ifşa edilmesi nedeniyle basın ile ilişkilerinde yaşadıkları sorunları da dile getirmiştir.

Katılımcılara göre sosyal hizmet meslek etiği açısından müracaatçıların adli süreçte yaşadıkları olayların basında yer alması iki açıdan sonuç doğurabilir: İlk

olarak kişisel bilgilerinin medya da yer alması mağduriyet yaratabilir (S1, S2, S3, A1, A2, A3, B1, B2, B3). Olaya taraf olan ve mahremiyetleri saklı kalmayan kişiler ile aileleri olaydan sonraki süreçteki yaşamlarında olumsuz söylemler ve etiketlemeler ile karşılaşabilirler. Medyada yer alan olayın mahkemedeki yargılama sonuçlarına bakılmaksızın toplumsal tepki ile karşı karşıya kalarak dışlanmaları söz konusu olabilir. Katılımcılardan A2 tarafların kimlik bilgilerinin medyada açık olarak verilmesi nedeni ile tarafların ve ailelerinin büyük mağduriyetler yaşadıklarını dile getirmiştir. Çocuk istismarı yada cinsel istismar vakalarında mağdurların isimlerinin kısaltılmış olmasına rağmen olayın yaşandığı yere ilişkin verilen bilgiler de gizliliği ortadan kaldırmakta olup katılımcılardan S2 mağdur veya tanıkların duruşmalarda kimlik ve adres bilgilerinin detaylı olarak alınmasının ve bu bilgilere açık yargılama yapıldığından diğer tarafın ve medyanın ulaşılabilirliğinin olmasının da bir tehdit unsuru olabileceğini ifade etmektedir.

Diğer yandan adli sürecin medyaya yansması vaka savunuculuğu açısından kamuoyu yaratmak ve farkındalık oluşturmak için olumlu yönde de etki yaratabilir (S1, S2, S3, B1, B2, B3). Medya ile işbirliği yapılması ile birlikte mağduru, toplum, sivil toplum kuruluşları veya ilgili devlet kurumlarının da desteğini alabileceği bu destek ile birlikte mahkemelerde daha özenli yargılamanın yapılabileceği düşünülmektedir. Örneğin; cinsel istismar vakalarının medyaya yansımından sonra ki süreçte insanların sosyal medyada olayı gündemde tutması, ilgili bakanlıkların mahkemeye katılma talebi, STK'ların müdahil olması, siyasi temsilcilerin olayın takipçisi olacaklarına dair destek mesajları yayınlamaları olumlu etkiler arasındadır.

"[olayın medyada yer almasının]olumsuz katkısı çocukların bu süreçte medyaya yansiyarak daha fazla konuşulması ve sürecin etkilerini daha fazla hissetmesi.Çocuk yada kişiler medyada kendilerini görerek olumsuz etkilenebilirler."(S1,38)

"[basında] kişinin öncelikle mahremiyeti ihlal edildiği sürece bu haberin yapılması etik değil.Kişiyi etkiliyordur.Mahremiyetinin başkaları tarafından bilinmemesi daha iyi olur diye düşünüyorum."(S1,38)

"Bazen olayın medyada yer alması kişiyi olumsuz yönde etkileyebilir.Bazen farklılık yaratmak için yararlı olabilir. "(S2,35)

"...toplumun farkındalığının artması için olumlu; kişinin mahremiyetini bozduğu için olumsuz buluyorum." (S1,38)

"Mağdurun[duruşmalarda] sanıklardan çekinme gibi bir durum söz konusu. Kimlik bilgilerinin, adres bilgileri açık açık ifade edilmesi sakıncalı. Yani orda kimlik testi yapılırken mağdurun adres bilgilerinin alınması.Belki sanık tarafından tehdit ediliyor(?)Bu gibi durumlar mağdur tarafı olumsuz yönde etkiler.Bu anlamda kimlik bilgilerinin saklı kalması daha mantıklı gibi geliyor."(S2,35)

"... kimlik bilgileri, gizliliği, mahremiyeti konusunda biraz daha dikkat edilirse daha iyi olacağını düşünüyorum."(S2,35)

"[olayın medyada yer alması] bir tarafa olumlu katkı sunuyorken bir tarafa da olumsuz katkı sunuyordur ama genelde olumsuz etkiler diye düşünüyorum." (S3,39)

" [saniğin] bununda çocukları var ailesine karşı sosyal medyada bir linç girişimi işte yobaz polisin çocukları, baban yobaz, baban dayakçı, baban psikopat çocuklarına sosyal medyadan böyle mesajlar böyle gönderildi. Aileside etkilendi nerdeyse müvekkilimin açık ev adres bile yazılacaktı yani teröristlere,adil suçlara bile gösterilen dikkat benim müvekkilime gösterilmedi...."(A2,45)

SHU'ların basın ile kurdukları ilişki hakkında yöneltilen sorulara katılımcıların verdikleri yanıtlar incelendiğinde, aralarında belirgin bir işbirliği olmadığı görülmüştür.

3.2.1.3. Basın ve sosyal hizmet uzmanı ilişkisi(zliği)

Katılımcıların mesleki çalışmalarını yürütürken medya ile herhangi bir işbirliği içerisinde olmadıkları ve bu konuda farklı çekincelerinin olduğu öğrenilmiştir. Hatta bazı katılımcılar, gerek mağdurların veya şüphelilerin mahremiyeti, gerekse mahkeme sürecine etki edebileceği düşüncesi ile özellikle ilişki kurulmaması gerektiğini düşündüklerini aktarmışlardır. Aynı şekilde olayların medyada yer almasının, kişilerin yaşamlarında çeşitli olumsuzluklara yol açabileceği konusundaki kaygılarını dile getirmiş ve bunun etik bir sorun olduğunu düşündüklerini

belirtmişlerdir. Son yıllarda insanların suç haberlerine gösterdikleri ilgi nedeniyle medya bu alana yönelmiş olup soruşturma ve yargılama makamlarının sorumlulukları dahilinde olan konuları haberleştirmektedir. Bu ilginin devam eden davalarda özellikle kişilik haklarının ihlaline ilişkin endişe uyandırırken yargılamaya olumsuz etkisi olabileceği de düşünülmektedir (Centel 2014). Örneğin ülkemizde devam etmekte olan uyuşturucu madde kaçakçılığı ile ilgili davadan esinlenerek bir televizyon dizisi çekilmiş, dizinin yayınında yargılanan sanıkların kişilik haklarının ihlal edildiği ve davanın selameti açısından dava sonuçlanana kadar dizi yayının durdurulmasına karar verilmiştir. Bir başka davada ise sanıklar savunmalarında medyanın kendilerini mahkemedен önce yargısız infaz ettiklerini dile getirmişlerdir (Centel 2014). Görüşmeden elde edilen bulgulara göre katılımcıların hiçbiri meslek yaşamları süresince hiçbir haberin yazılması sürecine haber kaynağı olarak katkı vermemiş, kamuda çalışmaları nedeni ile böyle bir girişimde bulunmanın sakıncalar doğrulacağı düşüncesi ile medyadan özellikle uzak durmayı tercih etmiştir.

"... gazetecilerle işbirliği yapılmamalı, sonuçta burası kamu kurumu ve kamu kurumunda olan bir şeyin dışarı yansımaları bildiğimiz kadarıyla yasak. Yasak olduğu için. Yasak olmasa bile işbirliği yapılmalı mı? Aslında etik bir ikilem bu. Yani kişinin mahremi olabilecek unsurlar içerir, aslında net bir cevabı yok bence bu kişiye bağlı. Benim kendi kişisel kanaatim bu bilgilerin medyaya verilmesi taraftarı değilim." (S1,38)

Adli sistemde görev alan SHU'lar Adalet Bakanlığı'nda devlet memuru olarak çalışmaktadırlar. 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 15'inci maddesinde memurların kamu görevleri hakkında basına, haber ajanslarına veya radyo ve televizyon kurumlarına bilgi ve demeç veremeyecekleri belirtilmiştir. Bu konudaki bilgilerin Bakanlık merkez veya taşra teşkilatında ancak Bakanın yetkili kılacağı görevli, illerde valiler veya yetkili kılacağı görevli tarafından yapılabileceği yine aynı maddede düzenlenmiştir. Bu madde doğrultusunda devlet memuru olarak görev yapan SHU'larının medya ile işbirliği içerisinde müracaatçı adına savunuculuk yapması mümkün olmamakla birlikte yasal sakıncalar doğuracaktır.

SHU katılımcılar, medya da yer alan adli olayları, vaka olarak değerlendirerek müdahalede bulunup bulunmadıklarına ilişkin soruya olumsuz yanıt vermiştir. Adliyede çalışıyor olmaları nedeniyle medyada yer alan adli vakaların ilgilerini çekmediğini, medyayı bu bağlamda takip etmediklerini belirtmişlerdir.

"...adli olaylarla ilgili haberleri takip etmiyorum.Zaten adliyede çalışıyoruz, çok da öğrenmek istemiyorum açıkçası ilgimi çeken bir haber türü değil."(S1,383)

"[adli haberleri] çoğu zaman takip etmiyorum. Denk geldiğimde sadece okuyorum ama özellikle adliyeyle ilgili ya da böyle haberleri takip edeyim gibi bir ilgin yok."(S3,39)

Araştırmaya katılan basın mensupları da sosyal hizmet uzmanları ile hiç ilişki kurmadıklarını ifade etmiştir. Örneğin katılımcı B3'e, sosyal hizmet uzmanı tanıyıp tanımadığı sorulmuştur. B3, belediye ile Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nda (AÇSB) çalışan ihtiyaç sahibi kişilere yardım eden kişilerin sosyal hizmet uzmanı olduğunu bildiğini adliye de tam olarak ne iş yaptıklarını bilmediğini, bazı davalarda duruşma anında gördüğünü iletmiştir.

"...[sosyal hizmet uzmanları]genelde kız ya da erkek çocuklarına yapılan cinsel istismar ya da cinsel taciz davalarında karşılaştık. Hiç çalışmadıkki hatırlamaya çalışıyorum, yok." (B1,40)

"[sosyal hizmet uzmanları]çocuklarla alakalı davalarda oluyolar diye biliyorum,bir çocuğumuzun cinsel taciz davası vardı orda çocuğu dinleyen sosyal hizmet uzmanı gelip tanıklık yapmıştı. Çocukların yaşı küçüktü o zaman arkadaşının dedesinin tacizine uğrayan bir dava vardı, o zaman dediler ki çocukları da dinleyeceğiz. Çocuklara çok naif yaklaştılar sonra çocuğu olaydan hemen sonra dinleyen sosyal hizmet uzmanı da geldi tanıklık yaptı, gördüğüm kadarıyla biliyorum bizzat birebir diyolog yaşamadım. Bakıma muhtaç kişilerle irtibat halinde olduklarını biliyorum. Dava sürecinde adliye bazında değerlendirirsek daha çok çocuklarla alakalı biliyorum."(B3,31)

Basın mensuplarından B1, B3 adliyedeki SHU görevini daha kapsamlı olarak aktarabilmiş B2, ise aktaramamıştır. Genel olarak adliyede çalışan basın mensuplarını temsilen araştırmaya dahil edilen katılımcılar, daha önce hiç sosyal hizmet uzmanı ile tanışmamışlar ve birlikte çalışmamışlardır.

" [Sosyal hizmet uzmanları] aile mahkemelerinde olsun, ağır ceza mahkemelerinde olsun, aile mahkemelerinde zaten her yerde bütün aile mahkemelerinde ... daha çok taraflar arasında, karı-koca arasında,

gerekirse çocuklarla diye tahmin ediyorum ama genelde kadınlarla, erkeklerle, karı-kocalarla, taraflarla konuşup, boşanmanın sebeplerini bulmaya çalışıyorlar ya da sıkıntılarını bulmaya çalıştıklarını düşünüyorum aynı zamanda ağır ceza mahkemelerinde ya da asliye ceza mahkemelerinde de bu tür toplumsal olaylarda cinsel taciz ya da cinsel istismar olaylarında, çocukların duruşmalarda rahat ifade vermelerini sağlayacak mekanizmayı oluşturan bir meslek grubu diye düşünüyorum"(B1,40)

"... bazı davalarda özellikle cinsel istismar davalarında yazıyoruz uzman eşliğinde ifadesi alındı tarzında ama genelde öyle davalarda zaten biz dışarı çıkartıp uzmanla mağduru yan yana bıraktıkları için veya özel odaları oldukları için hiç karşılaşmadık haber yapma şansımız olmadı." (B2,32)

"[☺] sadece cinsel istismar davalarında isminizi duyduğum için herhalde sanığın mağdurların olaydan en az hasarla etkilenmesini önleme adına bir nevi psikolog gibi bir şey herhalde öyle tahmin ediyorum."(B2,32)

"Bir tane [SHU ile] karşılaştım. Bir anne oğul sokakta kalmış, oğul dediğimde büyük 30'lu yaşlarda şizofreni hastası, parkta yatıyor, parkta değil durakta yatıyorlardı, iki ayrı kuruma yerleştirmişler ama çocuk annesinden ayrı kalmak istemiyor şizofreni hastası ve bulunduğu rehabilitasyon merkezini birbirine katmış annemle olmak istiyorum diye öyle olunca da çıkmışlarbuldukları yerden, durakta yaşıyorlar, biz onlarla gittik görüştük.Bu tip bir durumda ben belediye ile görüştüm, hem bir süre kaldıkları kurumlarla görüştüm, haberin yapılışı biraz uzadı, öyle oluncada belediyeyi arayınca belediyeden sosyal hizmetler uzmanı da geldi hatta o durağın olduğu yerde sosyal hizmetler uzmanı da anne oğulu ikna etmeye çalıştı. Sosyal hizmetler uzmanı, sosyal hizmet uzmanı diye geçiyor sanırım, sosyal hizmet uzmanı onları ikna etmek için çok uğraştı Kabul etmediler. Orda tanışmıştım, sosyal hizmet uzmanıyla.."(B3,31)

3.2.1.4. Avukat ve sosyal hizmet uzmanı ilişkisi

Yapılan araştırmalar sosyal hizmet mesleğinin ve SHU'ların bilinirliğinin az olduğunu göstermektedir. Mesleki eğitimin uzun yıllar tek üniversite bünyesinde

verilmiş olması, alanda çalışan meslek elemanı sayısının çoğalmasını engellemiş ayrıca alana bilimsel katkı yapacak yetişmiş akademisyen ihtiyacının da artmasına neden olmuştur. Toplumda sosyal hizmet uzmanlarının çalışma alanları ilgili farkındalık düşüktür. Örneğin, Bolgün (2017) Manisa'da yürüttüğü çalışmada katılımcıların %56'sı SHU'ların mahkeme ve cezaevlerinde çalışabileceklerini %26'sı çalışamayacaklarını,%17,9'u ise emin olamadıklarını belirtmiştir. Aynı çalışmada katılımcıların %87,1'i sosyal hizmet uzmanının Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'nda (SYDV), %86,5'i SHÇEK'te, %83,2'si ASPB'de çalıştığını veya çalışabileceğini düşündüklerini, %84,5'i Engelli ve Yaşlı Bakım Merkezlerinde, %83,1'i ise Yetiştirme Yurtlarında, %79,3'ü huzurevlerinde, %78,1'i çocuk evleri ve çocuk yuvalarında, %72,8'i aile danışma merkezlerinde çalıştığını veya çalışabileceğini belirtmiştir (Bolgün ve ark. 2017).

Özkan'ın (2018) yapmış olduğu çalışmada ise tıbbi sosyal hizmet alanda çalışan SHU'ların çalıştıkları kurumdaki sağlık çalışanlarının sosyal hizmet mesleğini ve sosyal hizmet uzmanının mesleki rol ve sorumluluklarını %65'i kısmen bildiklerini, %15'i bilmediklerini düşündükleri, bilmeme nedeni olarak daha önce bir meslek elemanı ile karşılaşmadıkları ve mevzuattaki durumunu bilmedikleri için olduğunu aktarmışlardır (Özkan 2018). 2010 yılında Özbeşler ve İçağasıoğlu Çoban tarafından yapılan araştırmada hastane ortamında shu'ların çalışanlar tarafından yeterince tanınmadığı ve sınırlı bir çerçevede kaldığı sonucuna ulaşılmıştır (Özbeşler ve İçağasıoğlu Çoban 2010). Yapılan çalışmalara bakıldığında sosyal hizmet mesleğine ilişkin farkındalık eğitim seviyesi yükselmesi, sosyal hizmet uzmanı ile tanışmak ve birlikte çalışmak sonucunda artış gösterecektir.

Adli sosyal hizmet alanında sosyal hizmet uzmanlarının ve mesleğin ne düzeyde tanındığına ilişkin yapılmış yeterli sayıda çalışma yoktur. Bu çalışmada SHU'lar dışındaki katılımcılara mesleği ve görev yapan uzmanları ne düzeyde tanıdıklarını anlamayı amaçlayan sorular yöneltilmiştir. Avukatların bir kısmı, SHU'lar ve adliyedeki görevlerine ilişkin kapsamlı anlatımlarda bulunmuştur; bu bağlamda sosyal hizmet uzmanlarının adli süreçteki görevlerinden haberdar oldukları söylenebilir.

"[sosyal hizmet uzmanları] boşanma, velayet davaları ve duruşmalarda görev alırlar. Özellikle aile mahkemesinde ve ceza davalarında çocukların olduğu duruşmalarda görev alırlar."(A3,53)

"... [sosyal hizmet uzmanları ile] genelde çocuklar ile ilgili davalarda ve aile mahkemeleri ile ilgili davalarda karşılaşıyorum."(A2,45)

Katılımcılardan A2 ise sosyal hizmet uzmanı ile hiç karşılaşmadığını ve adli sistemde ne iş yaptıklarına dair bilgi sahibi olmadığını iletmiştir.

"[sosyal hizmet uzmanı ile] ilk defa karşılaştım. Yani böyle konuşma olarak " (A2,45)

"Bu tür davalarda [sosyal hizmet uzmanlarına] hiç denk gelmediğim için net görev tanımını yapamıyorum" (A2,45)

"[Sosyal hizmetin]tanımını size net bir şekilde budur diye söyleyemem. "(A2,45)

Avukatlar sosyal hizmet mesleğini önemsediklerini ancak sistemde SHU'ların yeterince aktif olmamaları ve kendilerinin de iletişim kurmaması sebebi ile ortak çalışma yapamadıklarını belirtmişlerdir. Duruşmalar haricinde hiç sosyal hizmet uzmanı ile tanışma ve konuşma fırsatlarının olmadığını dile getirmişlerdir.

"... bu zamana kadar hiç bir sosyal hizmet uzmanı ile çalışmadım ve tanışmadım." (A3,53)

" [sosyal hizmet uzmanlarının] önemli bir görevleri var bence hakim in görevi kadar önemli ancak kısa görüşmeler oluyor, sesanslı,uzun süreli olması lazım çalışmaların, 1 seferlik olması yetersiz. Bu zamana kadar hiç birlikte çalışmadık."(A3,53)

" Ben yargılamada sosyal hizmet uzmanlarının önemli olduğunu düşünüyorum. Neden önemli olduğunu düşünüyorum; Mesela bu insanlar bir anlamda ya mahkeme faslını bir kenara bırakırsak adında yazıyor sosyal hizmet uzmanı diye yani toplumsal bakışa katkı sağlamak adına çok önemli bir görev yaptığını düşünüyorum. Yani bir hakim in bir dosyaya bakma şansı 3 dakika 5 dakika ise bir uzmanın bence 15 dakika ondan 2 kat 3 kat daha fazla burada gözden kaçan pek çok noktayı yakalayabilir, çok önemli kararlar veriyoruz yani insanların kimin yanında kalacağına, kiminle birlikte hayatına devam edeceğine ya bunlarda mümkün olduğu kadar yanlılığı minimize etmek lazım işte sosyal hizmet uzmanları böylesine bir görev

yapıyor bence en az bir hakim kadar karar verme sürecinde etkili insanlar ama tabii ki doğru raporlama ile. (A1,49)

Katımcılardan A3'ün beyanından da anlaşılacağı gibi avukatların genel kanısı SHU'nun mesleki çalışmasının yeterli olmadığı yönündedir. A1 de A3 ile benzer düşüncesini ifade etmiş ve SHU'lar ile avukatların "iş olsun diye" iddianameyi okuduklarını ve duruşmaya katıldıklarını ileri sürmüştür. Görüşmede, SHU'nun gerektiğinde mağdur ya da şüphelinin dosyasına katkıda bulunacak bilgileri ileterek avukatlara yardımcı olması gerektiğine ilişkin düşüncelerini şu şekilde paylaşmıştır:

"...[sosyal hizmet] önemli bir meslek ama gereği gibi çalışmıyorlar veya çalıştırılmıyorlar, orasını bilemiyorum." (A3,53)

".... sosyal hizmet uzmanları fikrimizi sormuyor yani çok ilginç geliyor, çocukla görüşüyor, üç cümleden ibaret, yani bu çok saçma bir şey. Sadece orda olmak adına, işte var mısın yok musun? Çocukların beyanları tutarlıdır, hikaye ile paraleldir, beyanına itibar edilir. Bu mudur? Yani ... ben bu konuyu çok eleştiriyorum, yani o dosyayı bence okumalı, o dosyaya kafa yormalı yeri geldiğinde ya avukat bey sizde bu çocuğun müdavimisiniz kafama takılan bir soru var demelidir ama bizde bakın ben sadece sosyal hizmet uzmanları için demiyorum yani ben maalesef avukatlarda da bunu görüyorum sadece iş olsun diye iddianameyi okumadan duruşmaya çıkıyorlar, hakimde aynı dosyayı duruşma salonunda bakıyor."(A1,49)

Araştırmanın avukat katılımcılarından A1, duruşmalarda sosyal hizmet uzmanı bulunmasının çok önemli olduğunu ve çocukların ifade verirken doğru aktarımda bulunması için adli sistemde bulunmalarının zorunlu olduğunu ancak uzmanlarında kendilerini geliştirerek daha aktif çalışmalarını gerektiğine ilişkin düşüncelerini şu şekilde aktarmıştır:

"çocuğun onu (ifade anında kullandığı kelimeler vb.) bilmesi, kullanması yaşına uygun değil tabii bu mesela bir uzman olsaydı hakikaten bir uzman olsaydı anlatırdı"(A1,49)

" [...küçük bir çocuk vardı ilkokuldaydı çocuk evden kaybolmuş annesi haldır haldır çocuğu arıyor]".....21 yaşında adamla ilkokul 4. Sınıfa giden bir kız çocuğu, adamın evinden çıkıyor ve çocuk acayip bir şekilde adamı

koruyor. Çok garip yani sonra baktım, not düştüm bunun uzman mümkünse bir kadın uzman ile birlikte ifadesinin alınması gerekir, savcı arkadaşta sağ olsun A1 iyi bir avukattır böyle diyorsa boş değildir dedi.İkinci kez bir ifade alınma olayı oldu. İkinci alınan ifade de çocuk her şeyi anlattı. Bu sefer tabi kanıtları ile ispatladık hani her şeyiyle cinsel saldırıya uğradığını, o büyük kişi tarafından istismar edildiğini, bu da gazetelerde yer aldı oradaki şüpheli 16 yıl civarında bir ceza aldı." (A1,49)

Adli sosyal hizmet uzmanları, adliyede aile ve çocuk mahkemelerinde, mağdur çocuk ifadeleri için ise CMK 236/3 maddesi gereğince görev almaktadırlar. Çalışmaya başladıktan sonra kurumda düzenlenen hizmet içi eğitimler ile yasanın belirtilen görev tanımları doğrultusunda yetiştirilmektedirler. Adalet Bakanlığı'nın yaptığı çalışmalar ile 3 Nisan 2017'de AGO'lar hizmet vermeye başlamış, buna ek olarak 8 Nisan 2019 itibari ile de Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlükleri göreve başlamışlardır. Adliyede görev yapan SHU'lar bu iki organizasyonda da görev yapmaktadırlar. Bazı SHU katılımcılar aldıkları adli sosyal hizmet alanı ile ilgili hizmet içi eğitimlerin yeterli olmadığını, bu nedenle hizmet sunarken zorluklar yaşadıklarını ve aşmak için çaba sarf ettiklerini belirtmişlerdir.

"Adalet Bakanlığının çeşitli hizmetleri oldu: Çocuk koruma kanunu, boşanma, aile, göç, AGO(Adli Görüşme Odaları) ve mültecilerle ilgili eğitimler aldık.Bu eğitimlerin içeriği yeterli düzeyde değildi ama var olan durumla yetiniyoruz.Kendi çabalarımızla (alandaki uygulamak için) bir hizmet modeli üretmek zorundayız. Bu eğitimlerden edindiğimiz deneyimlerin bir kısmını kullanabiliyoruz bir kısmı da yüzeysel eğitimler."(S1,38)

"[uygulamada] teoriyle pratiğin tutmadığı yerler de var illaki."(S2,35)

"....10 sene içinde gittiğimiz eğitimler oldu.UNICEF`in projesi kapsamında gittiğimiz eğitimler vardı.Çocuklarda adalet sistemiyle ilgili olarak.Şimdi en son AGO aktif hale getirildi.Yani mağdur olan kişinin, duruşmada ikinci örselenmenin önüne geçmek için duruşmaya çıkmadan farklı bir yerde görüşme yapılmasıyla, yani ifadesinin başka bir yerde alınmasıyla ilgili bir uygulama var şu anda; adli görüşme odası..Bununla ilgili olarak eğitim verildi. Son olarak ta Mağdur Hakları Daire

Başkanlığı'na bağlanma gibi bir durum var.Bununla ilgili olarak hizmetiçi eğitim verildi.(S2,35)

"... (adli sosyal hizmet) alanıyla ilgili birden fazla hizmet içi eğitime katıldım. Hizmet içi eğitimlerde görüşme teknikleri, suça sürüklenen çocuklarla ilgili olarak değerlendirilmenin yolları tabi bununla ilgili olarak yine hukuksal birtakım eğitimlerde de bulundular... içerik olarak çoğu zaman yeterli oluyorlar ancak gerek uygulama gerekse eğitim süreci içerikten bağımsız oluyor o yüzden[hizmet içi eğitimlerin]yeterli olmadığını düşünüyorum."(S3,39)

2019 yılı itibariyle sosyal hizmet eğitimi ülkemizde 61 üniversitede verilmektedir. Sosyal Hizmet Bölümlerin 15'inde Adli Sosyal Hizmet Dersi'nin zorunlu, diğerlerinde seçmeli ders olarak yer aldığı görülmektedir. Mezun olan sosyal hizmet öğrencilerinin adli sistemde süpervizyon desteğinden yoksun biçimde çalışmaya başlamaktadırlar. Araştırmaya katılan SHU'ların hiçbiri lisans programı süresince adli sosyal hizmet dersi almadığını bu nedenle meslek hayatına atıldıklarında birçok mesleki sorun yaşadıklarını dile getirmişlerdir.

"Bize[lisans eğitiminde] adliyede yapılacak uygulamalara ilişkin bir konu öğretilmedi.Belki adli sosyal hizmet diye bir seminer dersi varsa öyle orada böyle bir konu anlatılıyorsa onu bilmiyorum, ben böyle bir ders almadım ancak okulda gördüğümüz sosyal hizmet uygulamalarıyla adliyede yaptığımız çalışmalar benzemiyor."(S3,39)

Hukuki süreçlerde sosyal hizmet uzmanları ile birlikte çalışan meslek elemanları olan avukatların, SHU'ların mesleki yeterliliği konusundaki düşünceleri önemlidir; ancak sosyal hizmet uzmanlarının bir kısmı mesleki yeterlilikleri konusunda avukatlarla aynı görüşü paylaşmamaktadır. SHU katılımcılar, mesleğin yasalar tarafından sınırlanmasını, mesleki yeterliliklerini sergileme olanağı bulamamalarını temel sorun olarak görmekte-dirler. Adli sosyal hizmet uzmanları, mesleki olarak yeterli olduklarını ancak yasada belirlenen görev tanımlarının dışına çıkmaları ve Adliye'ye hakim kurum kültürü nedeniyle aktif olamadıklarını ifade etmişlerdir.

"Sadece dosyaya yansıyan süreci takip edebiliyoruz; rapor hazırlayıp hazırladıktan sonraki süreçte uzman çok ta etkili değil aslında, rapor

hazırlandıktan sonra uzmanın yapacağı bir şey yok açıkçası. Görevi oraya kadar, görev tanımı o."(S1,38)

"...aldığımız[lisans]eğitimin tam olarak uygulanmasına kurum kültürü elvermiyor. Sosyal hizmet uzmanları kişinin güçlü yönlerini ortaya çıkararak sosyal işlevselliğini sağlayan bir meslek aslında..Ama adliyede istenilen şey daha keskin."(S1,38)

"Biz şu an mahkeme aşamasında en fazla şunu yapabiliyoruz: Örneğin, bir çocukla ilgili olarak danışmanlık yada tedbir eğitimi verdik, üç aylık periyotlarla bize değerlendirme raporu gönderiyorlar, biz bunların takibini yapıyoruz. Kaldırılmasını talep ederlerse bunu değerlendiriyoruz. Ama onun dışında tedbiri uygulayan başka bir kurum oluyor."(S2,35)

Adliye dışında hastane ve ASPİM’de çalışan sosyal hizmet uzmanlarının süpervizyon desteği almadığı yapılan çalışmalar ile ortaya konmuştur. 2010 yılında Özbeşler ve İçağasıoğlu Çoban tarafından yapılan çalışma da tıbbi sosyal hizmet alanında çalışan sosyal hizmet uzmanlarının hizmet içi eğitimlerle ve mesleki süpervizyonla desteklenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Karabekir tarafından 2018 yılında yapılan çalışmada ise İstanbul’da Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’na bağlı kuruluşlarda çalışan sosyal çalışmacıların süpervizyona ihtiyaç duyduğu belirtilmiştir (Karabekir 2018).

3.2.2 Basın

Basın, gazete ve dergi olarak süreli yayımlanan basılı yayınların bütünüdür. Kanunlarımızda ise yazılı yayımları kapsayacak şekilde kullanılmaktadır (Karaman 2018). Basın, öncelikle kamuya haber ve bilgi verme sorumluluğunu yerine getirmesi gereken kamusal bir hizmeti ifade etmektedir (Çakır 2007). Somut biçimde sadece süreli yayımları, gazete ve dergileri kapsadığı düşünülen basın, günümüzde gelişen iletişim teknolojileri aracılığıyla iletilen tüm içeriği, enformasyonu (Yüksel ve Gürcan 2001) ve bunları üreten kurumları kapsayacak şekilde “medya” kavramı ile eş görevde kullanılmaktadır.

Basın, bilindiği gibi demokrasinin üçayağı olan yasama, yürütme ve yargının yanında “dördüncü güç” olarak nitelenmektedir. Basına yapılan bu atıf, demokrasinin sürekliliğinin sağlanması için vatandaşları bilgilendirme sorumluluğundan

kaynaklanmaktadır. Bazı düşünörlere göre bireyin bilgi, kanaat, duygu ve davranışlarında etkileme gücüne sahip olan medya toplum ve kültürü de etkisi altına alması kendiliğinden oluşan bir durumken yapılan araştırmalara göre bilinçli, amaçlı ve planlı yapıldığı yönündedir. Bu araştırmalara göre gündem belirleme ve gerçeği şekillendirmede etkin olan medya önemli bir role sahiptir (Arslan 2004).

Veriler incelendiğinde katılımcıların basının olumlu ve olumsuz etkilerine ilişkin görüşlerinin “kamuoyu üzerindeki etkisi”, “adli yargı süreci üzerindeki etkisi” ve “basının iki yüzü: hak savunuculuğu ve hak ihlali” şeklinde üç ana tema altında kümelendiği görölmektedir.

3.2.2.1 Basının kamuoyu üzerindeki etkisi

1741’de İngilizler tarafından "halkın düşüncesi" 1744’de ise Fransızlar tarafından "toplumun tavrı" anlamında kullanılan kamuoyu kavramı 18. ve 19. yüzyıllarda başlayan sanayileşme, şehirleşme, demokratikleşme, kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması ve okuryazarlık oranındaki artışı ile daha da belirgin çağdaş anlamda kamuoyu olgusunu da beraberinde getirmiştir. Demokratik rejimlerde medyanın temel işlevlerinden biri medyaya kamu adına gözetim rolüdür. Daha çok siyasal iktidarların gözetimi biçiminde algılanan bu işlev medyanın dördüncü güç olarak nitelendirilmesini de beraberinde getirmektedir. Demokratik rejimlerde medya, kamuoyunu oluşturma ve oluşan kamuoyunu yansıtma işlevlerine sahiptir (Atabek ve Dağtaş 1998) .

Çalışmaya katılanlara göre gündeme taşınan pek çok konuda, basının olay ve olguları nasıl aktardığı, izleyici/okur/dinleyici tarafından nasıl algılandığını belirleyen asli unsurdur. İnsanlar görmedikleri, şahit olmadıkları olayları basında sunuluş şekline göre öğrenmekte ve algılamaktadırlar. Bu nedenle insanların bakış açısı, genellikle basının olayı çerçeveleme biçimiyle örtüşmektedir (Kaya 2001). Medyanın belli konulara öncelik vererek gündeme taşınması izleyenlerin bu konulara verdiği önemi anlatırken, gündem kurmaktan farklı olarak bir sorun yada olayın haberlerde nasıl ifade edildiği kadar, insanların sorunu yada olayı haber olarak anlaması bakımından nasıl bir etki yaratacağı varsayımına dayanmaktadır (Tokgöz 1994). Haber çerçeveleme, haberin anlatılışı biçiminden öte biçimsel özellikler ile belirli vurguların ön plana bazılarının ise geri plana atılması gibi süreçleri içine alan

bir paradigmadır (Erken 2015).Haberlerdeki çerçeveler, konuların ve olayların öğrenilmesini, yorumunu ve değerlendirilmesini etkileyebilmektedir.

Araştırmaya katılan avukatlardan A2, (Olay2'nin) "medyatik" hale getirilmesinin, toplumsal desteğin kazanılmasında etkili olduğunu ifade etmiştir. Basının gündemini uzun süre meşgul eden olay sürecinde yaşananları, A2 şu şekilde ifade etmiştir:

"Kılık kıyafetime karışma eteğime karışma diye başladılar. Bu olayın uzaktan yakından alakası yok.Karşı taraf toplumsal desteği arkasına almak amacıyla adli bir olayı böyle medyatik bir olay haline getirdiler. Baya konuşuldu." (A2,45)

"...[olay 2] 111 gün boyunca sürekli yayın yapıldı.Dayakçı polis, dayakçı polis, dayakçı polis.Olayda da dayak atıldı mı? bir izde yok, yani öyle bir şeyde yok ,o farklı bir boyuttu yani medya o dönemlerde artık İstanbulda otobüslerde bayanların şortuna karışıldı giyimine karışıldı eteğine karışıldı. Karşı taraf toplumsal destek almak amacıyla zaten medya o dönemlerde bu konuklarda baya bir tiraj yaptı, halk sürekli okudu, yani son derece basit adil bir olay Türkiye'nin gündemini işgal etti."(A2,45)

Olay1'de ise A1, haber seçkini olarak nitelenebilecek Ayşe Arman'ın röportajından sonra kamuoyunun artan ilgisi ile birlikte yargılama sürecinin farklı bir boyuta taşındığını, davayı izleyenlerin avukatlara sert ve hakarete ulaşan tepkiler vermeye başladıklarını ifade etmiştir.

".... Ayşe Arman bir yazdı, röportaj. Oo kıyamet koptu, siz böyle çocuğu işte çocuk istismarcısını nasıl salarsınız, Saadet Öğretmen yıldızlaştı yahutta böyle bir sürü şey oldu....." (A1,49)

" Eğer söz hakkı verseydi bana CNN örnek veriyorum o zaman röportaj yaptılar diğer taraf ile (Saadet öğretmenle) bende söyledim bizi de dinleyin ama olmadı....."(A1,49)

"... yönlendirilmiş insanlar çok nettir duruşma salonunda bize hakaretler yağdırıyor, bağıryorlardı ve ben sadece hukukun uygulanmasını istiyordum"(A1,49)

Basının haberi çerçeveleme biçimi ile insanların tutumlarını etkileyebilme gücü olduğu genel olarak kabul görmektedir. Bir olaya ya da konuya ilişkin verilecek olan haberi anlamlı hale getirmek için o haberde nelerin yer alacağı nelerin dışarıda bırakılacağını belirlemeye haber çerçevesi denmektedir (Yüksel 2007). Haber çerçeveleme, haberin sunuş biçimi ile yakından ilişkili olup haberin sunulduğu olayı anlatış biçimi değil içerikteki vurgular, söylemler ve biçimsel özellikleri de kapsamaktadır. Okuyucuda çerçevesinin oluşmasındaki ilk aşama haber sunumundaki bu özellikler olup çerçevelemenin bir etki modeli olduğu savı güçlenmektedir (Erken 2015). İzleyici/okuyucular basın tarafından kendilerine sunulan içeriği değerlendirme ve ihtiyaçları, ilgi alanları doğrultusunda seçerek algılama ve yeniden yorumlama yeteneğine sahiptir. Ancak basın, olay hakkında hiçbir bilgisi olmayan insanların bir kanı oluşturmasında tek araç olduğunda seçici algılama etkisini yitirmektedir. Özellikle adli vakalar gibi izleyicilerin gazeteciler dışında bilgiye erişme olanağı bulunmayan olay ve olgularda, basının olayın nasıl anlaşılması gerektiğine ilişkin hazırladığı çerçeve kamuoyunun ilgisini çeken aynı zamanda anlamı oluşturan temel etken halini almaktadır.

Katılımcılar devam eden adli vakalar konusunda basında yer alan haberlerin, duruşma salonlarının dolmasına, mahkemelerin kamuoyu tarafından takip edilmesine neden olduğunu ifade etmişlerdir.

"...normalde hani 5-10 kişinin geldiği duruşmalara o röportajdan sonra, salon oldukça büyük salon hınca hınç doldu, dışarıda bir sürü insan oldu"(B1,40)

Basının şüpheli ve mağdur hakkında olayı sunma biçiminin kamuoyunu etkilediğini "yönlendirdiğini" ve sanık avukatlarına yönelik hakarete varan tepkiler gösterebildiklerini dile getirmişlerdir.

"[duruşmalarda] yönlendirilmiş insanlar çok nettir duruşma salonunda bize hakaretler yağıdırıyor, bağırıyorlardı ve ben sadece hukukun uygulanmasını istiyordum"(A1,49)

3.2.2.2 Basının adli yargı süreci üzerindeki etkisi

Basın, kamusal sorumluluğu gereği vatandaşların yaşadıkları ülke ve yönetim hakkında bilgi edinmesine, eğitilmesine yardım eden aynı zamanda toplumsal

sorunlar hakkında farkındalık kazanmasına ve tartışmasına olanak sağlayan bir araçtır. Televizyon, gazete, dergi ve internet tabanlı yeni iletişim teknolojileri gibi araçlar günümüzde, kültürü yayan, toplumsallaşmayı sağlayan araçlar olmaktan öteye geçmiş, insanların tutum, düşünce ve davranışlarına kısacası yaşamlarına yön veren kültür yaratıcı güçler haline gelmişlerdir (Aydemir ve Aksoy 2010). Basın, düşüncenin sadece aktarılmasını değil, inşa edilmesini sağladığı için de önemli bir araçtır. Adli vakalara dair yapılan haberler ile halkın bir konuya ilgi duymasını ve tepki vermesini sağlamaktadır. Teknolojinin gelişmesiyle yaygınlaşan kitle iletişim araçları ile insanların olaylara karşı verdikleri tepkiler daha hızlı ve daha uzun süre gündemde kalmaktadır. Kamuoyunu oluşturan, belirleyen bir güç olan kitle iletişim araçlarının özgür olması önemli olup bu özgürlüğün kişilerin hak ve özgürlüklerine zarar vermeyecek, sanığın haklarının ihlal edilmeyeceği ve yargılama sürecine etki etmeyecek düzeyde olması gerekmektedir. Medyanın taraflı, ön yargılı yaklaşımı ile oluşan kamuoyunda dürüst yargılamanın mahkemelerce yapılamaması, hakimlerin etki altın alınması, sanığı suçu kesinleşmeden suçlu ilan etmesi söz konusu olabilmektedir. Örneğin 1979'da Danimarka'da kamuoyunun ilgisini çeken bir ceza davasında hüküm verileceği gün bir günlük gazetenin manşetinde sanığın beraatı istenmiş, gazetenin yazı işleri müdürü mahkemeye etkide bulunduğu gerekçesi ile para cezası almıştır (Centel 2014).

Katılımcılarla yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bulgulardan biri de katılımcıların adli olaylarda oluşan gündemler ve toplumda meydana gelen tepkiler ışığında yargılama yapan mahkemenin basının etkisinde kalarak dosyayı ele alabileceği bu doğrultuda karar verebileceğine ilişkin kanaatleridir.

".....[basında yer alan bir] olayın daha fazla bilinirliği artar, ülke çapında daha fazla tartışılır ve mahkeme bir baskı unsuru olarak bunu değerlendirebilir..."(S1,38)

".....[basının] davanın sonucunu etkileyip etkilemediği hakkında pek bir şey söyleyemem ama süreci illaki etkiliyordur.En azından örtbas edilmesinin önüne geçiliyor ..."(S2,35)

"...[olay basında yer aldıktan sonra] tahliye verenler gittiler, kadın başkan gitti üyelerde gitti, üyelerden bir kişi kaldı o da sonuna kadar direndi

muhalif kaldı hep, ona da bayağı medyada tabi hani sen nasıl hakimsin falan gibi şeyler yapıldı...."(A1,49)

"....devam eden duruşmalarda devam eden davalarda çok fazla böyle davayı etkileyecek haberlere imza atmak istemiyorum. Çünkü gerçekten etkileniyor [dava süreci]. Kim ne derse desin bu gerçek yani şimdi hangi hakim olursa olsun hangi savcı olursa olsun ben bundan etkilenmem ben bu baskı altında kalmam demesi bilmiyorum bana çok inandırıcı gelmiyor."(B1,40)

".....[Röportaj yayınlanmadan önce beraatine karar verilmişti] röportajdan sonraki duruşma sonrasında mahkeme başkanı mahkeme heyeti Adil Hoca'nın tutuklanmasına karar verdi."(B1,40)

".....mağdurelerle ya da atıyorum işte Saadet Öğretmen denilen arkadaşla ya da Adil Hoca'yla Adil Hoca tahliye olduktan sonra bire bir görüşsem ve onla röportaj gerçekten yönlendirmiş oluyorsun, o şeyi mahkemeyi ya da toplumu yönlendirmiş oluyorsunuz"(B1,40)

"Aslında olay yeni değildi 2014'te cereyan eden bir olay Ayşe Arman'ın [röportajından sonra] burada basın ya da medyanın gücü bu davalarda çok net bir şekilde görüldü aslında."(B1,40)

"Ayşe Arman'ın yazısı aslında bu dava için milat bir yazı, şimdi burda sanığın avukatlarıyla, iki tane avukatı vardı, ikisiylede bire bir diyalog içerisindeydim ya onlar da çok şikayetçiydi, ya biz zaten o yazıdan sonra biz zaten infaz edildik dediler yani, bizim beraat etme ihtimalimiz vardı belki dediler minimum ceza ile kurtulma ihtimalimiz vardı dediler ama o yazıdan sonra savunma mekanizması da çöktü aslında"(B1,40)

Mahkemenin hiçbir etki altında kalmadan karar vermesi adil yargılamanın temelidir. İddia ve savunmaların eşit ölçülerde ve karşılıklı olarak yapıldığı dürüst yargılama olarak tanımlanan adil yargılama hakkı Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesince (AİHS) güvence altına alınmıştır. Adil yargılamanın temel unsurları arasında ise masumiyet karinesi ve aleni yargılanma hakları bulunmaktadır. Aleniyet ilkesi gereğince mahkemelere güven duyabilmek, hakimlerin tarafsız yargılama yapmalarını sağlamak için duruşmaların kamuya ve medyaya açık olacak şekilde yargılamanın yapılması hedeflenmiştir (Karaarslan 2010). Aleniyet ilkesi adil

yargılamanın güvencelerinden birini oluşturmaktadır (Pekcanitez 1999). Bir insanın suçluluğunun mahkemece sabitlenene kadar suçsuz sayılacağı AİHS 6.maddesinde belirtilmiş olup masumiyet karinesine yer verilmiş adil yargılamanın koşullarını sağlayan yargılama sonucunda mahkum olmadıkça kişilerin suçsuz sayılma ve muamele görme haklarına sahip oldukları belirtilmiştir (Turan 2009). Yargılama yapılırken hâkimlerin eldeki deliller ışığında değerlendirme yapması ve yasalar çerçevesi içinde bir yargıya varması beklenir. Hukuk etiği temel bir değer olarak adaletle ilgili olup özellikle hakimlerin temel görevi adaleti gerçekleştirmektir. Hukuk ve etik arasındaki ilişkiyi sağlayan temel değer olan adalet hukukun uygulanması sırasında dikkat edilmesi gereken bir değerdir. Hukuk etiği açısından da adaleti sağlamak için çalışan hakimlerin adil insanlar olmaları gerekir. Hakimlerin dürüst ve nesnel olmaları, eşit davranmaları ve yansız olmaları gerekmektedir (Uygur 2017).

Bu bağlamda mahkemenin basında yayınlanan haberlerin etkisi altında kalabileceği yönünde görüş bildiren katılımcılar dışında hakimlerin haberlere göre değil yasalara, dosyaya ve delillere göre karar vereceğini düşünen, medyanın bu konuda olumlu ya da olumsuz bir katkısının olmadığını düşünen avukatlar ve sosyal hizmet uzmanları bulunmaktadır.

"[Dava süreci basında yer alan haberlerden] kesinlikle etkilenmez, kesinlikle etkilenmez"(A2,45)

"[basın yargı sürecini] Etkilemedi bence. Etkilemiş olsa bu sonuç çıkmazdı."(A3,53)

"Ben etkilediğini çok fazla düşünmüyorum.Hukuk kurallarının belli bir standartı var ona göre işleniyordur heralde."(S1,38)

"Dava sürecine ise olumlu ya da olumsuz bir katkısı olacağını düşünmüyorum. Yargılama sonuçlarını yayınlamaları dışında sürece ilişkin bilgi aktarmalarını da doğru bulmuyorum."(A3,53)

"Şimdi ya medyanın olumlu daha ziyade medyanın takip etmesinin dosya üzerinde olumlu ya da olumsuz bir etkisi yok yani bu ne avukatı etkiler ne müvekkili etkiler hakim savcıyı etkiler yani kendi prosedürü içerisinde yine ilerler yani hiçbir sıkıntı olmaz. yok yok yok biz avukat olarak görevimizi

yaparız, hakimler savcılar hakim ve savcı olarak görevini yaparlar medyatik olmasının bizler için hiçbir anlamı yok"(A2,45)

Katılımcılardan A2'nin de aşağıdaki alıntıda belirttiği gibi yargı sürecinde hakimin bağımsız karar alması gerekir. Basında olay yer bulmasından sonra karar değişiyorsa, zaten kararın doğru olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Katılımcıların mahkeme üzerinde basının etkisi olmadığını söylerken temel kaygıları yargıya duyulan güvenin zedelenmesini istememeleri olabilir.

"...yargı basına göre hareket edemez. Yanlış yapmasa da yanlışından dönebilir ama bu dönme basının baskısından olmamalı,kendi vermiş olduğu kararın yanlış olduğunu zaten üst derece mahkemeleri var onlarında süzgecinden geçtiğinde elbet bu yanlış şey tekrar döner tekrar doğru kararı veriyor. Herhalde bun basın yayınladığı, medyada bi baskı olduğunu biz bunu değiştirelim, o şekilde değiştirilmişse zaten yanlış. Yani o zaman yargı olduğu gibi basının denetiminde, basın istediği konuda yayın yapacak hakim ona uyacak son derece saçma bir şey,[hakimin kararını] değiştiremezde değiştireceklerine de inanmıyorum."(A2,45)

"Mahkeme sonuçta önündeki dosyaya, delillere ve tanık ifadelerine bakar, yapılan savunmalar önemlidir. Medyaya bakmaz diye düşünüyorum. Medya nun görevide mahkemeyi etkilemek değildir. Eğer hakim etkilenmiş olsaydı davayı ağırcezaya gönderirdi."(A3,53)

"...[basının] yargılama sonuçlarını yayınlamaları dışında sürece ilişkin bilgi aktarmalarını doğru bulmuyorum. Yapılan yayınlar aile ve sanık için zor bir durum yaratabilir. Yargılamaya dahil olunmaması gerekir. Yargılama yapılmadan insanların medya da yer almaları suçlanmaları da doğru değil. Dava sürecine ise olumlu ya da olumsuz [basının] bir katkısı olacağını düşünmüyorum."(A3,53)

"[basının] etkileme gücü var ama doğru bulmuyorum. Adil yargılanmanın olması gerekir bir gazetecinin haberi ve yorumlaması ile davanın seyri değişmemeli."(A3,53)

"[basın]adli sürece etki etmiyordur ama kamuoyunu etkiliyordur diye düşünüyorum ben. Hakim bu haber yayınlandı diye veya bu konuyla ilgili haber çıktı diye kararını değiştirmez, diye düşünüyorum ama kamuoyu bu

konuda bir beklentiye girebilir. sonuç çıktığında daha yüksek ceza beklerken daha az olması halinde kamuoyunu mutsuz ediyordur. "(S3,39)

Sonuç olarak görüşülen basın mensuplarının tümü, avukatların ve sosyal hizmet uzmanlarının ise bir kısmı basının yargı sürecini etkilediği yönünde düşüncelerini ifade etmiştir. Özellikle avukatların bir kısmı verdikleri örneklerle destekleyerek basında yer almasından sonra mahkemelerin aldığı kararların değişebileceğini savunmuştur. Adil yargılama sürecine yapılacak herhangi bir müdahalenin kabul edilemez olduğuna inanan bazı katılımcılar ise mahkemenin basından ya da kamuoyu baskısından etkilenmemesi gerektiği argümanı üzerinden basının etkisini reddetme eğilimi sergilemiştir.

3.2.2.3 Basının iki yüzü: hak savunuculuğu ve hak ihlali

Basının yargı süreci üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerinin katılımcıların tutumunu belirlediği görülmektedir. Görüşmelerde basının kamuoyunu bilgilendirme ve oluşturma gücünün önemi -yani olumlu yönü- vurgulanırken diğer yandan etik ihlaller nedeniyle yaşanan hak ihlallerinden de bahsedilmektedir. Bu konuda katılımcılardan elde edilen veriler basın aracılığıyla savunuculuk, hak ihlalleri, haber üretim süreci ve denetim başlıkları altında kümelenmiştir.

3.2.2.3.1. Basın aracılığıyla savunuculuk

Basın, davaları takip ederek ve sürece ilişkin topluma bilgi aktararak mahkemelerin şeffaf olmasına olanak sağladığı görüşünde olan katılımcılar bu sayede mahkeme sürecinin daha sağlıklı yürüdüğünü, basınında burada savunuculuk rolünü üstlendiğini dile getirmişlerdir. Basının hak savunuculuğu anlamında olayları gündemde tutmasının önemli olduğunu aktarmaktadırlar. Adil yargılamanın olması için basının önemli bir güç olduğunu ifade etmekle birlikte, adli sistemi ve hakimi suçlamak gibi anlaşılmasa gerektiğini eklemiş bu konudaki görüşlerini rahatlıkla aktarma konusunda yaptıkları görevlere göre farklılıklar göstermişlerdir.

"...[adli]bazı olayların, Türkiye üzerinden düşünenecek olursak, medya desteğiyle de devam ettiğini söyleyebilirim.Bunun önemi, bahsettiğim gibi olayın örtbas edilmemesi için etkili bir durum."(S2,35)

"...bazı olaylar basın tarafından gündeme gelmezse sıradan bir olaymış gibi üstü kapanıp gidebilir, unutulabilir veya şimdi bu şeyi de suçlamış oluyo gibi ama hukuku da veya ne bileyim adalet kanunu da suçlamış gibi oluyoruz ama öyle anlaşılmasın[!] yani gene o sanıklar suçlular gereken cezayı alacaktır ama daha çok gündemde tutarak unutulmamasını sağlıyoruz veya hakimin biraz daha irdelemesini sağlıyoruz" (B2,32)

"[basının] illaki bir etkisi, bir baskısı oluyordur ama yine mahkemenin bakış açısıyla alakalıdır.Belki medyaya yansımaya daha üstünkörü geçilecek ancak dava daha bilinir ve göz önünde olduğu için daha dikkatli inceleniyordur ya da daha hesaplı kararlar verilmeye çalışılıyordu."(S1,38)

" [Olay2] de tabiki yani orda mesela 111 gün boyunca sürekli yayın yapıldı dayakçı polis, dayakçı polis,dayakçı polis.Olayda da dayak atıldı mı? bir izde yok. Yani öyle bir şeyde yok o farklı bir boyuttu yani medya o dönemlerde artık İstanbulda otobüslerde bayanların şortuna karışıldı giyimine karışıldı eteğine karışıldı karşı taraf toplumsal destek almak amacıyla zaten medya o dönemlerde bu konuklarda baya bir tiraj yaptı halk sürekli okudu yani son derece basit adil bir olay Türkiye'nin gündemini işgal etti." (A2,45)

"..... olayın içinde birde polis oldu mu muhakkak az önce dediğim gibi değiştirmeye çalışacaklar veya gizlemeye çalışacaklar ortaya çıkmasın diye ama bunda biraz kamuoyu baskısı oluşturduk diyebilirim yani ilk haberden sonra hemen üzerine gittiğimiz için yani olayın sıcaklığıyla o yüzden emniyet basını engellemekten yana olayın ortaya çıkması için veya ne bileyim polisi açığa almış durumda yani bir sıkıntı olmadı duruşmalarda."(B2,32)

Katılımcı B3 haberde amaçlarının halkın olaya karşı ilgisini çekmek olduğunu, hakimlerin gazetede ki haberlere göre değil dosyadaki delillere göre karar verdiklerini, yaptıkları haberin bu nedenle yargı kararını etkilemediğini ancak haber aşamasında edindikleri bilgileri aileler veya avukatlar ile paylaşması ile mahkemeye bir katkısı olabileceğini dile getirmiştir. Basının özellikle hak ihlali içeriyorsa, konuyu gündeme gelmesini ve uzun süre kalmasını sağladığı bu sayede mağdurların haklarının savunulmasına katkıda bulunduğu düşünülmektedir.

"...normalde hani 5-10 kişinin geldiği duruşmalara o röportajdan sonra yani salon oldukça büyük salon hınca hınç doldu, dışarıdaki bir sürü insan oldu"(B1,40)

"...[basın] adli sürece etki etmiyordur ama kamuoyunu etkiliyordur diye düşünüyorum ben. Mesela hakim bu haber yayınlandı diye veya bu konuyla ilgili haber çıktı diye kararını değiştirmez diye düşünüyorum ama kamuoyu bu konuda bir beklentiye girebilir. Ya işte çocuklara az ceza çıktı yetişkinler beraat etti falan gibi sonuç çıktığında kamoyu ya işte daha yüksek ceza beklerken daha az olması kamuoyunu mutsuz ediyordur herhalde..."(S3,39)

".....[olaylara] vatandaşın daha çok ilgi göstermesini sağlayabilirsiniz.Ama hakim profesyonel bir hakimse ne kadar etkileyebilir. Yani hakim elindeki delillere bakar. Benim düşüncem bu şekilde yani veya hani şey olur gazeteci bir delil bulur bunu atıyorum aileye söyler, avukatlarına söyler onlar hakime iletir. Biz mesela duruşmada bir kelime bile etmiyoruz yani ben ne kadar ne deyip değiştirebilirim. Hani yazarak yani hakimın baktığı gazete haberi değildir ki hakimın baktığı delillerdir, ifadelerdir, savunmalardır hani adli süreci değiştirme değilde halkın daha çok ilgisini çekme veya dediğim gibi hedef gösterme bu tip durumlarda yapılan bu şekilde etkileyebilir."(B3,31)

".. [davaya bakan] hakim gazeteyi okur olayın bu boyutu da varmış diyebilir. Bazı hakimler gazete haberine bakarak soru hazırladı, bilemezsiniz yani hani o daha çok hakim açısından bakılacak bir şey ama değiştirmeli mi değiştirmemeli şöyle yani olaydaki en büyük şey ne delil, yani bakarak yapılabilir, gazete bir delil içeriyorsa yapabilir tabi ama o olayına göre değişir..."(B3,31)

Katılımcıların bu konu ile ilişkili soruları yanıtlarken kaygı yaşadıkları, yanıt vermeye çekindikleri gözlemlendi. Mahkemenin basın tarafından etkilendiğini söylemek istemediler. Sözleri ile mahkemeleri veya hakimleri suçlayacakları gibi bir algının oluşmasından endişe ettikleri gözlemlendi.

Bu konuda elde edilen bulgulara göre katılımcılar medyanın mağdurların haklarını kamuoyu oluşturma gücünden yararlanarak savunduğunu ifade etmektedirler. Örneği, olay1 de Ayşe Arman'ın konuyu ele almasıyla birlikte

davanın uzun süre gündemde kaldığını, kamuoyu baskısının mahkeme sürecinde hissedildiğini dile getirmişlerdir.

"[Olay1 'de] Ayşe Arman bir yazdı, röportaj. Oo kıyamet koıtu, siz böyle çocuğu işte çocuk istismarcısını nasıl salarsınız, Saadet Öğretmen yıldızlaştı yahutta böyle bir sürü şey oldu..."(A1,49)

"..... öğretmenin hem BİMER'e şikayetleri hem de Ayşe Arman'la yaptığı röportaj, röportaj sonrasında kamuoyu oluşması ve bu oluşan kamuoyu duruşma öncesi bu kamuoyu baskısından dolayı o duruşmalara normalde hani 5-10 kişinin geldiği duruşmalara o röportajdan sonra yani salon oldukça büyük salon hınca hınç doldu, dışarıdaki bir sürü insan oldu o ilk duruşma sonrasında o röportajdan sonraki duruşma sonrasında mahkeme başkanı mahkeme heyeti Adil Hoca'nın tutuklanmasına karar verdi."(B1,40)

Katılımcı A2 olay 2'nin medyanın desteği ile ülkenin gündemini uzun süre meşgul etmesinin yanı sıra kadınlara yönelik gerçekleşen benzer olaylar ile bir arada anılarak toplumsal desteğin sağlanmaya çalışıldığını ifade etmiştir. Bu yolla kamuoyu oluşturulduğunu ve mahkeme sürecinin takip edildiğini dile getirmiştir.

"[Olay 2] 111 gün boyunca sürekli yayın yapıldı, dayakçı polis dayakçı polis, dayakçı polis. Olayda da dayak atıldı mı? bir izde yok yani öyle bir şeyde yok o farklı bir boyuttu yani medya o dönemlerde artık istanbulda otobüslerde bayanların şortuna karışıldı giyimine karışıldı eteğine karışıldı karşı taraf toplumsal destek almak amacıyla zaten medya o dönemlerde bu konuklarda baya bir tiraj yaptı halk sürekli okudu yani son derece basit adil bir olay Türkiye'nin gündemini işgal etti." (A2,45)

3.2.2.3.1.1 Düşünce ve ifade özgürlüğü = basın özgürlüğü

Basının hak savunuculuğu açısından elverişli bir araç olması ancak düşünce ve ifade özgürlüğünün sağlanması ile mümkündür. Düşünce, açıklandığı zaman hukukun alanına girdiğinden dolayı düşünce değil düşünceyi açıklama özgürlüğünden bahsedilebilir. Ancak düşünce özgürlüğünün tam olarak gerçekleşebilmesi için düşünceyi açıklayabilmesinin dışında düşünceyi oluşturabilmesi de gereklidir. Düşünce özgürlüğü sadece kişisel bilgi, kanaat ve düşünceyi açıklama değil aynı zamanda bunların propagandasını yapmayı da

kapsamaktadır. O halde özellikle demokratik toplumlarda düşünce özgürlüğü politik iradenin oluşmasının da bir enstürmanıdır. Ancak bunu yerine getirirken başkalarının özgürlüğüne iyi niyetine, şerefine ve inançlarına saldırı niteliği taşımamalıdır. Hukukun bu aşamadaki rolü düşüncenin açıklanması özgürlüğünü önleyici olmaktan ziyade meydana gelen ihlalleri çabuk ve etkili şekilde bastırmak ve özgürlüğü kötüye kullananları sorumlu tutmak olmalıdır (Tokgöz 1994).

İfade özgürlüğü insanların düşünme, inanma, tutum ve duygularını barışçıl yollarla rahatça ifade edebilmesi anlamına gelmektedir (Erdoğan 2011). İfade özgürlüğüne dair Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. maddesi şu şekilde düzenlenmiştir: 'Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak, kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ülke sınırları gözetilmeksizin, kanaat özgürlüğünü, haber ve görüş alma ve de verme özgürlüğünü de kapsar. Bu madde, devletlerin radyo, televizyon ve sinema işletmelerini bir izin rejimine tabi tutmalarına engel değildir.

Görev ve sorumluluklar da yükleyen bu özgürlüklerin kullanılması, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplumda ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, gizli bilgilerin yayılmasının önlenmesi veya yargı erkinin yetki ve tarafsızlığının güvence altına alınması için gerekli olan bazı formaliteler, koşullar, sınırlamalar veya yaptırımlara tabi tutulabilir.

Basın özgürlüğü düşüncenin açıklanması özgürlüğünün ifadesidir. Anayasası'nın 22. maddesine göre haberleşme hürriyetine sahiptir. Ancak özgürlüğün sınırlanabileceği istisnai hallerin kanun ile belirlenebileceği ifade edilmiştir. 28. maddesi de basının hür ve sansür edilemeyeceğini devlet güvencesine alırken "devletin iç ve dış güvenliğine yönelik tehdit içeren, suça sevk eden nitelikte olan veya devletin gizli bilgilerine dair yapılan yayının engelleyebileceği" ifade edilmiştir. 141. maddesinde mahkemelerde duruşmaların herkese açık olduğunu ancak gerekli durumlarda bir kısmının veya tamamının kapalı yapılabileceği hükmü bulunmaktadır.

Basın mensupları, haber kaynaklarına ulaşabildiklerini ve elde ettikleri bilgileri haberlerinde herhangi bir kısıtlamaya maruz kalmaksızın aktarabildiklerini ifade

etmişlerdir. Duruşmaların basına açık yapılmasını basın özgürlüğünü destekleyen bir uygulama olarak görmektedirler. Görevlerini yerine getirirken herhangi bir engel ile karşılaşmadıklarını vurgulamaktadırlar.

"..... duruşmalar herkese açık.... [muhabirler]duruşmalara girip not alabilirler.Hiçbir sıkıntı yok,bütün duruşmalar herkese açık basına bilgi verip vermemen elinde değil ki çünkü istediği dosyaya istediği şekilde ulaşabiliyor zaten. Sen bilgi versende ulaşabiliyor vermesen de ulaşabiliyor" (A2,45)

" Bayraklı Adliyesinde devam eden, başlayan ve devam eden her duruşmayı takip edebiliyoruz, istediğimiz duruşmaya girip çıkabiliyoruz basın mensubu olarak. Ancak eğer gizli oturum, basına kapalı daha doğrusu seyirciye kapalı bir oturum değilse zaman zaman oluyor ... çocuklara yönelik çok yani insanlık dışı,hayvani cinsel tacizler oluyor, cinsel istismarlar oluyor orda hem mağdurenin kendini daha rahat ifade etmesi hemde bu olayın basına yansımaması için bazen kapalı oturumlar oluyor ona giremiyoruz ama onun haricinde yani şu ana kadar ya bu dediğim olay 3 yıldır burdayım binden fazla duruşmaya girmişim, davaya girmişimdir bir kere oldu sadece basına da değil yani seyirciye kapalı sadece orda[duruşmada] taraflar oluyor birde mahkeme heyeti oluyor "(B1,40)

"[mahkemeleri izlemek] sıkıntı olmuyor, basına açık. Şöyle şimdi mesela duruşmaları takip ediyoruz, şöyle oluyor zaten duruşmadan ses kaydı falan yasak onlar suç teşkil ediyor, ses kaydı ve görüntü zaten yasak. Duruşmalarda zaten biz not alıyoruz ya da önümüzde bilgisayar açık, bilgisiyara izin veriyorsa hakim bilgisayara not alıyoruz, ben bazen hani hızlı olması açısından telefona not alıyorum hemen ordan hani internete atıyorum, şeye whatsapp'a atıyorum, öyle oluyor, yani hızlı olmak gerekiyor tabi. Duruşmalarda bilgi alma açısından sıkıntı olmuyor, yani takip edebiliyoruz, not alabiliyoruz o yüzden bir sıkıntı yok." (B3,31)

"... duruşmalar açık, basın yayın yasağı yok, o yüzden benim, bizim burda izin almamızı gerektirecek bir şey yok...."(B3,31)

Basın mensuplarının, "soruşturmanın gizliliği" esasına dayanan adli sınırları kabullendikleri ve bu sınırlar içerisinde çalıştıkları sürece basın özgürlüğünden yararlandıklarını düşündükleri belirlenmiştir. Soruşturmaya egemen olan ilkeler;

soruşturmanın kamusalılığı, gizliliği, yazılılığı ve adil yargılanma ilkesine uygun yürütülmesidir (Sevük 2011). Suçu işlediğine dair delillerin araştırıldığı soruşturma evresinde gizlilik ilkesi geçerlidir. Maddi gerçeğe ulaşma konusunda önemli bir aşama olan soruşturma evresinde masumiyet karinesi ve adil yargılanma içinde gereklidir (Özbek ve ark. 2012). Adli vaka henüz soruşturma aşamasında olduğunda basına bilgi verilmesi ve basının bu bilgiyi paylaşması yasalarca suç teşkil etmektedir. Soruşturmanın gizliliği ile ilgili olarak 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun 8/1-e’de “bir kişi hakkında kesinleşmiş bir yargı kararı olmadıkça o kişi suçlu olarak ilan edilemez ve yargılama süreci boyunca haber niteliği taşıması durumu haricinde yargılama sürecini ve yargının tarafsızlığını etkileyecek nitelikte haber yapılamaz” denmektedir.

CMK’nun 157/1 maddesine göre “Kanunun başka hüküm koyduğu haller saklı kalmak ve savunma haklarına zarar vermemek koşuluyla soruşturma evresindeki usul işlemleri gizlidir”. TCK’nın 285/1 maddesine göre “soruşturmanın gizliliğini alenen ihlal eden kişi bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ancak, soruşturma aşamasında alınan ve kanun hükmü gereğince gizli tutulması gereken kararların ve bunların gereği olarak yapılan işlemlerin gizliliğinin ihlali açısından aleniyetin gerçekleşmesi aranmaz.” denmektedir. Genel bulgu katılımcıların bu bilgi ile hareket ederek soruşturma aşamasında bilgi almakta ve bu bilgiyi paylaşmaları sonucunda karşılaştıkları yasal yaptırımların farkında olduklarıdır.

".... eğer gizli yürütülen bir soruşturma değilse [bilgi almak] biraz daha kolay olur ama gizli yürütülen bir şeyse gerek emniyette gerekse savcılıkta çok zorluk yaşıyoruz. Savcılar özellikle haklı olarak yani hani soruşturmanın selayeti açısından bilgi vermiyor, yani bilgi vermemesi de gayet normal. Bizim için asıl şey, bilgiye ulaşmanın kolaylığı iddianame hazırlanıp mahkeme tarafından kabul edilmesinden sonra başlıyor çünkü iddianame hazırlığı mahkeme tarafından kabul edildikten sonra artık kamuoyuna mal oluyor o aşamadan sonra iddianameye ulaştıktan sonra iddianamedeki suçlamalara, detaylara falan bakıyorsunuz asıl bilgiye o zaman ulaşıyorsunuz ve davada başladıktan sonra ilk duruşmadan itibaren savunmalarla beraber şey yok özellikle dava sürecinde bilgiye ulaşmada sıkıntı yok çünkü birebir takip ediyorsunuz zaten ama soruşturma aşamasında

bilgiye ulaşmakta zorlanabiliyorsunuz her bilgiye ulaşamıyorsunuz zaten detaylı ve sınırlı bilgiye ulaşıyorsunuz."(B1,40)

"[mağdur çocuğun]babası diyor ki ben bunun basına çıkmasını istiyorum, mesela bazı cinsel taciz olaylarında yayın yasağı var, biz onu yazarsak suç, yayınlarsak suç ama burada bir yayın yasağı yok, kamuya mal olmuş bir olay." (B3,31)

3.2.2.3.2. Hak ihlalleri

Hak kavramını, yasalarca güvence altına alınmış ve hak sahibinin isteğine bağlı olarak faydalandığı durumlar olarak tanımlamak mümkündür (Öztañ 1998). Hukuken hak sahipleri kendilerine tanınan haklarını arama özgürlüğüne sahiptirler (Akin 1974). Sahip olunan hakkın kullanımının engellenmesine ise hak ihlali denmektedir. İnsanların kişisel bilgilerinin haberleri olmadan paylaşılması, toplum tarafından yaşanan olay nedeni ile gerek kendilerinin gerekse ailelerinin etiketlenmesi, yargılama devam ederken sanıkların suçlu ilan edilmeleri ve adil yargılanma ve savunma haklarına müdahale edilmesi tarafların hak ihlaline uğramalarına neden olabilmektedir.

3.2.2.3.2.1 Kişisel verilerin gizliliği

Basın mensupları ile yapılan görüşmelerde, kişisel verilerin gizliliği, mağdurların ve şüphelilerin mağduriyeti konularına önem verildiği görülmüştür. Adli vakanın haberleştirilmesi sürecinde, ilgi çekici olmasının dışında, mağdurlarının ve şüphelilerinin mahremiyetine özen gösterilmesi gerektiği katılımcılar tarafından vurgulanmıştır. Ayrıca yaşanan olayın toplumda infial yaratacak düzeyde detaylandırılmasının doğru olmadığını, genel ahlak kurallarının yanı sıra meslek etiğine de aykırı olduğunu ifade etmişlerdir.

".... özellikle bu tür cinayet davalarında, mesela geçen sene miydi ondan önceki sene miydi hatırlamıyorum baltayla anneannesini öldüren bir tane sanık vardı bunu kalkıp detaylı anlatmamanız gerekiyor... bazı arkadaşlar bunun tam tersini yapıyorlar.Haberi biraz daha ilginç hale getirmek, biraz daha albenisini yükseltmek için böyle şeyler yapıyorlar ama ben bu tür

şeylerde albenisi olmasın ya tamam kamuyu bilgilendirelim ama albenisi olmasın,haber amacına ulaşsın kamuoyunu bilgilendirelim yine eksik bilgi vermeyelim ama bu kadar detaya inmeninde bir şeyi olduğunu düşünmüyorum." (B1,40)

" [haberde] mahkemede edindiğim bilgileri detaylandırmadan çocukların isimlerini dahi vermeden yazdım." (B1,40)

"...[Olay 2].. Kıyafetlen miyafetlen bu olayın uzaktan yakından alakası yok karşı taraf toplumsal desteği arkasına almak amacıyla adli bir olayı böyle medyatik bir olay haline getirdiler....." (A2,45)

"... bu tür davalarda etik olarak olayı çok detaylandırmıyoruz, buna çok dikkat ediyoruz, mağdureler çocuksa hiçbir şekilde bakın hiçbir şekilde isimlerini dahi yazmıyoruz. Kapatmayı bırak isimlerini dahi yazmıyoruz, ifadelerinde zaten uzmanlar eşliğinde alınıyor ifadeleri, ifadelerine minimum seviyede yer veriyoruz, onları incitecek onların toplum nezninde, bu çocuklar yarın öbür gün büyüyecekler yani büyüdüklerinde isimlerini gördüklerinde ya da bir şey olduklarında ikinci bir darbe yemesinler diye isimlerini kapatıyoruz. Sanık eğer tutukluysa özellikle yine öğretmen olduğu için mesleğini vurguluyoruz, yaptığı görev çünkü çok kutsal bir görev, tutuksuzsa ismini kaptıyoruz, kodluyoruz, eğer tutukluysa isimlerini açıyoruz yani bu tür şeylere dikkat ediyoruz mutlaka en önemlisi biz bu tür davalarda toplumun dejenere olmaması için etik olarak bazı şeyleri ben şahsen yazmak istemiyorum yani gizlemek anlamında söylemiyorum sadece işlenmiş bir cinayetin ya da iğrenç bir şeyi çok detaylandırmanın bir manası olduğunu düşünmüyorum özellikle çocuklar özelinde." (B1,40)

".... bu tür davalarda bir gazeteci olarak bir baba olarak, bir anne olarak, bir insan olarak haberlere yaklaşmak gerekiyor biraz daha empati yapmak gerekiyor, yargısız infaz yerine yani sonuç olarak bir basın mensubu hakim ya da savcı değil tamam bir tavrımız olacaktır mutlak ama yargılama sonunda ne karar verilirse verilsin bütün insanlar gibi basın mensublarında saygı gösterir ama yargılamayı etkileyecek ufacık bir haber sizin belki o haber size bir tık getirecektir, siz belki bir adım öne getirecektir, belki müdürünüz tarafından takdir edileceksiniz ama o yaptığınız haber eğer

sanığın ceza almasını bir nebze katkı sağlarsa herhalde o gazetecinin vicdanen çok rahat olmaması gerekiyor." (B1,40)

"...haberi yaptığımızda önce haberi yaptığımız kişilerin toplumdaki gelebilecek baskısı, onların görebileceği zararlardan dolayı onları korumaya çalışıyoruz. Size böyle bir zarar gelebilir diyoruz, isminizi açık yazalım mı veya görüntülerde yüzünüzü buzlayabiliriz, fotoğrafınızı açık vermeyebiliriz tarzında daima haberi yaptığımız kişiyi korumaya yönelik toplumdaki ve karşı taraftaki, suçlanan tarafında olayın herhangi bir iftira durumu olabileceği gibi karşı tarafında görüşünü alıyoruz hiçbir zaman tek taraflı vermiyoruz. Karşı taraf açıklama yapmak istemezse o kendi problemi suçsuzluğunu kendisi kanıtlamak zorunda." (B2,32)

Yaşam, sağlık, özgürlükler, şeref ve haysiyet, özel yaşam, isim, resim, his yaşamı gibi kişisel varlıklar üzerindeki haklar, kişilik hakkını ifade etmektedir. Kişinin onur ve saygınlığını toplum içinde ortadan kaldıran saldırılar "kişilik hakkına" saldırı olarak kabul edilmektedir. Kişilik haklarının korunması ile iletişim özgürlüğü hakkı çerçevesinde gazeteciler için güvence sayılan "özgürlükler" zedelenmemeli ve "haklar" korunmalıdır. Denetim, eleştiri, uyarma ve gerçekleri açıklama, tartışmalar açma, basının en doğal ve vazgeçilmez görevidir. Basının sahip olduğu bu özgürlük tartışmasız sınırsız değildir. Kişisel onur ve saygınlığa zarar verilmemesi gerekir (İlkiz ve Günaydın 2006).

Katılımcı gazeteciler yaptıkları haberlerde kişilik hakları konusunda hassas davrandıklarını, ifade etmişlerdir.

"Dava açıldığı zaman aslında hiç kimsenin bilgisi yoktu bununla ilgili olarak o davada özellikle dikkatimizi çeken şeydi, yani türk toplumunda aile kavramı çok önemlidir cinsel taciz olaylarında görürüz ki gerçekten şey olduğu zaman, cinsel tacize inanma ya da gerçekte öyle bir vaka olduğu zaman, toplum o şeyi ne derler cinsel tacizde bulunan sanığı ya da şüpheliyi linç etme girişiminde oluyor yani bu toplum nezninde hem kamu oyununda hem de vicdanen linç ediyorlar aslında."(B1,40)

" ...[Olay 2'de] görüntüleri bulduktan sonra olay biraz daha aydınlandı, biraz daha iç yüzü ortaya çıktı.Orada kızların dayak yediği açık ve net görüntülerde belli tabi konuşmalar belli olsa daha çok ortaya çıkacak ama

konuşmalar belli olmadığı için sadece görüntüler üzerinden bir de her iki tarafın ifadesi üzerinden yürüdük ama dediğim gibi haber sırasında kimseyi suçlamadık her iki tarafında görüşünü verdik güvenlik kameralarını da verdik kararı halka bıraktık diyebilirim yani."(B2,32)

".....[tek taraflı haber yapmak] birini hedef göstermedirdaha suçu kanıtlanmamış daha karar çıkmamış, çok şey hedef gösterircesine yazılıyor bunlar çok riskli zaten çok hassas bir konu... adliye olaylarında önemli olan şu oluyor, siz bir nebze birilerini suçluyorsunuz aslında sonuçta yargılama var işte tutuksuz sanık olsun tutuklu sanık olsun bir yargılama yapıyorsunuz ve o esnada bir nebze birini suçluyorsunuz. Belki o duruşma sonrasında beraat edecek, genel olarak söylüyorum bunu, hedef gösterme çok yani kelimelerin gücü derler ya o çok önemli..."(B3,31)

"..[haberlerde] normalde biz her iki tarafında ismini şey yaparız kapatırız,kapatırız editörler açar sorumluluk onlardadır" (B2,32)

"..ama röportaj yaptığımızda [mağdur yada sanıklar] eğer kendileri istiyorsa sorarız onu herhangi bir sıkıntı var mı isminin açık olmasında sonuçta üniversite öğrencisi olabilir ailesi duymamış olabilir ailesi veya ne bileyim kendisi etkilenmiş olabilir veya etkilenebilecek olabilir sosyal,toplumsal baskıdan dolayı .İsteyenler de istemeyenler de oldu ama burada[olay2'de] herhangi bir sıkıntı olmadı aşırı aksine isim özellikle açık yazılmasını istediler..." (B2,32)

".....[muhabirlerin] bizim tutuksuz sanıklarda şöyle bir durumumuz var, soyisimi kapalı veriyoruz ama tutukluları açık veriyoruz. Bu zaten kamuya açık bir olay oldu bu, yani bu mesela çok ani bir gelişme olduğunda televizyonların altyazısında geçen bir olay bu, yani o yüzden kişilerden izin alma gibi değilde zaten duruşmalar açık, basın yayın yasağı yok, o yüzden benim, bizim burda izin almamızı gerektirecek bir şey yok. Bu olay duyuldu, duyulduğu andan itibaren zaten isimler zaten ."(B3,32)

Bu konudaki bir diğerk bulgu ise sosyal hizmeti zaman katılımcıların kişilerin mahremiyetlerini içeren bilgilerin medya da yer almasının ileriki süreçte ikincil mağduriyetler yaratabileceğı doğrudur.

".... kendi kişisel kanaatim mahremiyet içeren bilgilerin medyaya verilmesi taraftarı değilim."(S1,38)

" Kişinin öncelikle mahremiyeti ihlal edildiğı sürece bu haberin yapılması etik değil.Kişiyi etkiliyor illaki.Mahremiyetinin başkaları tarafından bilinmemesi daha iyi olur diye düşünüyorum."(S1,38)

"[yayınlanan haber] bir tarafa olumlu katkı sunuyorken bir tarafa da olumsuz katkı sunuyordur ama genelde olumsuz etkiler diye düşünüyorum ben. Yani bir insanın isteğı olmadan haberlere çıkması güzel bir şey değil ve birde bunu yanlış olarak aksettirildiğini düşündüğümüzde daha da olumsuz bir süreç oluyor."(S3,39)

"[tarafların] kimlik bilgileri, gizliliğı, mahremiyeti konusunda biraz daha dikkat edilirse daha iyi olacağını düşünüyorum."(S2,35)

" ...kişisel verilerin paylaşılması olumsuz etkiliyor ben öyle düşünüyorum. Şöyle ki insanlar kendi bilgileri izinleri dışında haber olmaları olumsuz bir şey sonuçta hiçbirimiz medyatik ünlü falan değiliz her gün gazetelere çıkacak insanlar değiliz bir habere konu olmak insanlar için güzel bir şey değil herhalde.." (S3,39)

3.2.2.3.2.2 Etiketleme

Etiketleme kişiyi toplumda genel olarak kabul edilen kabullere ve zamanla yerleşmiş kültürel normlara uymadığı için onaylamamak ve itibarsızlaştırmak anlamına gelmekle birlikte bu kurallara uymadığı düşünülen kişinin toplumsal hayattan dışlanması ile son bulur. Toplumsal itibarını kaybetmesi ile birlikte bireyin diğerk insanlardan farklı olarak değersiz bir bireye dönüştürülmesi sürecidir. Adli olayların medyada yer alırken tarafların yaşadıkları olayların detaylandırılması ve kişisel verilerinin paylaşılmasının o bireyi ve ailesinin etiketleyeceği ve toplumda tekrar zarar görebileceğı yönünde bulgulara ulaşılmıştır.

"...[sanığında]bununda çocukları var ailesine karşı sosyal medyada bir linç girişimi işte yobaz polisin çocukları, baban yobaz, baban dayakçı, baban psikopat şeklinde çocuklarına sosyal medyadan böyle mesajlar gönderdiler.Tabiki aileside etkilendi nerdeyse müvekkilimin açık ev adres bile yazılacaktı yani teröristlere bile adil suçlara bile gösterilen dikkat benim müvekkilime gösterilmedi...."(A2,45)

"...[mağdur çocukların] isimlerini kapatmayı bırak isimlerini dahi yazmıyoruz, ifadelerinde zaten uzmanlar eşliğinde alınıyor ifadeleri, ifadelerine minimum seviyede yer veriyoruz, onları incitecek onların toplum nezninde bu çocuklar yarın öbür gün büyüyecekler yani büyüdüklerinde isimlerini gördüklerinde ya da bir şey olduklarında ikinci bir darbe yemesinler diye isimlerini kapatıyoruz.."(B1,40)

".. çocukların sadece olaydan dolayı değil medyaya yansımaları ve bu olayın tartışılır hale gelmesinden dolayı bedensel ve ruhsal olarak sıkıntıya düştüğüne dair raporlar verildi, yoksa cinsel saldırıya yönelik bir emare olmadı."(A1,49)

3.2.2.3.2.3 Sanık avukatlarının hakları

Hukuk devleti, faaliyetlerinde hukuk kurallarına bağlı olan, vatandaşlarına hukuki güvenlik sağlayan devlet demektir. Bir devletin hukuk devleti olarak anılabilmesi; devletin temel organları olan yasama, yürütme ve yargının hukukla bağlı olmasıyla mümkündür (www.anayasa.gen.tr/hukukdevleti.htm, 2019). Ancak bu şekilde vatandaşların hukuki güvenliği sağlanmış olur. Adaletle ulaşmak için organlarını harekete geçiren devlet; sanığın yargılanma sürecinde **adil yargılanma hakkının ihlal edilmesini** önlemekle yükümlüdür. Savunma hakkı, AİHS'ye göre; adil yargılanma hakkının bir unsurudur. Görüşmelerde öne çıkan bulgular arasında sanık avukatı olarak görev yapan avukatın olay basında yer aldıktan sonra mahkeme sürecinde, meslek hayatında ve sosyal yaşamında birçok zorluklarla karşılaştığına yöneliktir. Bireylerin adil yargılanma hakkını kullanması için çalışan sanık avukatlarının, basın tarafından sanıkla birlikte mahkûm edildikleri ve ciddi mağduriyetler yaşadıkları katılımcı A1 tarafından şu şekilde ifade edilmiştir:

"...[yönlendirilmiş insanlar]duruşma salonunda bize hakaretler yağdırıyor, bağıyorlardı.."(A1,49)

".....[adli olayların medyada yer alması]] bu konuda mağduriyetler yaşandığını düşünüyorum yani ülkem adına hukuk adına mesela kendim baroda yönetim kurulu üyeliği yaptım aynı zamanda baronun komisyonlarında, çocuk haklarında ve kadın hakları komisyonlarında görev yaptım, hatta kadın hakları komisyonunda hemen hemen tek erkek oradaydım kadın haklarına destek olabilmek adına. Ancak şunu gördüm ki bu davanın alınması ile beraber her şey değişti bir anda yani bana karşı birlikte mücadele ettiğim arkadaşlarım tavır almaya başladılar. Benim bu komisyondan ayrılmama da önayak oldular..... "(A1,49)

"...bir avukat olarak o dönemde bu konu hakkında hiçbir fikri olmayan insanlar eşime, bana facebooktan mesajlar yağdırmaya başladılar. Siz nasıl böyle bir adamı savunuyorsunuz, işte eşime sen böyle bir adamla nasıl aynı yatağı paylaşıyorsun gibi... "(A1,49)

" [Olayın medya da yer alması ile oluşan kamuoyu baskısını] evimizde de tartışıyoruz, ve ben şey yaptım, yani bezdirildim artık, yani nerdeyse davayı artık bıraksam mı gibi şeyler oldu, eğer tecrübem el vermeseydi belki bırakırdım yani çünkü o baskıyı göğüslemek kolay bir şey değil"(A1,49)

Görüldüğü gibi basının yapmış olduğu haber kamuoyunu etkilemiş ve sanık avukatı görevi nedeni ile bir çok mağduriyet yaşamıştır.

3.2.2.3.3 Haber üretim süreci

Haberi oluşturan bilgilerin doğruluğunun araştırılması ve haber metninde bunların kesin bir dille ifade edilmesi gerekir. Kesinleşmiş bilgilere yer verilmeli, kişisel yorumlardan ve söylentilerden kaçınılmalıdır. Haber merak edilen konuya ilişkin bütün bilgileri içeren bir metindir. Haberin yalın olması, açık ve anlaşılır olması gerekir (Alemdar ve Uzun 2013). Haber yazım sürecinde adli muhabilerin duruşmaları takip ettikleri, olayın tarafları veya avukatları ile görüşmeler yaparak bilgi toplamaya çalıştıkları, edindikleri bu bilgiler ışığında haber yazımına geçtikleri bu konudaki bulgulardan bir tanesidir. Haber yazım sürecinde diğer basın organlarında görev yapan meslektaşları ile fikir alışverişinde buldukları, aralarında

çok fazla ayrılıklar olmadığı öğrenilmiştir. Bazı olaylarda taraflar ile görüşmenin süreci olumsuz etkileyeceği yada taraflara olumlu bir yansıması olmayacağı düşüncesi ile sadece adliyede edinilen bilgiler ışığında haber yapıldığı, başka herhangi bir araştırmanın yapılmadığı ise elde edilen diğer önemli bir bulgudur.

".. [dava] 3 senedir devam ediyordu. Haberleri ben yazıyordum ya da diğer arkadaşımız var ya ortak yazıyorduk çünkü aynı ajansın muhabiri olduğumuz için birlikte takip ettiğimiz zamanlarda oldu ama genelde ben takip ediyordum ve ben yazıyordum." (B1,40)

"Özellikle eğer gizli yürütülen bir soruşturma değilse [bilgi almak] biraz daha kolay olur ama gizli yürütülen bir şeyse gerek emniyette gerekse savcılıkta çok zorluk yaşıyoruz. Savcılar özellikle haklı olarak yani hani soruşturmanın selayeti açısından bilgi vermiyor, yani bilgi vermemesi de gayet normal. Bizim için asıl şey, bilgiye ulaşmanın kolaylığı iddianame hazırlanıp mahkeme tarafından kabul edilmesinden sonra başlıyor çünkü iddianame hazırlığı mahkeme tarafından kabul edildikten sonra artık kamuoyuna mal oluyor o aşamadan sonra iddianameye ulaştıktan sonra iddianamedeki suçlamalara, detaylara falan bakıyorsunuz asıl bilgiye o zaman ulaşıyorsunuz ve davada başladıktan sonra ilk duruşmadan itibaren savunmalarla beraber şey yok özellikle dava sürecinde bilgiye ulaşmada sıkıntı yok çünkü birebir takip ediyorsunuz zaten ama soruşturma aşamasında bilgiye ulaşmakta zorlanabiliyorsunuz her bilgiye ulaşamıyorsunuz zaten detaylı ve sınırlı bilgiye ulaşıyorsunuz." (B1,40)

"... kritik davalarda çıkıyorsunuz duruşmadan ayrı ayrı odalarımız yok sonuçta bu odaya geliyoruz, bu odaya geldiğimizde haberi yazmaya başlıyoruz. Zaman zaman [diğer ajanslarda çalışan adli muhabirler]birbirimize sorular soruyoruz. Bunu nasıl verelim, ne yapalım falan filan diye sorular oluyor bu kritik şeylerde, isimde açık verelim mi kapatalım mı ya da şu ifade vardı bunu nasıl kullanalım ya bunu kullanalım mı? Çok iğrenç şeyler vardı burda hani hepimizin çocukluğu var hep özdeşleşerek empati kurarak soruyoruz ama genel olarakta haber yayınlandıktan sonra resim ya da haber yayınlanmadan öncede konuştuğumuzda isim açıksa birbirimizi uyarabiliyoruz aslında." (B1,40)

Katılımcı B1 diğer ajanslarda görevli muhabirlerin haberi nasıl algılayarak yazdıkları, hangi bakış açısına dayandırdıkları konusunda bilgi sahibi olmak adına aynı olaya ilişkin haberleri takip ettiğini, merak ettiğini ifade etmiştir.

"..[muhabirler arasında] farklı bir bakış açısı var, farklı bir algı var, [haberi] hangi şekilde verdiğimizizi ya da diğer arkadaşların nasıl verdiğini merak edip bakıyoruz" (B1,40)

Haberin yazımından sonra haberlerinin tekrar gözden geçirildiği, ancak bu düzeltmelerin yazım yanlışları ile alakalı olduğu haber içeriğine yönelik önemli değişikliklerin ise yapılmadığı yönünde bulgularda bulunmuştur.

"...bizimde yanlışımız olabilir o yüzden[haberi] çok dikkatli vermek zorundayız çünkü çok ince bir konu ama dediğim gibi öyle çok büyük bir değişiklik olmadı çünkü iki tarafında görüşünü verdik nasıl yansıdıysa hem emniyet açıklama yaptı hem de kızlardan açıklama aldık röportaj yaptık ikisini de verdiğim için haberimde herhangi bir değişiklik olmadı."(B2,32)

"... bizim haber zaten üç aşamadan geçiyor. Ben yazıyorum, İzmir'de ki benden üst konumda görevli olan kişi redakte ediyor, o kişide yayınlıyor."(B3,31)

"...[haberde] ufak tefek düzeltmeler, değişiklikler oluyor ama bu daha çok atıyorum ki imla hatası olur, anlamla alakalı bir bozukluk olur onlara ilişkin oluyor onun dışında çok büyük değişiklikler yapılmadı."(B3,30)

3.2.2.3.3.1 Adli haberin özelliği

Gazetecilik eğitiminde haberleri niteliklerine göre sınıflandırıldığında genel haberler, basit haberler, karmaşık haberler ve özel konulu haberler olarak dört kümede ele alınmaktadır. Basit ve karmaşık haberlerde ölüm, hastalık, yangın, kaza, cinayet, mahkeme vs haberleridir (Tokgöz 1994). Haberde olması gereken temel öğeler zamanlılık, yakınlık, sonuç, önemlilik ve insanın ilgisini çekmesidir (Kars 2010). Bulgulara göre adli vakalarla ilgili yapılan haberler uzun süre gündemi meşgul etmiş, toplumun ilgi göstermesi ile ulusal medyada da yer almıştır.

"...[olay 2] 111 gün boyunca sürekli yayın yapıldı. Dayakçı polis, dayakçı polis, dayakçı polis. Olayda da dayak atıldı mı? bir izde yok, yani öyle bir şeyde yok ,o farklı bir boyuttu yani medya o dönemlerde artık İstanbulda otobüslerde bayanların şortuna karışıldı giyimine karışıldı eteğine karışıldı. Karşı taraf toplumsal destek almak amacıyla zaten medya o dönemlerde bu konuklarda baya bir tiraj yaptı, halk sürekli okudu, yani son derece basit adil bir olay Türkiye'nin gündemini işgal etti."(A2,45)

"Olay daha mahkemeye yansımadan basında çıkmıştı hemen her haber programında yayınlanmıştı. Ama detaylı takip etmedim. Çok ilgilenmem medyada çıkan şekli ile." (A3,53)

"Bu davada [olay1] özellikle Ayşe Arman, Hürriyet Gazetesi'nde bir tane öğretmenin şikayeti üzerine daha doğrusu onunla röportajından sonra bu davaya çok ilgi gösterildi."(B1,40)

"Habere ilk ben ulaşmadım haber gece olduğu için gece muhabir arkadaşımız yazdı. Biz gündüz kızlarla[mağdurlar] olay ortaya çıktıktan sonra röportaj yaptık. Polis adliye muhabiri olduğumuz için telsiz dinliyoruz, telsizden geçerse veya kendi istihbarat kaynaklarımızdan bize gelir böyle bir olay var biz gider bakarız. Ama genelde bütün kurumlar barış içinde olduğu için haberleşiyoruz böyle bir olay var diye hepimiz bir aynı anda gidiyoruz yani ha çok nadirdir haber vermeden özel yaptığımız aslında bu da[olayda] özel olabilecek pozisyonda çünkü baya bir ülke gündemini meşgul etti o dönem." (B2,32)

" ...bazı[adli] olaylar gerçekten ülke gündemini ilgilendirir ulusal basında yer bulmuştur bu haber gibi konuyla ilgili bazen savcılıkta açıklama yapabilir öyle de bilgilendiriliyoruz onu da zaten haberlerde dile getiriyoruz."(B2,32)

"(Olay3'ün) davasında olayın yaşandığı gün adli tıpta başka bir olay vardı ben orada [mağdurun] babasını ağlarken duydum. Oğlumun hayatını mahvettiler, karattılar ufacık oğlum gitti diyordu. Ben o cümle üzerine babayla bağlantıyı kurdum. Eğer ben o cümleyi duymasaydım orada belkide hiç olay ortaya çıkmayacaktı. Tamamen tesadüfi oldu ama bizim sayemizde sonradan suçlular ceza aldı yani. Bizim etkimiz aşırı şekilde var."(B2,32)

"Bu zaten kamuya açık bir olay oldu, yani bu mesela çok ani bir gelişme olduğunda televizyonların altyazısında geçen bir olay bu.."(B3,31)

"Olay3 ile alakalı, ilk yayın, ilk olay olduğu zaman hatırlıyorum, bültenler ilk haberleri Alperen ile açmışlardı onu hatırlıyorum. Gerçekten çok ciddi olay oldu, çok ciddi gündeme geldi."(B3,31)

Haberlerin genel özellikleri, katılımcıların görüşlerine dayanılarak ilgi çekici, tarafsız ve magazinél şeklinde 3 adet tema altında toplanmıştır.

3.2.2.3.3.1.1 İlgi çekici

İnsanın ilgisini olağandışı, heyecan, macera ve, aşk gibi konular çekmekte olup genellikle çatışma, kuşku, karışıklık konulara hakim olmaktadır. Günümüzde haberlerin insanın ilgisini çekmesi için bir çok yol kullanılmaktadır. İzleyiciyi çekmekle beraber, haberin değerini saptırma, karıştırdığı, basitleştirdiği yönünde görüşler bulunmaktadır. Olayın haber değerini belirlemede ilginçlik değil önemlilik üzerinde durmak gazetecilerin sansasyonel haberler peşinde koşmasını önleyecektir (Tokgöz 1994).

Yapılan görüşmelerde olayın insanların ilgisini çekmesi ve ülke gündemini meşgul ederek kamuya hitap etmesi nedeni ile haber değeri taşıdığını, gazetecilerin ise bu konular üzerinden haberi daha ilginç hale getirmeye çalıştıkları, bazı gazetecilerin olaya ilişkin detay vermelerinin ise rahatsızlık uyandırdığı elde edilen bulgulardandır.

"Dava açıldığı zaman aslında hiç kimsenin bilgisi yoktu bununla ilgili olarak o davada özellikle dikkatimizi çeken şeydu, yani türk toplumunda aile kavramı çok önemlidir.Cinsel taciz olaylarında görürüz cinsel tacize inanma ya da gerçekte öyle bir vaka olduğu zaman, toplum cinsel tacizde bulunan sanığı ya da şüpheliyi linç etme girişiminde oluyor yani bu toplum nezninde hem kamu oyunda hem de vicdanen de linç ediyorlar aslında." (B1,40)

"bazı arkadaşlar bunun tam tersini yapıyorlar haberi biraz daha ilginç hale getirmek, biraz daha albenisini yükseltmek için böyle şeyler yapıyorlar ama ben bu tür şeylerde albenisi olmasın ya tamam kamuyu bilgilendirelim ama albenisi olmasın ya şey olsun hani haber amacına ulaşsın kamuoyunu

bilgilendirelim yine eksik bilgi vermeyelim ama bu kadar detaya inmeninde bir şeyi olduğunu düşünmüyorum." (B1,40)

"kız çocukları var ve bir öğretmen ve öğretmen-öğrenci ilişkisi hepimizin ilgi odağı onun için toplumda bir şeyi vardı bunun bir karşılığı vardı da." (B1,40)

"çünkü haber patlıcak belli yani işin içinde polis var polis olduğu için emniyet gizlemeye çalışacak veya olayın seyrini değiştirecek daha farklı kızların üstüne atacak falan filan gibi.." (B2,32)

"... yani hakimin baktığı gazete haberi değildir ki hakimin baktığı delillerdir, ifadelerdir, savunmalardır hani adli süreci değiştirme değilde halkın daha çok ilgisini çekme veya dediğim gibi hedef gösterme bu tip durumlarda yapılan bu şekilde etkileyebilir, benim kanaatim." (B3,31)

"Gözlemediğim kadarıyla biraz da gazetecilerin amacı sansasyonel haber yapmak.Bunu da sansasyonel olarak medyaya yansıtılar"(S1,38)

3.2.2.3.3.1.2 Tarafsız

Haberin nesnel olması belli bir görüşe verilen süre ve alan kadar diğer bir görüşe de süre ve alan verilmesi olarak düşünülmektedir (Kars 2010). Yapılan görüşmelerde katılımcı gazetecilerin olayın taraflarına söz hakkı tanıdıkları ancak olayların özelinde bunun gerçekleşmediği, genellikle tek taraf ile görüşme yapıldığı, haberleri yazarken resmi belgelere dayanarak yazmaya önem verdikleri, tek taraflı söylemlerden, yönlendirme yapmaktan kaçındıkları bulgusuna ulaşılmıştır.

"Evet yani şu an sonuç olarak suçlama varsa tek taraflı olmaz iki taraflıdır bir suçlayan vardır bir de suçlanan vardır şimdi siz sadece suçlayana ya da suçlanana dinlerseniz herkes kendi doğrusunu söyler size ya da sizi yönlendirmeye çalışır bunun için o süreçte biz hiç bir şekilde şey yapmadık yani daha çok davada görülen savcının verdiği mutala, sanığın yaptığı savunma, avukatların savunmaları ondan sonra İzmir Barosundan katılımlar olmuştu mesela katılım olarak gelmişlerdi çok sayıda avukat onların savunmalarını, mağdurelerin ifadelerini falan biz elimizden

geldiğinde mahkemede, duruşma anında, oturumda ne konuşuluyorsa onu kamuoyuna aktarmaya çalıştık."(B1,40)

".....mağdureler var, mağdureler kız çocukları, kız çocukları ile hiçbir şekilde iletişime geçme çabamız olmadı ufacak yani hani ondan sonra aileleri de çok fazla zaten konuşmak istemiyorlardı zaten şey Adil Hoca zaten tutukluydu, tahliye olduktan sonra zaten yaşlı falandı tahliye olduktan sonra da şey yapamadık hiç bir şekilde görüşmedik. Mağdurelerle ya da atıyorum işte Saadet Öğretmen denilen arkadaşla ya da Adil Hoca'yla Adil Hoca tahliye olduktan sonra bire bir görüşsem ve onla röportaj gerçekten yönlendirmiş oluyorsun o şeyi mahkemeyi ya da toplumu yönlendirmiş oluyorsunuz." (B1,40)

"Evet yani şu an sonuç olarak suçlama varsa tek taraflı olmaz iki taraflıdır bir suçlayan vardır bir de suçlanan vardır şimdi siz sadece suçlayana ya da suçlanana dinlerseniz herkes kendi doğrusunu söyler size ya da sizi yönlendirmeye çalışır bunun için o süreçte biz hiç bir şekilde şey yapmadık yani daha çok davada görülen savcının verdiği mutala, sanığın yaptığı savunma, avukatların savunmaları ondan sonra İzmir Barosundan katılımlar olmuştu mesela katılım olarak gelmişlerdi çok sayıda avukat onların savunmalarını, mağdurelerin ifadelerini falan biz elimizden geldiğinde mahkemede, duruşma anında, oturumda ne konuşuluyorsa onu kamuoyuna aktarmaya çalıştık"(B1,40)

Ancak katılımcıların haberlerinde görüşme yaptıkları kişilerin söylemlerine yer verdikleri, röportaj yaptıkları, diğer tarafa ilişkin ise mahkemedeki verilere göre bilgi aktardıkları yaptıkları haberler incelendiğinde anlaşılmıştır.

".... Polisle görüşmedik görüşemiyoruz da çünkü memur olduğu için açıklama yapma yetkisi yok olsa da yapmaz ama belki yapabilirdi yani bu olayda bir iftira olabilir diye ama dediğim gibi mahkemede söylediklerini birebir geçirdik haberde. Mağdurlarla duruşma başlamadan önce duruşmalardan önce ve sonra görüşüyorduk yani sürekli." (B2,32)

"...haberi yaptığımızda önce haberi yaptığımız kişilerin toplumdaki gelebilecek baskısı ne bileyim onların görebileceği zararlardan dolayı onları korumaya çalışıyoruz yani size böyle bir zarar gelebilir diyoruz isminizi açık

yazalım mı veya ne bileyim görüntülerde yüzünüzü buzlayabiliriz fotoğrafınızı açık vermeyebiliriz tarzında daima haberi yaptığımız kişiyi korumaya yönelik toplumdaki ve karşı taraftaki suçlanan tarafında olayın herhangi bir iftira durumu olabileceği gibi karşı tarafında görüşünü alıyoruz hiçbir zaman tek taraflı vermiyoruz" (B2,32)

Katılımcı SHU'lar basının nesnel olmadığını düşünmekte olup katılımcı avukatlar ise karşılaştıkları olaylarda basının nesnel davranmadığını gözlemlediklerini aktarmışlardır.

"Gözlemlediğim kadarıyla biraz da gazetecilerin amacı sansasyonel haber yapmak.Bunu da sansasyonel olarak medyaya yansıtıyorlar.Objektif bir şekilde işin özünü açıklamadan sadece sonuç odaklı bir değerlendirme yapıyorlar.Olayın nedenleriyle, aslında çocukların neden orda olduklarıyla yada suç maduru olduklarıyla değil olayın nasıl sonuçlandığıyla ilgileniyorlar."(S1,38)

"Sosyal hizmet etiği çerçevesinde öncelikli olarak kişinin onayı alınmalı en azından kişiye böyle böyle bir haber yapılmış sizde bu konuda tarafsız siz nasıl olduğunu birde sizden dinleyelim gibi bir durum yapılması gerekir. Kişinin kişilere söz hakkı verilmeli diye düşünüyorum." (S3,39)

"... bugüne kadar hiç kapımızı çalan olmadı sanık ile ilgili hiç bilgi almak isteyen olmadı.."(A1,49)

"Medya açısından çok başarılı, Amerika'ya da çok şaşıyorum, bir çok şeyi ben Amerika'dan esinleniyorum, onların yargı sistemlerimden ya daha Adil Hoca yargılanırken ödül verdiler, ya beraat etseydi...."(A1,49)

"...yer alabilir bunu ben biliyordum ama ben hep şunu gördüm daha önceki arkadaşlarımızda bana bir şey soruyorsa Ayşe Arman'a da bir şey soruyordur, karşılıklı bir müzakere vardır yani görüş diye bir şey vardır yani insanlara sadece tek taraflı olarak medyada ben bunun çok örneğini görmedim açıkçası. Cevap hakkı vardır yani, söz hakkı vardır ama bunda olmadı yani."(A1,49)

"Tarafsız olmaları mümkün değil, iyice araştırmadan irdelemeden, yargılamak, taraflar için olumsuzluklar ortaya çıkarır, insanların ailelerine

kadar etki eden bir durum. Bence tarafsız değiller ve araştırma yapmıyorlar."(A3,53)

Katılımcı gazetecilerin bir tanesinin takip ettiği olaylarda taraflara ilişkin kişisel görüşleri olduğu yapılan görüşmede anlaşılmış olup bu görüşlerini haber yazımında yansıtmadığı yayımlanan haberleri incelendiğinde anlaşılmıştır.

"... beni çok üzdü ve yıprattı yani çok zor bir, benim için bile hani dış kapının mandalırım yani sonuçta bakıldığında ama benim için bile çok üzücü ve yıpratıcı oldu. Elimden geldiğince aileye yardımcı olmaya çalıştım."(B3,31)

"...tabi habercilik ve tarafsızlık durumu var mutlaka ama tabi bu tip bir durumda, tamam hani davaları takip, duruşmaları takip ederken karşı tarafın yani failin söylediklerini de yazıyorsunuz ama bu tip durumda empati yaptığınızda ailenin durumuna kendinizi yani onun yerine o ailenin yerine koyduğunuzda kahroluyorsunuz o yüzden çok üzücü ve yıpratıcı tabi aklımda kalanlar."(B3,31)

"Ben aile ile yakınlık kurdum, aile ile böyle çok hani sıcak, yakın, samimi bir ilişkimiz oldu, bir muhabbetimiz oldu. Tabi onlardan ben sürekli Alperen'I dinliyorum, onlar anlattıkça ben çok üzüliyorum, diyorum ki ben bu kadar üzüliyorsam onlar kim bilir ne kadar üzüliyordur diye düşünüyorum,,"(B3,31)

"Hem de yani hiç bir şekilde aileyi üzecek hiçbir şey yapmak istemem, yanlış bir şey hiç yasmak istemiyorum yani ben şöyle söyleyeyim bu dava bitsin üzerinden yıllar geçsin ben yine Alperen'in ailesi ile görüşürüm. Ben hani şeyde de yılbaşında, bayramlarda hani öyle bir ilişkimiz oldu, öyle sürekli görüştüğümüz bir aile oldu benim için. Yani o konuda dikkat ediyorum çok" (B3,31)

Bu konudaki bulgulardan bir diğeri ise katılımcı gazetecilerin ikisinin taraflara yakınlık duymadığı ancak tarafların anlatımlarından haklı veya haksız olduklarına ilişkin kişisel görüşlerinin olduğudur. Yaptıkları haberler incelendiğinde kişisel görüşlerine yer vermedikleri anlaşılmıştır.

"Yakınlık demeyelim de Adil Hocanın bahsedilen suçları tam olarak işlediğini düşünmüyorum." (B1,40)

"...olay hakkında ya kızların biraz show yaptığını düşünüyorum ben ismim açıklanmayacak dimi (gülüyor) sonra kızlar saldırmam bana.Ya bu kızların biraz show yaptığını düşünüyorum tamam suçlu polis suçlu olabilir bırakın polis olmayı normal bir vatandaş olarak da kadınlara vurmaya hakkı yok dövmeye yani hakkı yok uyarabilir ne biliyim daha farklı konuşabilir ha ben kızlarında masum olduğuna inanmıyorum tamam burada polis suçludur ama tek suçlu değildir. Benim davalarda gözlemlediğim o hâla her davada biz takip ettiğimiz içinde olabilir basın takip ediyor diye hala show amaçlı savunma yapıyorlar diyebilirim yani."(B2,32)

"Yoo herhangi bir yakınlığım olmadı yani kendi kişisel düşüncemi soruyorsan eğer ben her iki tarafında masum olduğuna inanmıyorum ama özellikle kızların masum olduğuna inanmıyorum." (B2,32)

3.2.2.3.3.1.3 Magazinel

Magazin kelimesi arapça mahzen kelimesinin çoğulu olup, zamanla çeşitli malların sergilendiği dükkan yerine çeşitli bilgilerin sergilendiği bir süreli yayın, dergi anlamında kullanılmıştır (Alemdar ve Uzun 2013). Magazin gazeteciliği insanları eğlendirirken bilgilendirmeyi amaçlamaktadır. İnsanların ilgisini çekmek ve daha fazla satış yapabilmek için halka yönelik yapılan uygulamalardır (Tokgöz 1994). Bu konudaki önemli bulgu yapılan haberlerin insanların ilgisini çekmek için olayın özünden koparak bazı kişileri ön plana çıkararak sansasyonel olmasını sağlayan gazeteciler olduğunu düşünen katılımcıların olmasıdır.

" Ayşe Arman bir yazdı, röportaj. Oo kıyamet koptu, siz böyle çocuğu işte çocuk istismarcısını nasıl salarsınız, Saadet Öğretmen yıldızlaştı yahutta böyle bir sürü şey oldu."(A1,49)

"...özellikle bu tür cinayet davalarında da mesela geçen sene miydi ondan önceki sene miydi hatırlamıyorum baltayla anneannesini öldüren bir tane sanık vardı bunu kalkıp detaylı anlatmamamız gerekiyor. ... bazı arkadaşlar bunun tam tersini yapıyorlar haberi biraz daha ilginç hale

getirmek, biraz daha albenisini yükseltmek için böyle şeyler yapıyorlar."
(B1,40)

".. Ayşe Arman'la röportaj yaptı kadın[Saadet Öğretmen].Ayşe Arman'da en çok okunan gazetelerden birinde yani ondan sonra olay çok aldı büyüdü, gelişti yani nasıl diyeyim direkt hem o kadının popülerliği arttı ve o [mağdur]çocuklar arka planda kaldı, bu benim şahsi kanaatim yani o bana biraz anlamsız geldi. Yani duruşma sonunda mesela karar duruşmasında herkes o hocayla fotoğraf çektiriyordu, dedim bu film artisti değil bir şey değil niye çektiriyorlar diye düşünmedim değil, bana biraz tuhaf gelmişti açıkcası..." (B3,31)

"Gözlemlediğim kadarıyla biraz da gazetecilerin amacı sansasyonel haber yapmak.Bu[olayıda]sansasyonel olarak medyaya yansıtılar.Objektif bir şekilde işin özünü açıklamadan sadece sonuç odaklı bir değerlendirme yapıyorlar.Olayın nedenleriyle, aslında çocukların neden orda olduklarıyla yada suç mağduru olduklarıyla değil olayın nasıl sonuçlandığıyla ilgileniyorlar."(S1,38)

3.2.2.3.3.2. Araştırmacı gazetecilik

Bir olayın derinlemesine araştırılarak, belgelenmesi ile bilinmeyenlerin açığa çıkarılmasını anlatan bir gazetecilik türü olan araştırmacı gazetecilik uzun zaman, deneyim ve eleştirel bakış açısı ile rutin gazetecilikten ayrılmaktadır (Alemdar ve Uzun 2013). Görüşmelerde çıkan genel bulguya göre avukat katılımcılar araştırmacı gazeteciliği önemsedikleri ancak günümüzde yapılmadığını düşünmektedir.

"...araştırmacı bir gazeteciyi çok önemsiyorum, Uğur Mumcu hayranıyım hala kitaplarını okurum, bakın gazeteci dediğiniz zaman Watergate skandalından tutunda dünyanın kaderini değiştirebiliyor bir gazeteci, bir haberde yapabiliyor o nitelikte gazeteci olduktan sonra sonsuz bir saygı duyuyorum yani gerçeğin peşinde olan kamunun, bilginin hakkını savunan kutsal bir meslek."(A1,49)

"Gazetede verilen haber ile olay farklılık gösteriyor, medya hep çocuğun serviste unutulduğunu yazdı benim tezime göre öyle olmadı, kreşte öldü. Hep sabit belirli bir bakış açısı ile verildi haberler." (A3,53)

"[gazeteciler] tarafsız olmaları mümkün diil, iyice araştırmadan irdelemeden, yargılamak, taraflar için olumsuzluklar ortaya çıkarır, insanların ailelerine kadar etki eden bir durum. Bence tarafsız değiller ve araştırma yapmıyorlar." (A3,53)

Gazeteci katılımcılar ile yapılan görüşmede ortaya çıkan bulgular ise basının adliyede çalışmasının zorlukları ve bilgi toplamada karşılaştıkları engellere rağmen olayları araştırarak haberleştirdikleri, duruşmaları takip ederek yazıya döktükleri doğrultusundadır.

"...bilgilere avukatlar aracılığı ile ulaşmaya çalışıyoruz. Bir de bu tür vakalar, bu tür iddinameler dediğim gibi basına yansığı için göz önünde bulunduruluyor öyle ya da böyle ulaşıyoruz ama çokta kolay değil aslında yani avukatlarla ya da iddianameyi hazırlayan savcıyla ya da İzmir Cumhuriyet Başsavcısıyla eğer irtibatınız yoksa kolay kolay ulaşamazsınız.çünkü ancak dava başlar, dava başladıktan sonra biraz ayrıntı alabilirsiniz ama genelde avukat ve taraflar kanalıyla iddianamelere ulaşabiliyoruz." (B1,40)

"Haber[medyaya] ilk önce olduğu gibi yansımada diyebiliriz yani olayın içinde dediğim gibi gene polis var ilk önce işte birbirlerine saldırdı veya ne bileyim polis kızlara saldırdı diye geçti ta ki biz güvenlik kamerası görüntüsünü bulana kadar." (B2,32)

"... iki tarafında görüşünü verdik nasıl yansıdıysa hem emniyet açıklama yaptı hem de kızlardan açıklama aldık röportaj yaptık ikisini de verdiğim için [yazdığım haberde] herhangi bir değişiklik olmadı." (B2,32)

" Mağdur kızlara biz ulaştık biraz zor oldu ama ulaştık. Ve normalde gececi arkadaşın onlardan bi telefon falan alması lazım" (B2,32)

"Böyle olayda hemen bilgi almak çok zor. Doğru bilgi almakta çok zor çünkü dediğim gibi olayın içinde bir polis memuru var kızlar iftirada atmış olabilirler çünkü kızlar alkollü olay sırasında. Ya bu olay biraz da gazetecinin artık başarısı mı diyeyim yoksa n sezileri mi diyeyim bir şeyler olması lazım yani gazetecinin doğruyu yazabilmesi için." (B2,32)

"[Olay3'n] davasında olayın yaşandığı gün adli tıpta başka bir olay vardı ben orada [mağdurun] babasını ağlarcken duydum.Oğlumun hayatını

mahvettiler, karattılar ufacak oğlum gitti diyordu. Ben o cümle üzerine babayla bağlantıyı kurdum.Eğer ben o cümleyi duymasaydım orada belkide hiç olay ortaya çıkmayacaktı.Tamamen tesadüfi oldu ama bizim sayemizde sonradan suçlular ceza aldı yani. Bizim etkimiz aşırı şekilde var."(B2,32)

"...adliye dediğimiz zaman soruşturmaların yürütüldüğü ve yargılamaların yapıldığı bir yer soruşturmalar içinde sürekli bir araştırma içerindesiniz, ilginç bir konu var mı ne bileyim topluma örnek olabilecek emsal temsil edebilecek soruşturmalar yargılamalar kararlar var mı tek tek dolaşıyorsunuz kendiniz çabalıyorsunuz." (B1,40)

"Özellikle eğer gizli yürütülen bir soruşturma değilse biraz daha kolay olur ama gizli yürütülen bir şeyse gerek emniyette gerekse savcılıkta çok zorluk yaşıyoruz. Savcılar özellikle haklı olarak yani hani soruşturmanın selayeti açısından bilgi vermiyor, yani bilgi vermemesi de gayet normal. Bizim için asıl şey, bilgiye ulaşmanın kolaylığı iddianame hazırlanıp mahkeme tarafından kabul edilmesinden sonra başlıyor çünkü iddianame hazırlığı mahkeme tarafından kabul edildikten sonra artık kamuoyuna mal oluyor o aşamadan sonra iddianameye ulaştıktan sonra iddianamedeki suçlamalara, detaylara falan bakıyorsunuz asıl bilgiye o zaman ulaşıyorsunuz ve davada başladıktan sonra ilk duruşmadan itibaren savunmalarla beraber şey yok özellikle dava sürecinde bilgiye ulaşmada sıkıntı yok çünkü birebir takip ediyorsunuz zaten ama soruşturma aşamasında bilgiye ulaşmakta zorlanabiliyorsunuz her bilgiye ulaşamıyorsunuz zaten detaylı ve sınırlı bilgiye ulaşıyorsunuz." (B1,40)

3.2.2.3.3.2.1 Haber kaynağı

Gazetecilikte haber toplamak önemli olmakla birlikte kolay olmayan ancak zevk veren bir uğraştır. Haber kaynakları gazetecilik yapanlar için işlevsel bir zorunluluktur (Tokgöz 1994). Yerinden, insanlarla konuşarak veya ikincil el kaynakları kullanarak haber toplayabilirler (Tokgöz 1994). Haberin tarafsızlığının sağlanabilmesi için de haber kaynaklarının mümkün olduğunca fazla olması önemlidir. Ancak hızlı haber aktarma zorunluluğu gazetecilerin bu konuyu yeterince önemsememesine neden olmaktadır.

Bu konudaki genel bulgular polis muhabirlerinin olay adliye yansıdıktan sonra adli muhabirlere olayı bildirmeleri ve adli süreçteki duruşmalarda yaşananlar ile iddianame, ifade gibi evraklara adli muhabirlerin erişimi ile haberin ortaya çıktığı yönündedir.

"... gececi arkadaşımız telsizden duymuş. Biz yok onlar gece haberini yaptı biz sabah kızlarla röportaj yaptık o haberin devamı niteliğinde."(B2,32)

"Haberini ben yazdım dava sürecini ve öncesindeki röportajı ben yazdım."(B2,32)

".. genelde kurumsal olarak emniyetle ters düşmemeye çalışıyoruz hiçbir zaman çünkü en önemli bilgi kaynağımız orası."(B2,32)

"..ilk başlangıç gececi muhabir arkadaşımız ondan sonra adliye sürecine kadar bende."(B2,32)

"Olay ilk olduğunda ben ulaşmadım, o zaman akşam saatiydi olay olduğunda bizim akşam nöbetçimiz var o ulaştı."(B3,31)

"... bu tür vakalarda şikayet olur ya da suç duyurusu olur bizim o şekilde bilgimiz olur. Suç duyurusu olduktan sonra biz olayları takip ederiz. poliste olduğu zaman polis muhabirimiz var o gereken işlemi yapar, kendi alanı ile ilgili olarak haberi yapar daha sonra topu bana paslar der ki bu konu ile ilgili olarak suç duyurusunda bulunuldu.Çünkü oraya şikayete gidiyorlar karakola şikayete gidiyorlar İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı'na da suç duyurusuna bulunmaya geliyorlar. Suç duyurusunda bulunduktan sonra zaten hani adliye muhabiri olduğumuz için bir çok vakayı takip ediyoruz zaten bu yani bizim polis muhabirinin bilgisi dahilinde basına yansımıştı bizde burdan takibini yapıyoruz. Soruşturma aşaması, iddianame hazırlanır, iddianame hazırlandıktan sonra iddianameden ayrıntılar suçlamalar nedir ne değildir işte mağdurların ifadeleri...." (B1,40)

"... Anadolu Ajansı var, Doğan Haber Ajansı var, İhlas Haber Ajansı var. .. birlikte takip ettiğimiz yine kamuoyuna mal olan kamuoyunun ilgisini çeken davalar var.Onları birlikte takip ediyoruz ama hepimiz ayrı ayrı özellikle takip ettiğimiz şeylerde var yani aynı anda birilerine haber geliyor diye bir şey yok. Haberci habere aslında kendisi ulaşıyor.Zaman zaman oluyor tabiki işte falanca yerde o oldu bu oldu ya da şurada şu var oluyor ama

genelde biz kendimiz buluyoruz.Burada adliye dediğimiz zaman soruşturmaların yürütüldüğü ve yargulamaların yapıldığı bir yer, soruşturmalar içinde sürekli bir araştırma içerindesiniz, ilginç bir konu var mı topluma örnek olabilecek emsal temsil edebilecek soruşturmalar yargulamalar kararlar var mı tek tek dolaşıyorsunuz kendiniz çabalyorsunuz."(B1,40)

"Habere ilk ben ulaşmadım haber gece olduğu için gece muhabir arkadaşımız yazdı.Biz gündüz kızlarla[mağdurlar] olay ortaya çıktıktan sonra röportaj yaptık. Polis adliye muhabiri olduğumuz için telsiz dinliyoruz, telsizden geçerse veya kendi istihbarat kaynaklarımızdan bize gelir böyle bir olay var biz gider bakarız.Ama genelde bütün kurumlar barış içinde olduğu için haberleşiyoruz böyle bir olay var diye hepimiz bir aynı anda gidiyoruz yani ha çok nadirdir haber vermeden özel yaptığımız aslında bu da[olayda] özel olabilecek pozisyonda çünkü baya bir ülke gündemini meşgul etti o dönem." (B2,32)

"...[olayın] ilk aşamaları polis muhabiri tarafından takip ediliyor. Sonra ben adliye muhabiri olduğum için adli sürece gelince ben takip etmeye başladım."(B3,31)

Olayı öğrendikten sonraki süreçlerde taraflar ile röportaj yapmak, veya görüşmek için girişimlerde bulunulduğu, haber yazımında ise resmi evraklara daha çok bağlı kalındığı elde edilen bulgulardandır.

".... ben sadece aile ile görüştüm... zaten iki kişi cezaevindeydi ilk başta onların duruşma sürecinde söylediklerini belirttim haberde, birebir bir görüşmem olmadı."(B3,31)

"[Mağdur]kızlara biz ulaştık.Biraz zor oldu ama ulaştık. Normalde gececi arkadaşın onlardan bi telefon falan alması lazım." (B2,32)

"...[davada] sanık sayısı fazla, yani hani tek fail deil burada altı tane sanık var. Bilgi toplarken sadece hukuki terimlerle alakalı bir sıkıntı olduğunda avukatlara soruyoruz, yani bilgi aşamasında şöyle şimdi ilk başta bu olay yani iddiname hazırlanıp kabul edilene kadar soruşturma gizlidir zaten o aşamada bilgi vermezler, biz ne zaman ki iddinamenin kabul edildiğini duyarız o zaman detaylı bilgimiz oluyor."(B3,31)

3.2.2.3.3.2.1.1 Avukat - basın ilişkisi

Görüşmelerde ortaya çıkan bulgulara göre muhabirler dava sürecine ilişkin veya hukuki terimler konusunda bilgi almak için avukatlar ile işbirliği içerisinde olurken avukatlara göre ise adli muhabirlere bilgi aktarmak veya birlikte çalışmak gibi bir durumun söz konusu olamayacağı yönündedir.

"....adliye içerisinde[dosya hakkında] bilgi almak çokta rahat değil aslında şöyle yani avukatlar aracılığı ile ulaşmaya çalışıyoruz " (B1,40)

".....[davadaki] hukuki konularda tabi avukatlardan bilgi alıyoruz yani [sanık] ne ile suçlanmış hakkında hangi hapis cezası istenmiş tüm maddeleri bizim bilmemiz imkansız ve avukatlardan o konuda yardım alıyoruz." (B2,32)

" mesela [dava ile ilgili] bir şey yazıcaz yanlış olmasın diye avukatına soruyoruz, hani bu böyle miydi yanlış yazmamak adına diye avukata soruyoruz tabi veya aileye soruyoruz."(B3,31)

" ...[davaya ilişkin] bilgi toplarken sadece hukuki terimlerle alakalı bir sıkıntı olduğunda avukatlara soruyoruz" (B3,31)

"...[adli muhabirler] davaları takip ediyorlar, her duruşmayı izliyorlar, olayları izliyorlar, beni gördüğü zaman soruyor "abi nedir dava" diyor, özellikle çocuklar konusunda ailelerin daha dikkatli olması için hiçbir tereddüttüm olmuyor yani söylüyorum.Benim[basına] söylediklerim duruşma tutanaklarına yansıyan şeylerdir, gerçek neyse odur, zaten oradaki muhabirlerde duruşma tutanağını yazar, dolayısı ile her iki tarafında söz ve cevap hakkının korunduğu bir yazışma, haber söz konusu oluyor. Biz[avukatlar] duruşmanın içinde geçen konuları yani mahkemenin içeriği alenidir onun dışında bir şey anlatmalıyız öyle bir şey olmaz." (A1,49)

"..... bütün gazeteciler özellikle adliye muhabirleri sürekli adliye içerisinde duruşmaları takip ediyorlar [bilgi] istiyorlar ama öyle dosya nasıl geçti tutuklu var mı? tahliye var mı? öyle bazen sorular soruyorlar." (A2,45)

"... nitelikli gazeteci olduktan sonra [gazeteciliğe] sonsuz bir saygı duyuyorum.Gerçeğin peşinde olan, kamunun,bilginin hakkını savunan kutsal bir meslek." (A1,49)

"... gazetecilerle benim ortak çalışma yapabilmem mümkün değil.Çünkü ortak çalışma yapabileceğim kişinin benim meslektaşım olması gerekli. Gazeteciler olayın başka bir boyutu biz başka bir boyutuyuz. Birlikte çalışılması gereken ancak benim meslektaşım olabilir hani gazeteci ve avukatın birebir çalışması olmaz.....[gazeteciyle] hiçbir ortak noktamız yok"(A2,45)

"... her meslekte olduğu gibi bu sadece gazeteciler mesleği olarak değil yani mesleğin hakkını veren insanlar da var, bazı sebeplerden dolayı mesleğin hakkını veremeyen insanlar da olabilir.Bu sadece gazetecilik için değil önümüze çıkan bütün meslekler için geçerli" (A2,45)

"Olay mahkemeye yansımada önce medyada yer aldı. Görüşme yapmak istediler ama ben kabul etmedim etmem de, tercihim olan bişi diil. Benim işim mahkeme ve dosya ile çokda hoş karşılamıyorum bu durumları. Medya ya uzağım." (A3,53)

"Gazeteciler ile aile görüşüyordu ama ben görüşmeyi uygun bulmuyorum. Faydası olduğunu da sanmıyorum." (A3,53)

3.2.2.3.3.2.1.2 STK-basın ilişkisi

Sivil toplum kuruluşları ile basının işbirliği içerisinde çalışmadığı sadece basın açıklaması yapmak için stk ların iletişime geçtiği katılımcılardan öğrenilmiş olup basının STK'ların adliyedeki çalışmalarına veya katılımlarına yönelik olumlu düşüncelerinin olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Katılımcıların kişisel görüşleri nedeni ile sivil toplum kuruluşlarına yakınlık duymadıkları yönünde gözlemler oluşmuştur.

"STK'larla [basının] iletişim var. STK'lar zaten bazen şöyle bir şey çok sayıda dernek bu duruşmayı[olay3] takip etti, bu duruşmayı takip ettikleri için gerek toplu eylemlerle(?) gerekse bireysel şeylerde, yaptıkları ya da yapacakları bu dava ile ilgili olarak basın açıklaması ile duyurmak istiyorlar, onun için bizimle iletişime geçiyorlar, bizde onlarla iletişime geçiyoruz." (B1,40)

"[STK'ları] sevmiyorum. Bana çok yapmacık geliyor en kısa tabirle bunu söyleyeyim yani STK'ların yaptığı şeyler. Gereksiz yapılan eylemler, basın açıklamaları çok gereksiz ve bir şeyi eleştiriyorsanız veya

kötülüyorsanız o kötülüğü siz kendiniz o işin okulunu okuyup veya o makama siz girip düzeltebilirsiniz.Basın açıklaması çok gereksiz.Yıllardır gidiyoruz basın açıklaması yapıyorlar, STK'lar bir sürü eylemler falan hiç şeyini görmedim yani ben etkisini görmedim sonucunu da görmedim."(B2,31)

"STK'larla, yani dernek ve vakıflardan bahsediyoruz sonuç olarak, sivil toplum haberleri yazarken çok irtibat halinde olduk.... insanlar tabii son aşamayı değerlendiriyor, vereceğimiz bilginin basına çıkması durumdaki yaşanacaklar,ona bakılıyor.Haber gereği çok irtibatta oluyoruz. Avukatlarla olduğu kadar demiyelim ama yani ona yakın. [STK] onlar bir organizasyonları oluyor, onun haber yapılmasını istiyorlar o zaman ulaşıyorlar bize veya bir haber konusu oluyor ben ulaşıyorum."(B3,31)

3.2.2.3.3.2.1.3 Emniyet-basın ilişkisi

Haber kaynağı olarak emniyet ile birlikte çalışan polis- adliye muhabirlerinin zaman zaman kendilerini baskı altında hissettikleri, özellikle sanık olarak polisin olduğu davada haberleştirirken daha dikkatli davranmak zorunda hissettikleri aralarında ki ilişkinin bozulmamasına özen gösterdikleri bu durumu basının engellenmesi olarak görmeyerek ikili ilişki bazında değerlendirilmesi gerektiği yönünde bulgular elde edilmiştir.

"...emniyet baskısı olduğu için [olay2'de haberleştirirken]dikkat ettik. Çünkü ikili ilişkilere dayalı bizim işimiz, sadece bu olayla sınırlı değil.Bundan sonra gelen bir sürü olay oldu sadece polis anlamında değil habersel anlamda, o yüzden bilgi almak için biraz iki tarafında iyi niyeti diyelim ..."(B2,32)

"..işin içinde emniyet oldu mu emniyet tabiki çalışan polisi suçluysa bunu koruyacak diye değil sadece böyle konularda her basın kuruluşu olaya aynı şekilde yaklaşmıyor."(B2,32)

"....emniyeti seven kurum var sevmeyen kurum var veya ne bileyim cepheler var.. İşte onun için emniyette bu konuda öncelikle -araştırıyoruz, sorguluyoruz, olayın ortaya çıkmasını istiyoruz- benzeri tarzında açıklamalar yapıyor.Tabii bu açıklamalar yaparken de bu olayda polis açığa alınmıştı, halen açıkta görevine geri dönmedi, mahkeme sonucuna göre artık dönecek.

[dava] sonuçlanmadı hâla devam ediyor ama dediğim gibi bazen olayın içinde polis olduğu için bilgi almak çok zorlaşıyor veya önümüzü kesiyorlar veya olayın yani "off the record" diyeceğim ama olay şöyle oldu şöyle yazın denebiliyor bazen." (B2,32)

3.2.2.3.4. Denetim

Basında etik kurallar ülkeden ülkeye değişiklik göstermekle birlikte özdenetim için benzer kurumlar bulunmaktadır. Ülkemizde Basın Konseyi ve Ombudsmanlık bunlardan en önemli ikisidir (Arslan ve Kayanççek 2010).

Basın konseylerinin başlıca görevi basın özgürlüğünü savunmaktır (Tokgöz 1994). Adli olayın haberleştirilirken mağdur yada şüpheli konumunda bulunan kişilerin yaşamış oldukları etik ihlallerin basın kuruluşlarınca özen gösterilmediği, görüşmede ortaya çıkan bulgulara göre haberlerde yapılan etik ihlallerin denetlenmediği, etik ihlaller sonucunda mağdur olan kişinin yasal yollara baş vurarak hakkını araması dışında bir yaptırımının olmadığıdır. Bu nedenle gazetecileri ilgilendiren ve birçok yasaların içine yerleştirilen düzenlemeler bulunmaktadır. Gazetecilerin yasal düzenlemeleri bilmesi ve sınırlarının farkında olması gerekir. Böylelikle işlerini daha iyi ve güvenilir bir şekilde yaparlar (Alemdar ve Uzun 2013).

"... herkes[tarafların özel bilgilerini] duyduktan sonra artık girişimimiz olsa ne olur olmasa ne olur. Zaten yayınlandı, basında veya basındaki o görevi yapan kişiye suç duyurusunda bulunmamızın bunun benim müvekkilime bir yararı olmayacak keşke başta yapılmasaydı"(A2,45)

"... bir örnek vereyim yine buna benzer bir davada yani ismi açık yazılan mağdureler vardı ailesi şikayetçi olmuştu basından, yani buna hepimizin dikkat etmesi gerekiyor."(B1,40)

"[Etik ihlallerin] herhangi bir yaptırımı olmaz zaten imkanı yok. Ya şöyle oluyor, toplum, kamuoyuna yansıyan bazı şeylerde bir ceza yaptırımı yok açıkcası, şimdi basın etiği kuralları var, yok denemez sonuç olarak gazetelerin, televizyonların temsilcileri var, temsilciler çok şey olduğu zaman oturup konuşuyorlar, bazı kuralları belirliyorlar, trafik kazalarında haberin nasıl verilmesi gerektiği, cinsel istismar davalarında haberin nasıl verilmesinin gerektiği gibi gibi cinayet davalarının nasıl verilmesi gerektiği"

konusunda hemfikirlik var ama bu yapılmadığı zaman da bir cezai yaptırımı yok.Eğer karşı taraf şikayette bulunmazsa. Örneğin; ben sanıksam, benim açık yazılı fotoğrafım çarşaf çarşaf yayınlanırsa, beraat ettikten sonra eğer ben o bilgilerimi afişe eden gazete ya da gazeteciye dava açmazsam, suç duyurusunda bulunmazsam bunun herhangi bir ceza yaptırımı olmuyor. Asıl ceza yaptırımını yapan sanık ya da taraflar daha doğrusu"(B1,40)

"[Tarafların]isimleri biz kapatmazsak rektörler kesinlikle kapatır."(B2,32)

" En önemlisi kişileri suçlamadan her iki tarafı da suçlamadan haber yaptık. [Haber] herhangi bir değişikliğe uğramadı,sadece değişikliğe uğrarsa polisin ismini açık yazarsak kapanır."(B2,32)

"Basın etiği derken bu konuda her kurumun olaylara ,insanlara veya topluma devlete veya kurumların niteliğine emniyet gibi bakış açısı çok farklı o yüzden biz kendi kurumun ve kendi muhabirliğim olarak bahsediyorum biz basın etiğini hiçbir zaman çiğnemiyoruz" (B2,32)

"..genelde basın sektöründe böyle[etik ihlallerde bulunan] kişiler var sayıları az değil yani çok.Böyle basın etiğini çiğneyen , her şeyin sadece haber olduğunu düşünen o gözle bakan kişiler var, o kişiler de zaten yalnız takılıyor. Yani en büyük tepkimiz o. Birlikte yemek bile yemiyoruz yani öyle diyebilirim." (B2,32)

"[çalışırken] basın etiğine uymayan gazetecilerle karşılaştım. Yani şöyle [etik ilkelere uymayanlara] ben bunu ancak sözlü söyleyebilirim. Sonuçta ben yargıda çalışmıyorum etmiyorum ama ben onu ona sözlü söyleyebilirim. ... basın etiği açısından benim müdahalem söz konusu deği belki ama ben sözlü söylerim ya da tabi çok toplumu sürükleyen bir şey varsa bir şekilde belki bir üst amirine gidip konuşulabilir, söylenebilir, öyle bir şey yapılabilir.Onun dışında yani basın etiği derken bizim kafamızda belli kurumlar vardır ama ben onlara inanmıyorum açıkcası. Kişilerin mahkemeye başvurmasıyla biraz daha bireysel müracatlarla ilerliyor, daha geniş kapsamda bilmiyorum."(B3,31)

3.2.2.3.4.1 Eşik bekçisi

Gelen bilgilerin hangilerinin yayınlanarak topluma sunulacağına karar veren kişilere eşik bekçisi denmektedir. Medya çalışanlarının hepsi haber yapılacak olan bilgi konusunda işbirliği içerisinde çalışmaktadırlar (Çebi 2002) .

Katılımcı muhabirler ile yapılan görüşmede yazılan haberlerin eşit bekçisi tarafından gözden geçirildiği böylelikle yayınlanan haberin sorumluluğunun kendilerinden alındığı ancak haber içeriklerinde değişiklikler olmadığı bulgularına ulaşılmıştır.

"[Yazılmış haberlerde] oynama olur bunu olumsuz anlamda söylemiyorum bazen senin önemli gördüğün bir detayı yayıncı önemsiz görebiliyor, ondan dolayı ufak ufak dokunuşlar ama bu da hani şeyi bozmayacak Türkçe'de ya da bir metinde anlam bütünlüğü dediğimiz durum vardır ya haberin bütünlüğünü bozmayacak ufak tefek dokunuşlar, onun haricinde yani hemen hemen yazdığımız şekilde [haber] yayına girer yani." (B1,40)

"Biz[tarafların bilgilerini] kapatmazsak rektörler kesinlikle kapatır. Zaten biz[haberi] nasıl veriyorsak ama bizimde yanlışımız olabilir o yüzden çok dikkatli vermek zorundayız, çok ince bir konu ama dediğim gibi öyle çok büyük bir değişiklik olmadı." (B2,32)

"...normalde biz her iki tarafında ismini kapatırız,kapatırız editörler açar sorumluluk onlardadır biz üzerimizden bir nevi sorumluluğu atarız..."(B2,32)

"[Haberde] ufak tefek düzeltmeler, değişiklikler oluyor ama bu daha çok atıyorum ki imla hatası olur, anlamla alakalı bir bozukluk olur onlara ilişkin oluyor." (B3,31)

3.2.2.3.4.2 Otosansür

Gazetecilik hak, yükümlülük, özgürlük ve sorumluluk gibi bir çok kavramı bünyesinde barındırmaktadır. Basının sorumluluğu ve gazetecilerin toplum hizmetinde oldukları gerekçesi ile gazetecilik bir meslek olarak tanımlanmaktadır (Tokgöz 1994). Bu konudaki bulgulara göre katılımcı adli muhabirler herhangi bir denetleme mekanizması olmamasına rağmen otosansür uygulayarak haberlerini

yazmaktadırlar. Ancak bu konuda dikkatli olmayan meslektaşlarının olduğu bilincindedirler.

"... mağdurelerle ya da atıyorum işte tanıkla veya sanıkla tahliye olduktan sonra bire bir görüşsem ve onlarla röportaj yapsam gerçekten yönlendirmiş oluyorsun o şeyi mahkemeyi ya da toplumu yönlendirmiş oluyorsunuz." (B1,40)

"...cinsel istismar davalarında olayın işleniş biçimi ile ilgili olarak çok detaya girmiyoruz." (B1,40)

"... geçen sene miydi ondan önceki sene miydi hatırlamıyorum baltayla anneannesini öldüren bir tane sanık vardı mesela bunu kalkıp[haberde] detaylı anlatmamanız gerekiyor" (B1,40)

"Mahkemede edindiğim bilgileri detaylandırmadan çocukların isimlerini dahi vermeden yazdım." (B1,40)

"...toplumun dejenere olmaması için etik olarak bazı şeyleri ben şahsen yazmak istemiyorum yani gizlemek anlamında söylemiyorum sadece işlenmiş bir cinayetin ya da iğrenç bir şeyi çok detaylandırmanın bir manası olduğunu düşünmüyorum özellikle çocuklar özelinde."(B1,40)

"..... bu tür davalarda [çocukların cinsel istismarı] bir gazeteci olarak bir baba olarak, bir anne olarak, bir insan olarak haberlere yaklaşmak gerekiyor biraz daha empati yapmak gerekiyor." (B1,40)

"bazı arkadaşlar haberi biraz daha ilginç hale getirmek, biraz daha albenisini yükseltmek için böyle şeyler[etik ihlaller] yapıyorlar ama ben bu tür şeylerde albenisi olmasın tamam kamuyu bilgilendirelim ama albenisi olmasın, haber amacına ulaşınsın kamuoyunu bilgilendirelim yine eksik bilgi vermeyelim ama bu kadar detaya inmeninde bir şeyi olduğunu düşünmüyorum." (B1,40)

"...haberde iki önemli şey var: Bir hız, bir de doğruluk. Şimdi hangisi daha önemli kat sayı açısından bakıldığında, hız mı daha önemli doğruluk mu daha önemli, hem doğru hem hızlı olsun ama doğruluk çok daha önemli yani olayın ben doğruluğuna bakıyorum, o çok önemli."(B3,31)

3.2.3 Hukuk

İnsanlar doğaları gereği bir arada topluluk içerisinde yaşarlar. Bir arada yaşamın faydaları olduğu kadar insanlar arasındaki maddi manevi eşitsizlikler nedeni ile oluşan ayrımlar sonucunda güçlü olanın rahat hareket etmesi diğer kişilere ve dolayısıyla toplumun düzenine olumsuz etki eder. Bu nedenle insanlar belirli kuralları koyarak, bu kuralları çerçevesinde yaşayarak toplum düzenini sağlamayı amaçlamışlardır. Hukuk, ahlak, görgü ve din kuralları toplum düzenini sağlayan kurallardır (Adal 1985). Devletin yetkili makamlarınca belirlenen ,insan davranışlarını düzenleyen ve ceza yaptırımları uygulayan davranış kurallarına hukuk kuralları denilmektedir. Din ve ahlak kurallarından ayrılan özelliği ceza yaptırımını uygulamasıdır (Genel 2003). Toplu yaşam ile birlikte bir şeyin üzerinde hak sahibi kişilerin çoğalması ile adalet kavramı önem kazanmıştır. Adalet hakkaniyet doğruluk anlamında kullanılmakta olup dilimize Arapça'dan girmiştir. Dilimizde de eşit olmak, adil olmak ve herkese hakkettiğini vermek anlamında kullanılmaktadır (Çeçen 1981).

Etik bir varoluşu olan adalet kavramının önceliği toplumla bağlantılı olmasıdır. İnsanların vicdanı ve sağduyusu adaleti kaynağı olmakla birlikte hukuksal adaletinde kaynağı da vicdandır. Hukukun temel görevi adaleti sağlamak olup, bağımsız mahkemeler aracılığı ile toplumsal düzeni sağlamak için var olan kanunlarla yargılamalar yapar. Bağımsız ve tarafsız mahkemeler aracılığıyla toplumsal düzen ve dengeyi sağlamayı amaçlayan yargılamalarda esas olan, mahkemelerin mevzuatta yer alan kanun hükümlerine göre karar almasıdır. Bireylerin haklarının hukuk devletince güvence altına alınması ile birlikte kişiler haklarını yargı organları vasıtasıyla aramaktadırlar. Adil yargılanma hakkı, kişi dokunulmazlığı hakkı, kişi hürriyeti ve güvenliği, özel hayatın gizliliği hakkı bu haklardan bazılarıdır (Ertekin Uzun 2018).

Bu bağlamda olaya karışmış sanıkların adil yargılanma haklarının zaman zaman ellerinden alındığını aktardıkları, adli olayların medya da yer almasının adil yargılanma hakkında engel olabileceğini düşünen katılımcıların olmasının yanında medyanın hukukun işlenmesine engel olmayacağını düşünen katılımcılarda olduğu anlaşılmıştır.

"Bana [dava için] adil hocanın eşi geldiğinde ben sizden herhangi bir şekilde benim kocamı tahliye ettirin falan diye bir düşüncem yok dedi.Sadece

adil yargılansın yani eğer bizim babamız, öğretmen Adil Bey böyle bir şey yaptıysa cezasını çeksın ama yapmadıysa da aklansın biz onun adil yargılanmasını istiyoruz dedi ve dava süreci başladı." (A1,49)

"[karşı tarafın avukatıyla] görüşüyorum, taraflarla görüşmüyorum.Çok etik değil, avukatlarla görüştim ve avukatlara söylediğim şu dosyayı okuyun öyle tartışalım. 37 avukata karşıydım mesela, 37 tane avukat vardı, tek başımdım ve bu avukatlar baroya dilekçe yazıyorlar savunma hakkımız kısıtlanıyor, sanık avukatı bizi konuşturmuyor... ben tek başıma ne yapabilirim yani, böyle bir müracaatları var. Baro başkanı geldi ben hatta Baro başkanına da sitem ettim yani dedim ki bu savunma hakkının bir kutsallığı varsa bizim de bir kutsallığımız var, bizimde korunmaya ihtiyaç duyduğumuz bir şey var..."(A1,49)

"Baro[dava sürecince] çocukların yanındaydı ama ben Baronun çocuklarla görüşme yaptığını biliyorum, çocukları köyde ziyaret ettiğini, onlarla biraz etik dışı bir şekilde görüştiklerini tahmin edebiliyorum çünkü o çocukların kullandıkları ifadeleri ancak bir hukukçunun ağzından dinlemiş olmaları söz konusudur diye de bir düşüncem var."(A1,49)

"...biz[basına] duruşmanın içinde geçen konuları yani mahkemenin içeriği alenidir onun dışında bir şey anlatmayız öyle bir şey olmaz." (A1,49)

"..avukatlarda sadece iş olsun diye iddianameyi okumadan duruşmaya çıkıyorlar, hakimde aynı dosyayı duruşma salonunda bakıyor. CMK'de zorunlu müdafilik var orada duruyor, orada duruyor adam, yani zorunlu ya, duruyor yani sadece. Bir kere bakın bu bir dava, bir insan yani karşınızdaki, ben çocukların avukatı olsaydım o dosyayı daha fazla okurdum" (A1,49)

"...karşı tarafla görüşmek değilde[karşı taraf] avukatla tabiki meslektaşımız sürekli denk geliyoruz, konuşuyoruz, sohbet ediyoruz. hani avukatla ilişkiler farklıdır, davada farklıdır,içeri girer savunmamızı yaparız ama dışarı çıktığımızda yine meslektaşızdır otururuz çay da içeriz."(A2,45)

"Avukatlar meslektaşımız tabiki görüşmelerimiz oldu ancak diğer taraflar ile görüşmedik, görüşmeyiz. Mahkemede ifadeleri alınırken dinliyoruz, dosyada daha önce alınmış ifadelerini biliyoruz."(A3,53)

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, adli vakaların medyada yer almasının dava sürecine ve özel hayatın gizliliği karinesine etkilerini betimlemek ve sorun alanını sosyal hizmet ile basın etiği çerçevesi içinde değerlendirmek için haberi yazan adli muhabirler, taraf avukatları ve adli sosyal hizmet uzmanları ile derinlemesine görüşmeler yapılmıştır.

Basında yer alan adli vakalarla ilgili haberlerin etkisi konusunda yapılan görüşmeler değerlendirildiğinde katılımcıların görüşlerinin “sosyal hizmet”, “basın”, “hukuk” olmak üzere meslek alanları altında temalar halinde kümelen-diği görülmektedir. Sosyal hizmet uzmanları, muhabirler ve avukatlara göre, adli vakaların yayınlanması birbirine tezat teşkil edecek şekilde olumlu ya da olumsuz iki sonuç doğurmaktadır: Meslek elemanlarına göre basın adli vakaları haber konusu yaptığında kamuoyu desteğini kazanarak kişi haklarını savunmak, yargı kararlarını denetlemek için kullanılabilen; ama aynı zamanda bu hakları hiçe sayan sansasyonel bir yayıncılık anlayışı da sergileyebilmektedir.

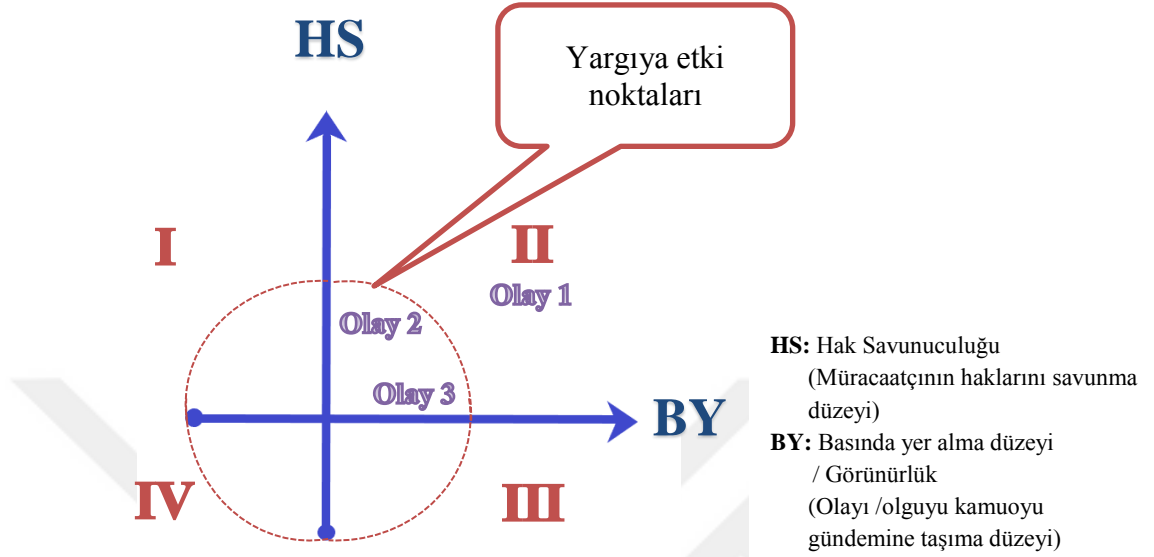
Basının demokratik rejimlerde yasama, yürütme ve yargı erklerinin yanında “dördüncü güç” olarak adlandırılmasına neden olan kamuoyu üzerindeki etkisi, seçilen üç adli vaka örneğinde de görülmüş ve mahkemenin kararının olay haberlerde yer aldıktan sonra değiştiği katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Bu değişiklik, yargıcın her türlü etkiden uzak, bağımsız karar vermesi gerektiğine ilişkin en temel hukuk etiği prensibin çığnendiğini göstermektedir. Diğer yandan mağdurun aleyhine ilerlemekte olan sürecin değişmesi hak savunuculuğu konusunda basının -ve sosyal hizmet uzmanlarının- üstüne düşen görevi yaptığı şeklinde yorumlanabilir. Bu bulgu, hak savunuculuğu açısından sosyal hizmet mesleğinin ve basının gücünü kanıtladığı için önemlidir. Ancak söz konusu vakalarda basının etik ilkeleri hiçe sayan ve kişilik haklarını zedelediği için hukuk kurallarını çığneyen bir yayın anlayışı sergilediği ifade edilmiştir. Ayrıca sosyal hizmet uzmanlarının müracaatçılarının haklarını savunmak için basınla en ufak bir ilişki bile kurmadıkları anlaşılmıştır. Adli muhabirler, taraf avukatlarının ya da sosyal hizmet uzmanlarının görüşlerine

başvurmadan adli vakaları haber haline getirmektedir. Katılımcılar kamuoyunun eksik ya da yanlış bilgilendirilmesi nedeni ile farklı açılardan olumsuz sonuçlarla karşılaşılacağını dile getirmişlerdir.

Genel olarak her üç meslek grubunda da basının etkili olduğuna ilişkin görüşü savunan katılımcılar olduğu söylenebilir. Bazı katılımcılar ise “adli karar alma sürecinde tek yetkilinin bağımsız mahkemeler olması gerektiği” görüşünden hareketle çekingen bir tutum ile basının söz konusu olaylardaki etkisini yadsıma eğilimi sergilemiştir. Adli sistemde çalışan sosyal hizmet uzmanları adli vakaların medya da yer almasının farklı sonuçları olabileceğini ifade etmiştir. Adli olayların basın gündeminde yer almasının, özellikle dezavantajlı gruplara ilişkin toplumsal farkındalığı arttırması açısından önemli olduğunu vurgulamışlardır. Meslek yaşamlarında adli muhabirler ile hiç ilişki kurmamalarına rağmen basının haber verme, bilgilendirme görevini yerine getirmesi durumunda, toplumda benzer sorunlar yaşayan kişiler açısından yol gösterici bir rol üstlenebileceğine dikkat çekmişlerdir. Sonuç olarak sosyal hizmet mesleği açısından değerlendirildiğinde, müracaatçıların haklarını korumak, istismar vakalarında olduğu gibi sorun alanına ilişkin farkındalık yaratmak ve toplumsal duyarlılığı arttırmak, bu bağlamda makro müdahalelere elverişli zemin hazırlamak açısından basın yararlı bir araç olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

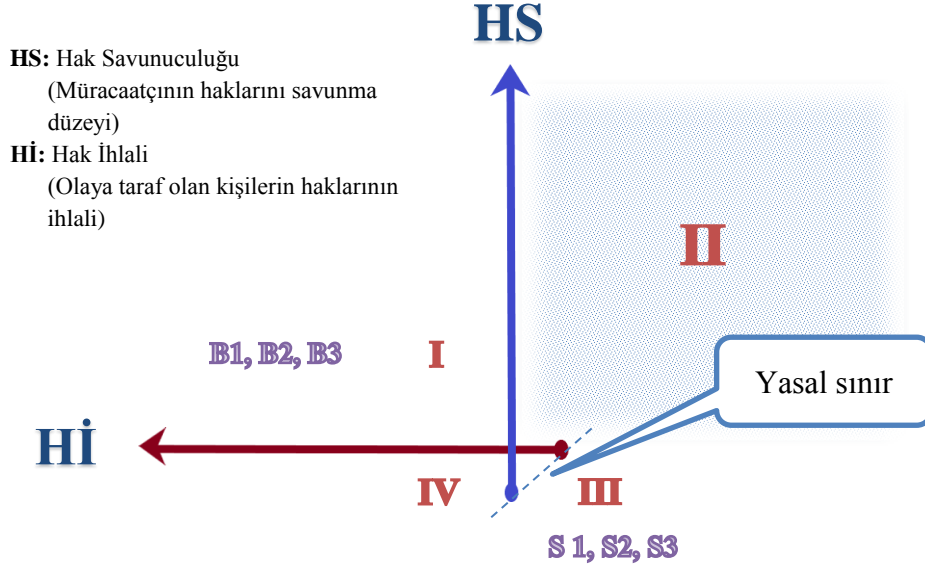
Her üç mesleğin etik ilkeleri çerçevesi içinde değerlendirildiğinde basın kamuoyu oluşturma gücünü kullanma biçimi -yani yayınlanan adli bir haber- hak savunuculuğu açısından farklı olasılıkları içermektedir. Bu araştırma kapsamında incelenen her üç adli vakada da olayların basında yer alma nicelik ve niteliğinin hak savunuculuğu üzerinde doğrudan etkisi olduğu görülmüştür. Basının gündemine taşınan adli olayın haber değerine, yani kamuoyunun ilgisini çekme düzeyine göre basın hak savunuculuğu için kullanılma potansiyeli, yani yargıyı denetleme gücü artmaktadır. Şekil 2’deki koordinat sistemi üzerinde temsil edilen bu süreçte, adli olayın hangi bölgede yer alacağını, olayın niteliği belirlemektedir. Sosyal hizmet uzmanlarının basını kullanmadan hak savunuculuğu fonksiyonlarını yerine getirdikleri durumlar koordinat sistemi üzerinde I. bölgede konumlanmaktadır; hak savunuculuğu düzeyi ayrıca kişilik haklarına saygı sola doğru ilerledikçe üst düzeye çıkmaktadır. Adliye’de çalışan sosyal hizmet uzmanlarının mesleki müdahalelerinde bu bölge içerisinde kalan çalışmalar yürüttükleri söylenebilir. Koordinat sisteminin

III. bölgesinde yer alan vakalar sosyal hizmet uzmanlarının hakimler tarafından görevlendirilmediği için hiçbir savunucu rol üstlenmediği, basın da haberdar olmadığı ve kamuoyunu bilgilendiremediği vakaları ifade etmektedir.

Şekil 2. Basında yer alan adli vakaların yargı kararları üzerinde etki oluşturma biçimi

Olayların basında yer alma nicelik ve niteliği arttıkça, kamuoyu baskısı oluşturularak dava sürecinin etkilenme olasılığı artmaktadır. Daha açık bir ifade ile haber konusu itibariyle gündemde kalmasına yetecek özelliklere sahip ise -yani haber değeri yüksekse- sosyal hizmet uzmanlarının müracaatçı haklarını savunurken basını kullanma olanakları artmaktadır. II. bölge, “yargıya etki noktaları” çeperine kadar her üç mesleğin etik ilkelerine uygun biçimde hak savunuculuğu yapılan durumları içermektedir. Yargı sürecine müdahale edilmeye başlanan andan itibaren hukuk etiği açısından adli vakaların basında yer alması sorun teşkil etmektedir. Olayın basında yer alma nicelik ve niteliğinin artması ile oluşan kamuoyu baskısı mahkemenin seyrini değiştirebilmekte, dolayısıyla hukuk etiği açısından tartışmalı hale gelmektedir. Kişilik haklarının ihlal edilmesi durumunda, sosyal hizmet ve basın etiği açısından da yeni sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Şekil 3’teki model, hak ihlali ile hak savunuculuğu arasındaki bu hassas ilişkiyi görünür kılmak amacıyla hazırlanmıştır.

Şekil 3. Basında yer alan adli vakaların müracaatçı haklarının savunulması ve hak ihlali açısından temsili

Basının adli vakalarda sergilemesi arzu edilen tutum, basın etiğine uygun biçimde ve kişilik haklarına saygı çerçevesi içinde hak savunuculuğu yapmasıdır (II. bölge); ancak adli muhabirlerin savunuculuğu mesleki görev tanımları arasında saymaması haber üretim sürecinde hak savunuculuğu açısından ciddi sorunlar yaratmaktadır. Her ne kadar “hak odaklı gazetecilik” yaklaşımı, akademik literatürde yaygınlık kazanmış olsa da alanda çalışan gazetecilerin mesleki uygulamalarına geleneksel yani “nesnel habercilik” anlayışının hakim olduğu görülmüştür. Bu nedenle adli vakaya dolayısıyla habere konu olan kişilerin haklarını savunacak şekilde haber yazmak yerine zaman zaman kişisel verilerin gizliliği ilkesini de ihlal edecek şekilde en fazla bilgiyi aktarmaya çalışan sansasyonel bir habercilik anlayışı sergilemektedirler (I. ve IV. bölge). Adli muhabirlerin, vakaları haberleştirirken basın ahlak ilkelerine uydıkları, otokontrol ve denetime tabi tutuldukları kanaatinde oldukları görülmüştür. Ancak örnek üç olayın basında yer alışı şekline bakıldığında ve katılımcıların görüşleri değerlendirildiğinde, gazetecilerin kişilik haklarını hiçe sayarak sansasyonel haber peşinde koştukları söylenebilir. Basın mensubu olan katılımcılar, mesleki açıdan olayı “nesnel” biçimde aktardıklarına, hak savunuculuğu yapmanın görevleri olmadığına inanmaktadır. Mesleki olarak mağdurların ve sanıkların hayatlarında bırakacakları iz konusunda farkındalıkları düşüktür. Adli muhabirliği meslek yaşamına başladıktan sonra süreç içinde öğrenmekte ve hizmet

içi eğitim almamaktadırlar. Aynı zamanda etik ilkelere aykırı davrandıkları durumlarda herhangi bir yaptırıma maruz kalmamaktadırlar. Bu nedenle Şekil 3'te görüldüğü gibi yasalar, adli olayın taraflarına ilişkin bilgileri paylaşmalarını, hak ihlaline engel olmayı mümkün kılan tek sınırdır. Hukuki olarak da mahkeme sonuçlanmadan dava süreci ile ilgili yapılacak yayımlar belli kurallara bağlıdır ve hakimnin gerekli gördüğü durumlarda gazetecilerin davayı izlemesi yasaklanabilmektedir. İlk bakışta basın özgürlüğünün ihlali gibi görünen bu durumun katılımcıların görüşleri doğrultusunda değerlendirildiğinde, adli vakanın taraflarının haklarını -özellikle mağdurların haklarını- korumak açısından yararlı olabileceği anlaşılmıştır. Başka bir ifade ile adli vakalar açısından basın özgürlüğü, kişi hak ve özgürlüklerinin başladığı yerde sonlanmaktadır.

Yapılan görüşmeler sonucunda sosyal hizmet uzmanlarının hak savunuculuğu açısından basını etkili bir araç olarak gördükleri ancak kullanmadıkları anlaşılmıştır. Basın ile sosyal hizmet uzmanlarının, aynı zamanda basın ile avukatların ilişkisi “yok” denecek kadar azdır. Adli muhabirler habere sınırlı kaynaktan kendi imkanları ile ulaşmakta, sosyal hizmet uzmanlarını ve avukatları haber kaynağı olarak kullanmamaktadır. Sosyal hizmet uzmanlarının basınla bilgi paylaşmamasının nedenlerinden en önemlisi şüphesiz, meslek etiği gereği müracaatçıların kişisel bilgilerini saklama sorumluluğu taşımalarıdır. Ancak daha önemli sebep, sosyal hizmet uzmanlarının devlet memuru olarak çalışmaları, müracaatçılarına yönelik mesleki müdahalelerinin, dolayısıyla savunucu faaliyetlerinin, yasalar ve Adliye'nin kurum kültürü ile sınırlandırılmış olmasıdır. Uzmanlar sadece aile ve çocuk mahkemelerinde hakim/mahkemenin görevlendirdiği vakalarda çalışabildiklerini, iş tanımlarının yasa ile belirlendiği ve adli sistemdeki başka olay ve dosyalara direkt etki etmelerinin mümkün olmadığını dile getirmişlerdir. Bu nedenle seçilen üç adli olayda da sosyal hizmet uzmanlarının görev üstelenemediği anlaşılmıştır. Uzmanlar kendilerini adli sistemin bir parçası olarak görmemekte, görevlendirildikleri dosyalarda talep edilen dışında bir çalışma yapamamaktadır. Ayrıca görüşülen sosyal hizmet uzmanları lisans eğitiminde Adli Sosyal Hizmet Dersi almadıklarını ve verilen hizmet içi eğitimlerin ihtiyaçlarını karşılamaya yetmediğini, süpervizyon desteğine ihtiyaç duyduklarını ifade etmiştir.

Adli sosyal hizmet uzmanlarının devlet memuru statüsünde çalışmalarının bir diğer olumsuz yönü, demeç vermelerinin yasa ile sınırlandırılmış olmasıdır.

Uzmanların yasal yaptırımlar, avukatların ise olumsuz inanç ve tutumları nedeniyle kasıtlı olarak basınla bilgi paylaşmak istemedikleri görülmüştür. Dolayısıyla polis adliye muhabirlerinin, olayın tarafları ya da uzmanları yerine şahit olan ikincil haber kaynaklarından ya da resmi belgelerden bilgi toplamak zorunda kaldığı anlaşılmıştır.

Araştırma sonucunda sosyal hizmet, basın ve hukuk etiğinin kişilik hakları ve kişisel verilerin gizliliği konularında benzer sınırlara sahip olduğu, ancak uygulamada bu ilkelerin rahatlıkla ihlal edilebildiği görülmüştür. Basın aracılığıyla kamuoyu gündemine taşınan adli vakalar, kişisel verileri deşifre edebilmekte, sanık ve mağdurları etiketleyerek ikincil mağduriyetlere sebep olmakta ve adil yargılanma sürecine müdahale ederek ciddi sorunlar yaratabilmektedir. Bu durumun mesleki etik ilkelerin çatışmasından değil, uygulanmamasından kaynaklandığı görülmüştür. Sosyal hizmet meslek etiğine aykırı uygulamalara, haberlere malzeme olan tarafların ikincil mağduriyetlerine şahit olmalarına rağmen adli sosyal uzmanları, müracaatçıların haklarını savunmak için sürece müdahale edememektedir. Adliye’de çalışan uzmanlar, adli vakaların basında yer almasının yarattığı mağduriyeti giderme çabası sergilememektedir; çünkü müracaatçıların haklarını koruma olanaklarından yoksundurlar. Basın mensupları adli olayların merak uyandıran doğasından yararlanarak uzun süre gündemde kalacak haber peşinde koşmakta, bu süreçte meslek etiğine aykırı hareket ettiklerini kabul etmemektedir. Avukatlar ise basınla ilişki kurmak yerine adli sürece odaklanmayı tercih etmekte, bir kısmı sosyal hizmet mesleğini bile bilmemektedir. Aynı vakalarda çalışan üç farklı meslek grubu arasında iletişim kurulmadığı ve işbirliği yapılmadığı anlaşılmıştır. Sosyal hizmet uzmanlarının adli muhabirler ve avukatlar tarafından tanınırlığının ceza mahkemelerinde, duruşmalarda aldıkları görevler ile sınırlı olduğu, genel olarak mesleki uygulamalarına ilişkin bilgiye sahip olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma bulgularına dayanılarak adli sosyal hizmet alanının hak savunuculuğuna elverişli bir hale getirilmesi için yapılması gerekenler şu şekilde sıralanabilir:

- Adli sosyal hizmet uzmanlarının müracaatçıların haklarını savunabilmeleri için mesleki uygulamalarını yürütebilecekleri ve mesleki yeterliliklerini gösterebilecekleri çalışma koşullarının yasal düzenlemeler ile hazırlanması gerekmektedir.

- Adli sosyal hizmet alanında hizmet içi eğitimlerin uygulama da yaşanan aksaklıkları gidermeye yeterli olmadığı görülmüştür. Bu nedenle ihtiyaç halinde supervizyon desteği alabilecekleri mesleki bir haberleşme ve dayanışma ağı kurulması yararlı olabilir.

- Sosyal hizmet mesleğinin hem hukuk hem de basın alanında çalışanlar tarafından bilinirliği düşüktür. Hukuk ve İletişim Fakültelerinin ders kataloğuna sosyal hizmet mesleğinin hak savunuculuğu rolünün vurgulandığı seçmeli dersler eklenmesi ve alanda çalışanlara yönelik farkındalığı yükseltmeyi amaçlayan çalışmalar yapılması, müracaatçıların haklarını savunan uygulamalar yapılabilmesinin ön koşuludur.

- Sosyal Hizmet Bölümlerinin lisans ve lisansüstü eğitimlerine hak savunuculuğunda etik sınırlar içinde kalarak medyanın nasıl kullanılabileceğine ilişkin dersler eklenmelidir. Yeni iletişim teknolojileri yoluyla savunuculuğun tüm dünyada artmakta olduğu bir dönemde sosyal hizmet uzmanlarının bu becerileri kazanması gerekmektedir.

- Hem sosyal hizmet mesleğinin hem de gazetecilik mesleğinin adli vakalara ilişkin haber üretim sürecinde etik ihlallerini önlemeyi amaçlayan bu alana özel kuralların oluşturulması ve denetlemeye elverişli kurumsal mekanizmalar oluşturulması gerekmektedir.

- Kişilerin özel hayatının gizlenmesi ve masumiyet karinesinin ihlal edilmemesi için adli haberlerin sosyal hizmet uzmanı, avukat ve adli muhabirlerden oluşan bir haber ağı içerisinde üretilmesi, otokontrol mekanizmalarından geçtikten sonra kamuoyuna sunulması etik problemlerin ortadan kaldırılmasına öncülük edebilir. Bu nedenle alanda çalışan uzmanlar arasındaki iletişimin güçlendirilmesi için projeler geliştirilmelidir.

KAYNAKLAR

Adal E. Hukukun Temel İlkeleri 1. Fatih Yayınevi: İstanbul; 1985

Akdal T. Haberciliğin Etik Kodları Bağlamında Gazetecilerin Polis Adliye Haberlerine ve Haber Öznelerine Bakışıyla İlgili Bir Derinlemesine Mülakat Çalışması Ulakbilge. 2017; 5(18).

Akın İ. Kamu Hukuku. Fakülteler Matbaası: İstanbul; 1974.

Alemdar K. İletişim ve Toplum. Bilgi Yayınevi: Ankara; 1990.

Alemdar K, Uzun R. Herkes İçin Gazete-ci-lik. Tanyeri: Ankara; 2013.

Altındağ Ö. Sosyal Hizmetin Doğası ve Amaçları. Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Yayını. 2011: 6-19.

Arslan A. Medyanın Birey, Toplum ve Kültür Üzerindeki Etkileri. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi. 2004.

Arslan Ç, Kayaççek M. T.C. Anayasası. Hürriyet Yayınları: İstanbul; 2010.

Aslan N. Tedavi ve Denetimli Serbestlik Tedbiri Altında Bulunan Bireylerin Aile Yapıları ve Algılanan Sosyal Destek Düzeyleri Arasındaki İlişki Hacettepe Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi. Ankara, 2012.

Atabek N, Dağtaş E. Kamuoyu ve İletişim. Anadolu Üniversitesi Yayınları: Eskişehir; 1998.

Aydemir H, Aksoy N. Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Demokratik Tutumlarının Bazı Değişkenlerle İlişkisi: Malatya Örneği. Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2010: 265-279.

Barker RL, Branson DM. Forensic Social Work. Haworth Press; 2000.

Baykara Acar Y. Türkiye'de Adalet Sistemi ve Adli Sosyal Hizmet. Haberal Eğitim Vakfı: Ankara; 2014.

Bolgün C, Şahin F, Baydur H. Manisa’da Toplumun Sosyal Hizmet Mesleğine İlişkin Farkındalığı ve Tutumu: Karşılaştırmalı Bir Araştırma. Toplum ve Sosyal Hizmet. 2017.

Bostancı NM. Siyaset, Medya ve Ötesi. Vadi Yayınları: Ankara; 1998.

Bülbül AR. Genel Gazetecilik. Nobel Yayın Dağıtım: Ankara; 2000.

Bülbül R. Haberin Anatomisi ve Temel Yaklaşımlar. Nobel Yayınları: Ankara; 2001a.

Bülbül R. İletişim ve Etik Nobel Yayınları: Ankara; 2001b.

Centel N. Dürüst Yargılama ve Medya Bakımından Demokrasi Kültürü. Medya Suç Yargı Sempozyumu. 2014.

Creswell JW. Nitel Araştırma Yöntemleri. Siyasal Kitabevi: Ankara; 2013.

Çakır H. Gazeteciliğe Giriş. Tablet Yayınları: Konya; 2007.

Çebi MS. Günümüzde Siyasetin Medyada İnşası ve Sunumu Üzerine Bazı Dikkatler Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi İletişim Dergisi 2002: 1-34.

Çeçen A. Adalet Kavramı. Eren Basımevi: İstanbul 1981.

Çobanoğlu N. Tıp Etiği. İlke Yayınevi: Ankara; 2007.

Demirkent N. Sayfa Sayfa Gazetecilik. Altın Kitaplar: İstanbul; 1982.

Dönmezer S. Basın ve Hukuku. Beta Yayınevi: İstanbul; 1976.

Duyan V. Sosyal Hizmet: Temelleri, Yaklaşımları, Müdahale Yöntemleri. Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği: Ankara; 2012.

Erdoğan M. İnsan Hakları Teorisi ve Hukuku. Orion Kitabevi: Ankara; 2011.

Eren F. "Basında Hukuki Sorumluluk" Türk Basının Sorunları Sempozyumu. Ankara Üniversitesi Basın- Yayın Yüksekokulu. 1986.

Erken F. Suriye Haberlerinin Türkiye Basınında Çerçevesi. Anadolu Üniversitesi Basın Yayın Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir, 2015.

Ertekin Uzun G. Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Yolunda Adil Yargılanma Hakkı. Çankaya Üniversitesi Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. Ankara, 2018.

Gedik Ö. Türk Yargı Kararları Çerçevesinde Türkiye’de Kitle İletişim Özgürlüğü. Seçkin Yayıncılık: Ankara; 2008.

Genel KG. Hukuk Bilgisi Ekin Basım Yayım Dağıtım Bursa; 2003.

Geray H. Toplumsal Araştırmalarda Nicel ve Nitel Yöntemlere Giriş. Umutttepe Yayınevi: Kocaeli; 2014.

Girgin A. Yazılı Basında Haber ve Habercilik Etik’i. İnkılâp Kitabevi: İstanbul; 2000.

Girgin A. Haber Yazmak. Der Yayınları: İstanbul; 2002.

Girgin A. Gazeteciliğin Temel İlkeleri. Der Yayınları: İstanbul; 2008.

Gökçearsan Çiftçi E, Gönen E. Sosyal Hizmet Uygulamalarında Etik Karar Verme Süreci. Toplum ve Sosyal Hizmet. 2011.

Gönültaş B. Adli Sosyal Hizmet: Yaklaşım ve Müdahale. Nobel Yayınevi: Ankara; 2017.

Holloway I, Wheeler S. Qualitative research for nurses. Blackwell Science: Cambridge; 1996.

Hristidis Kılıç Ş. Haberde Yargı Yargı Haberciliği El Kitabı. IPS İletişim Vakfı Yayınları: İstanbul; 2019.

İçel K, Ünver Y. Kitle Haberleşme Hukuku. Beta Yayınları: İstanbul; 2009.

İlkiz F, Günaydın B. Kisilik Hakları - Medyada Etik ve Yargı Kararları. Küresel İletişim Dergisi. 2006.

Işık M. Kitle İletişim Teorilerine Giriş. Eğitim Kitabevi: Konya; 2002.

Karaarslan H. Adil Yargılanma Hakkı. Hukuk Gündemi Dergisi. 2010: 23-25.

Karabekir D. Sosyal Çalışma Görevlilerinin Tükenmişlik Düzeyleri ve Süpervizyonun Önemi: İstanbul İli Örneği Kocaeli Üniversitesi Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli, 2018.

Karaman Ş. Basın Özgürlüğünün Bir Sınırı Olarak Kişilik Hakkı. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Ankara, 2018.

Kars N. Radyo-Televizyon Haberciliği. Derin Yayınları: İstanbul; 2010.

Kaya R. Kitle İletişim Sistemleri. Teori Yayınları: Ankara; 1985.

Kaya R. Basından Medyaya Geçiş ve Kavram Olarak Kamusal Çıkar. Karizma Dergisi. 2001: Medya Sayısı, Sayı 5.

Kılıç D. Haber Yapma Sürecinin Belirleyici Unsurları ve Basın Ahlakı. Selçuk İletişim. 2005: 130-141.

Killian ML, Maschi T. Forensic Social Work. İçinde: Tina M, Bradley C, K. W, (eds.). 3. Springer Publishing Company: New York; 2009.

Kırık MA. Yeni Medya Aracılığıyla Değişen İletişim Süreci: Sosyal Paylaşım Ağlarında Gençlerin Konumu Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi. 2017.

Kongar E. Sosyal Çalışmaya Giriş. Sabev: Ankara; 1972.

Koşar NG. Sosyal Hizmetlerde Aile ve Çocuk Refahı Alanı. Yargıçoğlu Matbaası: Ankara; 1992.

Krefting L. Rigor in Qualitative Research: The Assessment of Trustworthiness. The American Journal of Occupational Therapy. 1991.

Lincoln Y, Guba E. Naturalistic Inquiry. Sage Publications: Newbury Park,; 1985.

Mahmutoğlu A. Etik ve Ahlak; Benzerlikler, Farklılıklar ve İlişkiler. Türk İdare Dergisi. 2017: 230.

McQail D. Kitle İletişim Kuramı. Anadolu Üniversitesi Yayınları: Eskişehir; 1994.

Neuman WL. Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nitel ve Nicel Yaklaşımlar. Ankara; 2006.

Neuman WL. Toplumsal araştırma yöntemleri: Nitel ve Nicel Yaklaşımlar. Yayınodası: 2009.

Oktay A. Medya ve Hedonizm. Yön Yayınları: İstanbul; 1995.

Özbek VÖ, Kanbur MN, Doğan K, Bacaksız P, Tepe İ. Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler. Seçkin Yayıncılık: Ankara; 2012.

Özbeşler C, İçağasıoğlu Çoban A. Hastane Ortamında Sosyal Hizmet Uygulamaları: Ankara Örneği. Toplum ve Sosyal Hizmet. 2010.

Özbeşler C, Bulut I. Sosyal Hizmette Genelci Yaklaşım ve Ekolojik Perspektif. Sosyal Politika ve Kamu Yönetimi Bileşenleriyle Sosyal Hizmet Temelleri ve Uygulama Alanları. 2013: 97-107.

Özgen M. Gazetecinin Etik Kimliği. Set-Systems Yayınları: İstanbul; 2006.

Özgener Ş. İş Ahlakının Temelleri. Nobel Yayın Dağıtım: Ankara; 2004.

Özkan E. Tıbbi Sosyal Hizmet Uzmanlarının İş Yerinde Sosyal Destek Algısı, Mesleki Benlik Saygısı ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. Manisa, 2018.

Öztan B. Medeni Hukukun Temel Kavramları. Turhan Kitabevi: Ankara; 1998.

Patterson G. Social Work Practice in the Criminal Justice System. Routledge Press: 2012.

Pekcanitez H. Medeni Usul Hukukunda Aleniyet İlkesi. İzmir Barosu Dergisi. 1999: 21-42.

Pieper A. Etiğe Giriş. Ayrıntı Yayınları: Ankara; 1999.

Rigel N. İletişim Tasarımında Haber. Der Yayınevi: İstanbul; 2000.

Roberts AR, Brownell P. A Century of Forensic Social Work: Bridging the Past to the Present. National Association of Social Workers. 1999.

Selcik O, Güzel B. Sosyal Hizmet Mesleğinin Çalışma Alanı ve Sosyal Hizmet Uygulamasının Türkiye Ölçeğinde Değerlendirilmesi Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. 2016; Cilt 9: 461-469.

Smalley R. Theory for Social Work Practice. Columbia University Press. 1967.

Şahin K. İnsan Hakları ve Özgürlük Boyutuyla İfade Özgürlüğü, Gerekçeleri ve Sınırlar. On İki Levha Yayınları: İstanbul 2009.

Tokgöz O. Temel Gazetecilik. İmge Kitabevi: Ankara; 1994.

Tomanbay İ. Sosyal Çalışma Sözlüğü. Selvi Yayınevi: Ankara; 1999.

Tufan B, Özgür Sayar Ö, Koçyıldırım G. Sosyal Bir Hak Olarak Sosyal Hizmet. Uluslararası Sosyal Haklar Sempozyum Kitabı. Antalya; 2009, s: 76-86.

Turan H. Adil Yargılanma Hakkının İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'ndeki Yeri ve Önemi. TBB Dergisi. 2009.

Türkdoğan O. Bilimsel Değerlendirme ve Araştırma Metodolojisi. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları: İstanbul; 1989.

Uğurlu F, Öztürk Ş. Türkiye'de Televizyon Haberciliği. Tablet Kitabevi: Konya; 2006.

Uyguç Ü, Genç A. Radyo Televizyon Haberciliği. Avcıol Basım Yayın: İstanbul; 1998.

Uygun G. Yüksek Mahkeme Kararlarında Etik İlke ve Değerler. Ankara. Yargıtay Etik Şeffaflık ve Güven Projesi Açılış Sempozyumu: Yargıtay Başkanlığı ve UNDP; 2017, s: 66-83.

Vural R, Cenkseven F. Eğitim Araştırmalarında Örnek Olay (Vaka) Çalışmaları: Tanımı, Türleri, Aşamaları ve Raporlaştırılması. Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi. 2005.

Yıldırım A, Şimşek H. Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Teknikleri. Seçkin Yayınları: Ankara; 1999.

Yüksel E. Medyanın Gündem Belirleme Gücü. Çizgi Kitabevi Yayınları: Konya; 2001.

Yüksel E, Gürcan Hİ. Habercinin El Rehberi. Anadolu Üniversitesi Yayınları: Eskişehir; 2001.

Yüksel E. Kamuoyu Oluşturma ve Gündem Belirleme Kavramları Nerede Kesişmekte, Nerede Ayrılmaktadır Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2007: 571-586.

Zastrow C. Sosyal Hizmete Giriş. Nika Yayınevi: Ankara; 2015.

Zeytinli M. Uluslararası Haber Dolaşımının Sorunları. Yeni Türkiye Dergisi. 1996.

EKLER

Ek 1. Tez Önerisi Onayı

Evrak Tarih ve Sayısı: 10/01/2018-E.3160

T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 28233352-302.14.01-
Konu : Tez Konusu Hk.

SBE SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Enstitümüz 16.11.2017 tarih ve 45/11 sayılı yönetim kurulu toplantısında, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı yüksek lisans programı öğrencileri 161358001 numaralı Hakan SAKARYA, 161358014 numaralı Merve ESMEER, 161358012 NUMARALI Sakine KARABULUT GENÇAY, 161358002 numaralı Rukiye Duygu KURT, 161358006 numaralı Hüray AYDOĞAN ve 161358011 numaralı Alev ANAYURDU KESKİN'in tez konularının etik kurul onayı alınması kaydı ile aşağıdaki şekilde belirlenmesine **OY BİRLİĞİ** ile karar verildi.
Gereğini ve bilgilerinizi rica ederim.

Öğrencinin Adı Soyadı	Numarası	Tez Başlığı
Hakan SAKARYA	161358001	Sosyal Hizmet Akademisyenlerinin Orduda Sosyal Hizmete İlişkin Görüş ve Düşüncelerinin İncelenmesi
Merve ESMEER	161358014	Evlat Edinmek İsteyen Ailelerin Evlat Edinme Sürecinde Yaşadıkları Sorunların Belirlenmesi; İzmir Örneği
Sakine KARABULUT GENÇAY	161358012	16-19 Yaş Arası Adölesan Kadınların Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tutumlarının Değerlendirilmesi
Rukiye Duygu KURT	161358002	Yenidoğan Tarama Programını Reddeden Ailelerin Tarama Programlarına İlişkin, Bilgi, Tutum ve Davranışları İle Ret Nedenlerinin Betimlenmesi
Hüray AYDOĞAN	161358006	Koruyucu Aile Yanında Kalan Çocukların Aile Aidiyet Duygularına Etki Eden Faktörlerin Değerlendirilmesi; İzmir Örneği
Alev ANAYURDU KESKİN	161358011	Sosyal Hizmet ve Basın Etiği İkileminde Adli Vakaların Medyada Temsili; İzmir Örneği

e-İmzalıdır
Prof. Dr. Ayşe AKTAŞ
Enstitü Müdürü

Adres: Tıp Fakültesi Dekanlığı Zemin Kat Uncubozköy Kampüsü Manisa
Telefon: (0 236) 2360989 Faks: (0 236) 2382158
E-Posta: saglik.sekretelerlik@cbu.edu.tr Elektronik Ağ: saglikbe.cbu.edu.tr

Bilgi İçin: Bilal Sekin
Unvanı: Bilgisayar İşletmeni

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır

Ek 2. Etik Kurul Onayı

Evrak Tarih ve Sayısı: 05/04/2018-E.31237

T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurulu

Sayı : -050.01.04-
Konu : Gülten UÇAN-Etik Kurul Başvurunuz-
HK-

Sayın Dr. Öğr. Üyesi Gülten UÇAN

İlgi : 15/03/2018 tarihli ve 14866 sayılı yazı.

"Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Alev ANAYURDU KESKİN'in Sosyal Hizmet ve Basın Etiği İnkileminde Adli Vakaların Medyada Temsili: İzmir Örneği adlı Tezin" başvurunuz Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'nun 30.03.2018 tarih ve 2018/02 sayılı toplantısında görüşülmüş olup, araştırmanın etik yönden uygunluğuna karar verilmiştir.

**Kurulumuzda alınan karar ekte gönderilmektedir.
Bilgilerinizi rica ederim.**

e-İmzalıdır
Prof. Dr. Muzaffer TEPEKAYA
Kurul Başkanı

Ek: 11-Nolu Karar (1 sayfa)

Adres: Şehit Prof. Dr. İlhan Varank Yerleşkesi 45140 - Yunusmre/Manisa
Telefon:(0 236) 2011000 Faks:(0 236) 2372442
Elektronik Ağ: <http://www.cbu.edu.tr>

Bilgi İçin: Bülent Tekeli
Unvanı: Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır

Ek 3. Etik Kurul Onayı

T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK
KURULU KARARLARI

Toplantı Tarihi	: 30.03.2018
Toplantı Sayısı	: 2018/ 02
Toplantıda Alınan Karar Sayısı	: 14

Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu 30.03.2018 tarih ve saat 10:30'da Rektörlük Yönetim Kurulu Toplantı odasında toplanmış, aşağıdaki kararlar alınmıştır.

KARAR:

11- Üniversitemiz Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmetler Bölümü Dr. Öğretim Üyesi Gülten UÇAN'ın 15.03.2018 tarih ve E.14866 numarasıyla evrak kayda giren başvurusu, (Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yükksekisans Öğrencisi Alev ANAYURDU KESKİN'in Sosyal Hizmet ve Basın Etiği İkileminde Adli Vakaların Medyada Temsili: İzmir Örneği adlı Tezin) araştırma dosyasının Etik yönden uygunluğuna,

Toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verildi.

(e-İmzalıdır) Prof.Dr.Muzaffer TEPEKAYA Başkan		
(e-İmzalıdır) Prof.Dr.Tuncer TAŞKIN Üye (Katılmadı)	(e-İmzalıdır) Prof.Dr.Halit EV Üye	(e-İmzalıdır) Prof.Dr.Tülin CANBAY Üye (Başkan Yardımcısı)
(e-İmzalıdır) Prof.Dr.Kenan ERDOĞAN Üye	(e-İmzalıdır) Prof.Dr.Ali Rıza GÖKBUNAR Üye	(e-İmzalıdır) Prof.Dr.Doğan UYSAL Üye

Ek 4. Kurum İzni

T.C.
HAKİMLER VE SAVCILAR KURULU
Genel Sekreterliği

Sayı : 93586998/32361/71576
Konu : Dosya İnceleme Talebi

27/12/2018

KARŞIYAKA ADLİ YARGI İLK DERECE MAHKEMESİ
ADALET KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

İlgi : 24/12/2018 tarihli ve 2018/3441 sayılı yazınız.

Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi Alev ANAYURDU KESKİN'in; "Sosyal Hizmet ve Basın Etiği İkileminde Adli Vakaların Medyada Temsili: İzmir Örneği" konulu tez çalışması kapsamında Karşıyaka Adliyesinde bulunan ceza mahkemelerinde dosya inceleyebilmesi hususunda izin verilmesini talep eden ilgi yazı ekinde gelen 21/12/2018 tarihli dilekçesi Hâkimler ve Savcılar Kurulu Birinci Dairesince görüşülerek,

Kişisel verilerin korunması ve ilgili mahkeme hâkimlerinin uygun görmeleri koşuluyla izin verilmesine 27/12/2018 tarihli ve 1968 sayı ile karar verilmiştir.

Bilgi edinilmesini ve ilgililere tebliğini rica ederim.

e-imza

Ayhan KOLUKIRIK
Tetkik Hâkimi

Bu belge, 5070 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak elektronik imza ile imzalanmış olup, ayrıca fiziki olarak gönderilmeyecektir.

Emniyet Mahallesi Mevlana Bulvarı No: 36 Yenimahalle/Ankara
Telefon : (0 312) 204 13 98 Faks : (0 312) 222 90 24
e-posta : hsk.islemler@hsk.gov.tr Kep Adresi : hsk@hs01.kep.tr

Bilgi İçin : Arif ARSLAN
Şube Müdürü

Ek 5. Kurum İzni

T.C.
İZMİR ADLİ YARGI İLK DERECE MAHKEMESİ
ADALET KOMİSYONU BAŞKANLIĞI

Sayı : 2019/213 Muh.
Konu : Alev ANAYURDU KESKİN hk.

09/01/2019

DAĞITIM YERLERİNE

Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 28233352-302.08.01 sayılı yazıları ile enstitüleri Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Alev ANAYURDU KESKİN'in "Sosyal Hizmet ve Basın Etiği İkileminde Adli Vakaların Medyada Temsili; İzmir Örneği" konulu tez çalışmasını kurumumuzda yapmak istediği, söz konusu tez çalışması için gerekli iznin verilmesinin talep edildiği,

Karşıyaka 4.Aile Mahkemesinde sosyal çalışmacı olarak görev yapmakta olup, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi olan Alev ANAYURDU KESKİN'in 03/01/2019 tarihli dilekçesinde; "Sosyal Hizmet ve Basın Etiği İkileminde Adli Vakaların Medyada Temsili; İzmir Örneği" konulu tez çalışmasına ilişkin Komisyonumuza bağlı adliyelerde bulunan Ceza Mahkemelerinde; tezi ile ilgili tarafların kimlik ve kişisel bilgileri kullanılmayacak şekilde dosya inceleyebilmesi için izin verilmesini talep ettiği anlaşıldığından,

Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi Alev ANAYURDU KESKİN'e Komisyonumuza bağlı adliyelerde bulunan Ceza Mahkemelerinde; tezi ile ilgili tarafların kimlik ve kişisel bilgileri kullanılmayacak şekilde dosya inceleyebilme talebi Başkanlığımızca uygun görülmüş olup,

Adı geçene söz konusu tez çalışması yapılabilmesi için gerekli kolaylığın sağlanması hususunda,

Bilgi ve gereğini rica ederim.

İbrahim KORKMAZ
Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi
Adalet Komisyonu Başkanı

e-imza

Dağıtım:

-İzmir Tüm Merkez ve Mülhakat Ceza Mahkemelerine.

**Bu elektronik imza ile imzalanmış ve DYS üzerinden gönderilmiştir. Ayrıca fiziki olarak gönderilmeyecektir.*

Adres : İzmir Adliye Sarayı 35050 Bayraklı - İZMİR

Santral : (232)411 20 00

Dahili : 1487

Faks : (232)411 24 02

Bilgi için : Özgen HAN-Zabıt Kâtibi

ab127696@adalet.gov.tr

Ek 6. Avukatlarla Yapılan Görüşmelerde Kullanılan Kılavuz Sorular

Görüşmenin yapıldığı tarih:/...../2019

Görüşmenin; Görüşülen kişi (KOD) Görüşme yeri	Başlangıç saati	Bitiş saati
Katılımcıya Yöneltilen Sorular	Araştırmacı Notları (MEMO)	
1	Doğum tarihiniz	
2	Hukuk Fakültesi'nden mezun olduğunuz yıl? Kaç yıldır avukat olarak çalışıyorsunuz?	
3	İzmir'de ne kadar süredir yaşıyorsunuz?	
4	Genellikle hangi davaları üstleniyorsunuz?	
5	Hizmet sunduğunuz kişiler size nasıl ulaşıyorlar? Neden sizi tercih ediyorlar?	
6	... davasına nasıl dahil oldunuz? Müvekkiliniz size nasıl ulaştı?	
7	Davanın tümünü siz mi yürüttünüz?	
8	Bu süre zarfında karşı taraf veya avukatları ile görüşmeleriniz oldu mu?	
9	Olayın medyada yer aldığını ne zaman, nasıl öğrendiniz?	
10	Haber medyada yer almadan önce gazeteciler sizinle irtibat kurdu mu? Bilgi istedi mi?	
11	Herhangi bir davanız ya da müvekkiliniz hakkında bugüne kadar hiç gazeteciler sizden bilgi istedi mi? (Evet ise) Hangi davaydı, hatırlıyor musunuz? Anlatır mısınız?	
12	Sizden bilgi istendiğinde hangi konulardan bahsedersiniz? Neden? (Söz konusu dava için gazeteciler tarafından aranmış ise) Bu davada gazetecilere neler anlattınız? Neden?	
13	Sizce dava sürecini medyanın takip etmesinin sürece olumlu ya da olumsuz etkileri oluyor mu? Duruşmalarda gazeteciler olmalı mı? Neden? Hangi duruşmalarda?	
14	Olayın medya da yer almasının adli sürece ve verilen karara etki ettiğini düşünüyor musunuz? Nasıl?	
15	Sizce bu davada alınan kararı medyada yer alması etkiledi mi? Haber yayınlanmamış olsa karar değişir miydi? Bu süreç tekrar	

-
- yaşansa olayın medyada yer almasını ister miydiniz?
-
- 16** Medyada müvekkilinizin kişisel bilgileri paylaşıldı mı? Eğer paylaşıldıysa bilgilerin paylaşılması hakkında bir müdahaleniz oldu mu? Neden?
-
- 17** Sizce gazetecilerin adli olayların seyrini değiştirme gücü var mı? Sizce bu olayların akışını değiştirmeli mi gazeteci? Neden?
-
- 18** Daha önce kişilik haklarına saldırıldığı gerekçesi ile açılmış herhangi bir davada bulundunuz mu? Böyle bir durumda ne yapıyorsunuz/yaparsınız?
-
- 19** Davalarda hiç sosyal hizmet uzmanı ile karşılaştınız mı? Birlikte çalıştınız mı? Nasıl?
-
- 20** Sizce Adliye’de sosyal hizmet uzmanları ne iş yapıyor?
-
- 21** Fakültenizde avukatların işbirliği yapabileceği ya da yapması gereken meslek gruplarına ilişkin herhangi bir ders alıyor musunuz?
-
- 22** Bu davada sosyal hizmet uzmanı görev aldı mı, biliyor musunuz? Ne yaptı?
-
- 23** Gazeteciler hakkında genel olarak ne düşünüyorsunuz? Birkaç kelime ile meslek mensuplarını tanımlayın dersem ne söylersiniz?
-
- 24** Sosyal hizmet uzmanları hakkında genel olarak ne düşünüyorsunuz? Birkaç kelime ile meslek mensuplarını tanımlayın dersem ne söylersiniz?
-

**Ek 7. Sosyal Hizmet Uzmanlarıyla Yapılan Görüşmelerde Kullanılan
Kılavuz Sorular**

Görüşmenin yapıldığı tarih:/...../2019

Görüşmenin;	Başlangıç saati	Bitiş saati
Görüşülen kişi (KOD)		
Görüşme yeri		
Katılımcıya Yöneltilcek Sorular		Araştırmacı Notları (MEMO)
1	Doğum tarihiniz	
2	Sosyal Hizmet Bölümünden mezun olduğunuz yıl? Kaç yıldır sosyal hizmet uzmanı olarak çalışıyorsunuz?	
3	Eğitim düzeyiniz nedir?	
4	Medeniz haliniz nedir?	
5	Çocuk sayısı nedir?	
6	Şu anda yaşadığınız il/ilçe/köy?	
7	12 yaşına kadar en uzun süre yaşadığınız yer?	
8	Gelir düzeyinizi nasıl tanımlarsınız?	
9	Çalıştığınız kurum nedir?	
10	Adliye alanında çalışma süreniz?	
11	Hangi illerde çalıştınız?	
12	Hizmetiçi eğitim aldınız mı? Eğitim içeriğini yeterli buldunuz mu?	
13	Adliyede size vakalar nasıl geliyor? Bu vakalarla ilgili yaptığınız iş tam olarak nedir?	
14	Burada yapmanız beklenen iş size okulda öğretilen şu rol ve sorumlulukları ile uyumlu geliyor mu? Neden?	
15	Bir vakayı adli süreci bitinceye kadar takip edebiliyor musunuz?	
16	Bir vakayı takip ederken sık yaşadığınız sorunlar neler?	
17	Takip ettiğiniz bir vaka daha önce hiç basında yer aldı mı? Nasıl? Deneyimlerinizi paylaşır mısınız?	
18	Basında nasıl yer aldı?	
19	Gazeteciler nasıl haber aldı, biliyor	

	musunuz?
20	Süreçte gazetecilerin mağdur ve faillerle ilgili tutumu nasıldı? ise)
21	Davanın sonucunu etkiledi mi?
22	Adliyede çalışırken gazetecilerle işbirliği yaptığınız oluyor mu? Nasıl?
23	Sizce gazetecilerle işbirliği yapılmalı mı? Neden?
24	Bir olayın medyada haber olarak yer almasının sizce dava taraflarına olumlu ya da olumsuz katkısı olur mu? Nasıl?
25	Haberde kişisel verilerin paylaşılmasının taraflar için nasıl bir etkisi olduğunu düşünüyorsunuz? Deneyimlerinizden örnek verir misiniz?
26	Olayın medya da yer almasının adli sürece etki ettiğini düşünüyor musunuz?
27	Basında yayınlanan adli olaylarla ilgili haberleri takip ediyor musunuz? Neden?
28	Sosyal hizmet etiği çerçevesinde yayınlanan haberleri nasıl değerlendirirsiniz?

Ek 8. Gazetecilerle Yapılan Görüşmelerde Kullanılan Kılavuz Sorular

Görüşmenin yapıldığı tarih:/...../2019

Görüşmenin;	Başlangıç saati	Bitiş saati
Görüşülen kişi (KOD)		
Görüşme yeri		
Katılımcıya Yöneltilen Sorular		Araştırmacı Notları (MEMO)
1	Doğum tarihiniz	
2	Doğduğunuz şehir?	
3	Medeniz haliniz nedir?	
4	Çocuk sayısı nedir?	
5	Eğitim düzeyiniz nedir?	
6	Gelir düzeyinizi nasıl tanımlarsınız?	
7	Çalıştığınız kurum nedir?	
8	Mesleki deneyiminiz ne kadardır?	
9	Adliyede çalışma süreniz?	
10	Olay hakkında aklınızda kalanları anlatır mısınız?	
11	Olay sizde nasıl bir his uyandırdı? Mağdurla mı faille mi yakınlık kurdunuz?	
12	Habere ilk siz mi ulaştınız?	
13	Vakadan nasıl haberdar oldunuz?	
14	Haberin yayınlanması süreci nasıl gerçekleşti? Haberi siz mi yazdınız?	
15	Haberiniz sizden sonra değişikliğe uğradı mı, hatırlıyor musunuz?	
16	Haber sizinkinin dışında diğer medya kuruluşlarında da yayınlandı mı? nasıl yayınlandığını takip ettiniz mi?	
17	Olay süresince sadece siz mi takip ettiniz?	
18	Olayın tüm tarafları ile görüşebildiniz mi? Haber kaynaklarınıza nasıl ulaştınız? Kaç kere görüştünüz? Telefonla mı yüz yüze mi	
19	Dava sürecini takip ederken duruşmalarla ilgili doğru ve zamanında bilgi alabiliyor musunuz? Kimlerden? Nasıl? Neden size bilgi veriyorlar ya da vermiyorlar?	
20	Kişisel verilerini paylaştınız mı? bu süreçte izin istediniz mi? Nasıl?	

21	Vakanın adli sürecini nasıl takip ediyorsunuz? Davaları izleme aşaması nasıl olmaktadır?
22	Haberin yayınlanmasından sonra gelen tepkilerden haberiniz oluyor mu? Nasıl?
23	Haberin hazırlanışı ve bilgi toplama aşamasında hangi zorluklarla karşılaşılıyorsunuz?
24	Basın etiği çerçevesinde yayınlanan haberi nasıl değerlendirirsiniz?
25	Sizce gazetecilerin adli olayların seyrini değiştirme gücü var mı? sizce bu olayların akışını değiştirmeli mi gazeteci? Neden?
26	Daha önce bu alanda çalışan gazetecilerin basın etik ilkelerine uymayan –örneğin dava konusu kişilerin, kişilik haklarını ihlal eden, fotoğraf, bilgi vb. paylaşması gibi- durumlarla karşılaştınız mı? Böyle bir durumda ne yapıyorsunuz/yaparsınız?
27	Takip ettiğiniz olaylarda hiç sosyal hizmet uzmanı ile karşılaştınız mı? Nasıl, birlikte çalıştınız mı?
28	Sizce Adliyede sosyal hizmet uzmanları ne iş yapıyor?
29	STK'larla ilişkileriniz nasıl? Olayları takip ederken size bilgi veriyorlar mı?

Ek 9. Örnek Vakalara İlişkin Haberler

Olay 1

Saadet Öğretmen'in anlattıkları korkunç! Müdürle ilgili tuhaflığı fark edince...

KÖYDE YILLARCA GİZLİ KALAN GERÇEĞİ ORTAYA ÇIKARDI

Hürriyet MENÜ

Hürriyet » Gündem

Prensesine özel o masal

Saadet öğretmen anlattı, üniversiteliler ağladı

Saadet Özkan Çocuk İstismarı İle Mücadele Derneği Başkanı Saadet Özkan'ın Erzurum Atatürk Üniversitesi'ndeki konuşmada, gün yüzüne çıkardığı ilkokuldaki istismar olayını anlatması, öğrencileri ağlattı. Öğrencilerden pes etmemelerini isteyen Saadet Özkan, "Bulduğunuz ilin mahkemelerine gidip cinsel istismar mağduru çocuklara sahip çıkın" dedi.

SONRA OKU

Milliyet

Cinsel istismarı anlattı, bütün üniversite ağladı!

Saadet Özkan Çocuk İstismarı İle Mücadele Derneği Başkanı Saadet Özkan'ın Erzurum Atatürk Üniversitesi'ndeki konuşmada, gün yüzüne çıkardığı ilkokuldaki istismar olayını anlatması, öğrencileri ağlattı.

HT TV

Saadet öğretmen anlattı, üniversiteliler ağladı

Saadet öğretmenin Erzurum Atatürk Üniversitesi'ndeki konuşmada, gün yüzüne çıkardığı ilkokuldaki istismar olayını anlatması, öğrencileri ağlattı.

VATAN

Cinsel istismarı anlattı, bütün üniversite ağladı

Saadet Özkan Çocuk İstismarı İle Mücadele Derneği Başkanı Saadet Özkan'ın Erzurum Atatürk Üniversitesi'ndeki konuşmada, gün yüzüne çıkardığı ilkokuldaki istismar olayını anlatması, öğrencileri ağlattı.

Ek 9.

Olay 2

Ek 9.
Olay 3

SERVİS İSYANI

TÜRKİYE BU OLAYI KONUSUYOR

Minik Alperen'in, kreşin servis aracında 9 saat unutulması Türkiye'yi isyan ettirdi. Çocukların emanet edildiği servis araçlarının güvenilirliği tartışılıyor.

KAYIT CİHAZINI DEĞİŞTİRMİŞ
Kreşin servisini kullanan Tamer İsgören dün 'ölüm sebebiyle tutuklanarak cezaevine gönderildi.'

DAHA ÖNCE DE UNUTMUSLAR
İsgören, polisteki ifadesinde, okul müdürü olan eşinin hastaneden araması üzerine, kreşteki kamera kayıt cihazını değiştirdiğini itiraf etti. İsgören ayrıca daha önce de bir çocuğu 15 dakikalığına serviste unuttuğunu söyledi.

DADANIN FERİYADI: TORUNUMU BANA GERİ VERİN
SUBAY OLACAKTI
Alperen'in dedesi Sabahattin Sakin kreşin önüne gelerek "Torunumu öldürdünüz" diye feryat etti. Kalp hastası olan ve ayakta durmakta zorlanan acılı dede, "Subay elbisesiyle görmek varken kafen giydirdiler" diye ağladı. » DHA

İHMALLER ZİNCİRİ VAR
Alperen'in öldüğü servisin şoförünü, kreşin sahibi ve müdürü Y.L.'nin eşi Tamer İsgören yapıyordu. İzmir Servis Araçları Odası Başkanı Hasan Basri Bostancı, aracın koran çalıştığını belirterek, yaşananlar için "İhmal değil, ihmaller zinciri var" ifadelerini kullandı.

VİCDANLAR YARALANDI
Bostancı, "anaokulu, özel okul gibi birimin servis taşımasına müsaade edilmemesi gerektiğini vurguladı. İzmir Millî Eğitim Müdürü Ömer Yahşi ise olayla ilgili müfettiş görevlendirdiklerini belirterek, "Olacak şey değil. Akıl almıyor. Vicdanlar yaralandı" dedi. » 5. sayfa

Velilerden müdür için suç duyurusu
Minik Alperen ile aynı kreşte oğlu bulunan Özlem Hayta, "Savcılığa okul sahibi Y.L.'nin de tutuklanması için dilekçe vereceğiz" dedi.

POLİSİ GÖRÜNCE SERVİSİ SOFORU KACMIŞ
TECAVÜZE 45 YIL
Hürriyet
COCUKLARIMIZ KİME EMANET
SOFORLARIN SİCİLİ BOZUK
Türkiye daha önce birçok kez servis şoförlerinin karıştığı suç olaylarıyla karşılaştı. Aydın ve Kadıköy'deki iki ayrı tecavüz ile Kartal'da 10 yaşındaki Beratcan'ın öldürülmesi bu olayların sadece birkaçı.

Minik Alperen'in davasında flaş gelişme!

ÖLÜMÜNE NEDEN OLANLARA TAHLİYE!

Ek 10. Transkripsiyon İşaretleri

[] : Araştırmacı tarafından eklenen açıklamalar

... : Düşünme /Ara Verme

:) : Gülme

Ek 11. Benzerlik Raporu Bildirimi

T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tez Adı : Sosyal Hizmet ve Basın Etiği İkileminde Adli Vakaların Medyada Temsili: İzmir Örneği

Tezime ilişkin 18/06/2019 tarihinde yapılan Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %8'dir.

Belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Tarih ve İmza

Adı Soyadı : Alev ANAYURDU KESKİN
Öğrenci No : 161358011
Anabilim Dalı : Sosyal Hizmet
Programı : Yüksek Lisans

18/06/2019

DANIŞMAN ONAYI
Doç Dr. Gülten UÇAN
UYGUNDUR.

Açıklamalar

1-Tez Çalışması Orijinallik Raporu (TCOR), TURNITIN İntihal Tespit Programı kullanımı için kişisel hesap alma hakkı bulunan tez danışmanları, Enstitülerde görevlendirilen personeller, Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı'nda görevlendirilen kütüphaneciler tarafından alınır.

2-Sayfa sayısı 400'den az olan tezler için tez savunmasından önce ve başarılı olması durumunda düzeltmelerden sonra olmak üzere 2 kez TCOR alınır.(400 sayfadan fazla olan tezler 400 ve katları şeklinde bölünerek Turnitin veri tabanına yüklenmesi gerekmektedir. Bu gibi durumlarda benzerlik oranının hesaplanmasına ilişkin detaylı forma, kütüphane web sayfasında bulunan Turnitin kullanım kılavuzlarının altından erişilebilir.)

3-TCOR, tezin yalnızca Kapak Sayfası, Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç bölümlerinden oluşan kısmının tek bir dosya olarak intihal tespit programına yüklenmesi ile alınır.

Programa yükleme yapılırken Dosya Başlığı (document title) olarak tez başlığının tamamı, Yazar Adı (author's first name) olarak öğrencinin adı, Yazar Soyadı (author's last name) olarak öğrencinin soyadı bilgisi yazılır.

4- TURNITIN İntihal tespit programına yüklenen dosyanın süreçlenmesinde, ilgili programdaki filtreleme seçenekleri aşağıdaki şekilde ayarlanır: - Kaynakça hariç, - Alıntılar hariç, - 5 kelimedden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit match size to 5 words)

5-**İsteğe bağlı ayarlar kısmından; "Ödevleri şuraya gönder?" seçeneği mutlaka DEPO YOK şeklinde işaretlenmesi gerekmektedir;** aksi durumda aynı tezin ikinci kez yüklenmesi durumunda benzerlik %100 çıkacaktır ve depodan tezi silmek çok uzun süreç gerektirecektir.

6- Raporlama işlemi tamamlandıktan sonra, kaydedilmiş olan ekranın görüntüsünü sağ üst köşesinde yüzdelik sayı olarak belirtilen "benzerlik oranı," raporlamaya tabi tutulmuş olan dosyanın "toplam sayfa sayısı" ve raporlama işleminin yapıldığı "tarih" bilgisi, "Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu" formuna işlenir.

7- **Benzerlik oranında tüm sorumluluk öğrenciye aittir.**

8-Tez savunma sınavı sonrasında başarılı bulunan öğrenci, tez savunma sınavı tarihinde tezde yapılmış muhtemel değişiklikleri içeren dosya kullanılarak alınmış ikinci bir intihal raporundaki bilgiler kullanılarak hazırlanmış ve tez danışmanı tarafından onaylanarak imzalanmış ikinci bir "Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu"nu Enstitüye teslim etmekle yükümlüdür.

9-Turnitin Hakkında Bilgiler: <http://kutuphane.cbu.edu.tr/turnitin.9370.tr.html>

Ek 12. Özgeçmiş

Adı	Alev	Soyadı	ANAYURDU KESKİN
Doğum Yeri	Ankara	Doğum Tarihi	28/11/1983
Uyruğu	T.C.	Tel	5063369100
E-mail	alevanayurdu@gmail.com		

Eğitim Düzeyi

	Mezun Olduğu Kurumun Adı	Mezuniyet Yılı
Doktora/Uzmanlık		
Yüksek Lisans		
Lisans	Hacettepe Üniversitesi	2007
Lise	50.Yıl Lisesi	2000

İş Deneyimi

Görevi	Kurum	Süre(Yıl-Yıl)
Sosyal Hizmet Uzmanı	Sağlık Bakanlığı	2007-2007
Sosyal Hizmet Uzmanı	Adalet Bakanlığı	2007- ...

Yabancı Dilleri	Okuduğunu Anlama*	Konuşma*	Yazma*
İngilizce	İyi	Orta	Orta

Yabancı Dil Sınav Notu

YDS	ÜDS	IELTS	TOEFL IBT	TOEFL PBT	TOEFL CBT	FCE	CAE	CPE

	Sayısal	Eşit Ağırlık	Sözel
ALES Puanı		59	75
(Diğer) Puanı			